

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

Мікалай АўтуховічМасавай галадоўкай нікога
ня зъдзівіш. З Ваўкавыску

сторонка 9

Чырвоным па беламуЯны працуць кансьпіратыўна.
Іхныя запісы — толькі ў Сеціве.
Новая беларуская музыка.

сторонка 11

Курт ВонэгутЯк скрасыці дзячыну
з-пад вянца.

сторонка 18

ТЭМА НУМАРУ**I Ян, і Павал**

Айцец Надсан пра папу:
«Непахісны ў веры» —
сторонка 4. Дамініканец Пётра
Рудкоўскі: «Папа функцыянуваў
як сымбаль супраціву
структурам зла і маральнага
анаракізму» — **сторонка 3.**
Сяргей Харэўскі: «Будзе
перагляд палітыкі касыцёлу
на межах Эўропы» — **сторонка 5.**
Аляксандар Лукашэнка: «Ён
быў ня проста славянінам, але і
вялікім чалавекам» — **сторонка 5.**
За што папу не любілі? Лёлік
Ушкін аглядае левую прэсу —
сторонка 7. Зьбігнеў Бжазінскі:
«Амэрыка не згаворвалася
з папам. Папа меў рацыю,
крытыкуючы заходні съвет,
што арыентуецца на ілюзорныя
асалоды» — **сторонка 8.**

З УСЕЙ КРАІНЫ**Антыпольскі акт
у Баранавічах**

Польскі дом у ноч на 11 сакавіка
быў закіданы бутэлькамі
з фарбаю і апаганены надпісамі.
Старонка 13.

З УСІХ СТАРОН**Свае сярод сваіх**

Беларусь апынулася на вастры
геапалітычнае барацьбы.
Інтрыгі ў Камісіі ААН
па правах чалавека. Віталь
Тарас з Жэневы — **сторонка 10.**

ВОЛЬНЫ ЧАС**Гульні самураяў**Шахматы сёgi. **Старонка 22.****ІНФАРМАТАР****Усе аўташколы сталіцы****Старонка 22.****Дык падпісвайся!**

Падпісны індэкс «Нашай
Ніве» 63125. Падпіску
на «НН» прымаюць на любой
пошце, а ў Менску —
і на шапікі «Белсаюздруку».
Цана на месяц — 3820 рублёў
на поштах або 3530 рублёў
на шапікі «Белсаюздруку».
«Наша Ніва» — гэта
24 старонкі без чужога слова
штотыдзень. Чытай сваё!

Ня бойцеся!

RELIGION CULTS.COM

Лабрадор Коні вызначыўся з адзіным кандыдатам

У Сочы Пуцін гарантаваў Лукашэнку поўную падтрымку: цэны на газ
ня ўзынімуша, што раўназначна \$120 мільёнам у выбарчую касу ППРБ.
Адначасова ў кампаніі-2006 дэмакратычнай апазыцыі наступіў першы
крытычны момант. Усяму віной спрэчкі па працэдурных пытаньнях.
Лябедзька й Колас незадаволены: на іхнюю думку, сценар вызначэння
адзінага кандыдата фаварызуе Мілінкевіча. Кіраунік штабу Мілінкевіча:
«Хай спыняць гістэрыкі. Адзінага кандыдата мусім вызначыць да ліпеня».
Кар. «НН» прысутнічаў на канфэрэнцыі дэмактыўстаў Гомельшчыны.

3 красавіка прыйшла Гомельская абласная кан-
фэрэнцыя прадстаўнікоў палітычных партый і
грамадzkіх арганізацый — першая з задуманых
у кожным рэгіёне краіны «перафармірую». На
парадку дня было вылучэнне адзінага кандыда-
та ў прэзыдэнты ад дэмакратычных сілаў. Сход
праходзіў у экстремальных умовах прыватнай
кватэры — з арэндай паўнавартай залі ўзынікі
непераадольныя цяжкасці.

Працяг тэмы на старонцы 2.

50 РАДКОУ
РЭДАКТАРА

ЛУКАШЕНКА
ЗБАЯЎСЯ
СІДОРСКАГА?
Лукашэнка, выглядае,
збаяўся адправіць
Сідорскага ў Вечны
Горад на пахаваньне
папы. Каб не
пазнаёміцца з моцнымі
гэтага съвету. Інчай
немагчыма
патлумачыць, чаму ад
Расеі — прэм'ер
Фрадкоў, зь іншых
суседных дзяржаваў —
прэзыдэнты, а зь
Беларусі, якую папа
хваліў за сацыяльныя
стандарты, паслы ў
Італіі і Швайцары.

ПАЛІТЫКА —
ТРАЎМАТЫЧНЫ ВІД
СПОРТУ. Так ці
інакш, а адзіны
дэмакратычны
кандыдат мусіць быць
вызначаны, і як
найхутчэй. З
калунальнем пальцам
у носе палітыка мае
мала супольнага. Яна —
траўматычны від
спорту. З
«дэмакратычнае
пяцёркі»-2001 у топ-
палітыцы застаецца
толькі адзін. Німа
сумневаў, такая ж доля
— калі ня горшай,
таварыш Шэйман —
чакае рызыкантай-
2006. У гонцы за
аранжавай майкай
адзінага ў пэлетоне
ужо зьяўляюцца
першыя ахвяры.
Адсэйаўшы
пэнсіянізы і інваліды.
Што вы хочаце — да
палітыкаў людзі
ставіліся і будучы
ставіцца цыпчіна. Але
гэта не азначае, што
палітыкам трэба
рабіцца немаральнімі.
Людзі праяўляюць
цынізм, але
паратруюць
маральнасці. Такая
ужо цяжкая ноша
дэмакрата.

Актывістам, па вялікім
рахунку, усё адно, хто з
вас стане адзінным,
спадарове кандыдаты.
Рэйтингі ў вас
аднолькава малыя.
Абое вы рабое. Але
вызначаеся з адзінім.
Каб вас «збуруць» не
замыкалі, як рымляне
кардыналаў. Нішто ня
мае значэння. Толькі
вашы шанцы на
посыпех. Праяўляйце
сябе, дэмантруйце
своя жорсткасць.
Чый імпэт адчуе
выбаршчык? Зь іншага
боку, ад вас менавіта
ципчар чакаеца
максымум
стрымасці і
адказнасці. Вось яна,
цяжкая місія
дэмакратычнага
палітыка.
Нацыянальным
кандыдатам стане
самы пэрспэктыўны.
Астатнім наканавана
або падтрымаць, або
стасць раскольнікамі.

Першы крытычны момант кампаніі-2006

Працяг тэмы са старонкі 1.

3,2 дэлегата на квадратны мэтар

80 дэлегатаў, фізична адчуюшы ад-
зінства ў памяшканні плошчаю 25
м², мусіл прыбыць да ўсіхведамлен-
ня адзінства палітычнага. Удзельнікі
прадстаўлялі розныя сацыяльныя і
ўзроставыя пласты насељніцтва Го-
меля і рэгіёну. Яднала іх наяднасць
досьведу ўзделу ў выбарчых кампан-
іях.

Праца пачалася з хвіліны маўчань-
ня, якой дэлегаты ўшанавалі памяць
Яна Паўла II.

Ва ўступным слове Віктар Карня-
енка прадстаўвіў дэлегатам гасцей
канфэрэнцыі — патэнцыйных канды-
датаў у прэзыдэнты Сяргея Калякіна
(Партыя камуністаў), Анатоля Ля-
бедзьку (Аб'яднаная грамадзянская
партия) і Аляксандра Мілінкевіча
(беспартыйны, падтрыманы БНФ і
«зялёнымі»), якія перад тым падпісалі
нагадненне аб супрацы пры вылуч-
чанні адзінага кандыдата і ў далей-
шай мабілізацыйна-выбарчай кам-
паніі. А таксама Аляксандра Вайтові-
ча і Ўладзімера Коласа, беспартый-
ных палітыкаў, якія да гэтага пагад-
нення так і не далучыліся. Не зважа-
ючы на апошнюю акалічнасць, дэлега-
ты канфэрэнцыі вырашылі заслушаць
кожнага з пяці прэзыдэнтаў.

Кандыдат Шушкевіч у Гомель не
зъявіўся.

Колас — адзіны па-беларуску

У сціслых прамовах прэзыдэнты
выклалі свае праграмы. А.Лябедзька
і С.Калякін уражвалі рэвалюцыйным
запалам. А.Мілінкевіч, які паводле
жараб'ёўкі выступаў пятым, быў на-
шмат больш стрыманым і з
алімпійскім спакоем парыраваў дыс-
кусіўныя ўдары.

У.Колас быў адзіным, хто прамаў-
ляў па-беларуску. Але адзін з удзель-
нікаў сказаў мне расчаравана, што
«ні тое чакаў ад Коласа пачуць». А.Вайтовіч, дарэчы, таксама частку
сваёй прамовы зачытаў па-беларуску.
Але выступаў У.Колас і А.Вайтовіч сухавата.

Дэлегатаў, найперш моладзь, ціка-
віла, калі, нарэшце, апазыцыйныя
сілы «усе адзіна стаңуць». Прыйг-
далі сумны досьвед 2001-га. Адна з
дэлегатак ня надта тактоўна — як
при Калякіну — заяўляла, што гатова
падтрымач «нават камуніста», абы
быў вылучаны кандыдат, здольны
весці за сабою.

Сытуацыю з пераходам Казуліна ў
апазыцыю і ягоным «асаблівым па-
дыходам» ні дэлегаты, ні госьці не
краналі. Не ўдалося пераканаць і
прысунутых У.Коласа ды А.Вайтовіча
падпісанца пад пракэдурнымі праві-
ламі «дзясяткі».

Думкі прэзыдэнтаў наконт тэрмі-
наў правядзення Нацыянальнага
Кангрэсу разыграўся. Але ўсе пагад-
ліся, што ён мусіць адбыцца толькі
на тэрыторыі Беларусі, якія б пераш-
коды ні чыніліся. «Хоць на парты-
занскіх сцежках, але ўнутры Бела-
rusi!» — сказаў С.Калякін.

Мілінкевіч — 48

У спрэчках большасць выступаў-
шай падтрымала Мілінкевіча. Адзін-
чайшы ягоныя багаты досьвед, беспар-
тыйнасць і «пазытыўная кантрас-
насць» з Лукашэнкам. Нарэшце, раз-
дадлі бюлётэні для тайнага галасаван-
ня. У іх не былі ўключаныя

прозвішчы кандыдатаў, што не падпі-
саілі правілаў вылуччання, сформуля-
ваных Нарадай дэмакратычных сілай.

Галасаванье — папярэдзілі —
было рэйтынгавым. Удзельнікі мелі
магчымасць падтрымача хоць усіх
четырох прэзыдэнтаў. Агучвающа
вынікі: на твары Лябедзькі выразны
шок. Прагаласавалі 79 чалавек. Пат-
рэбную большасць галасоў атрымлі-
вае толькі А.Мілінкевіч.

А.Мілінкевіч 48

А.Лябедзька 34

С.Калякін 30

С.Шушкевіч 6

Выявілася, што яўны фаварыт мяс-
цовых актыўісташ — А.Мілінкевіч.
Каманда А.Мілінкевіча расцэнівае
галасаванье ў Гомелі як праіду аўта-
рытату свайго кандыдата. Аднак лідар
АГП западозрыў, што А.Мілінкевіча
папроту фаварызуе папярэдне ўзгод-
нены сценар.

АГП зрагавала рэзкім прэс-рэлі-
зам, называўшы гомельскую канфэрэн-
цыю «кіраванай дэмакратыяй»: «Усё
выгляджае даволі прыстойна. Квоты,
бюлётэні, хто за, хто супраць. Аднак у
спрэчцы лёгкі й арытмэтыкі апопняя
аказалася больш пілатадольна. Мы
па-рознаму ацэньваем месца й ролю
рэгіянальных канфэрэнцый. Па факце
выўшла, што рэсурсавыя цэнтры і
БНФ разглядаюць гэта як мерапрыем-
ства па выбраныі адзінага кандыдата
да Кангрэсу. Тому прэзыдэнты давалі
рэзную ўстаноўку сваім патэнцыйным
групам падтрымкі. Адным — галаса-
ваць за ўсіх, другім — за свайго. Тому
чыясыць перамога ўзяўная. Мэтады
сумнёўныя. Замест падцвердзіць да-
моўленасці, мы дэмантруем тое,
чаго яны [Колас і Вайтовіч] пабойва-
юцца. Гэта маштаб Цюцкавічай».

Усё па «Параадку»

Каб разобрацца, возьмем у руку
«Параад правядзення грамадзкай
кампаніі па вылуччанні адзінага канды-
дата ў прэзыдэнты Рэспублікі Бе-
ларусі». 15 старонак, а колькі спрэчак
яны ўжо выклікалі!

Паводле пункту II «Параадку», для
таго каб удзельнічыць у дэмакратыч-
най перадвыбарчай гонцы, кандыдат
абавязкова павінен падаць пісьмовую
заяўку. Паставіўшы подпіс, кандыдат
прысягае на толькі тримацца агульна-
дэмакратычных прынцыпах, але і
дзеянічнаць цалкам у адпаведнасці з
«Параадкам» ды падтрымліваць адзінага
кандыдата, які будзе выбраны
Нацыянальным Кангрэсам. Не зама-
чоўваць свой уздел на паперы палі-
чылі за лепшае такія патэнцыйныя
лідэры, як Колас, Вайтовіч, Статкевіч,
Фралоў, якія кожучы ўжо пра Пазынка
ці Казуліна.

Чытаем пункт V.2: «Вылуччанымі
лічыцца прэзыдэнты, якія набралі
пры галасаванні [на рэгіянальных
канфэрэнцыях] больш за 50% гала-
соў». Як выявілася, кандыдаты разу-
мелі гэты сказ па-рознаму.

Мы так не дамаўляліся!

Хто за адзінства апазыцыі? — Ад-
нагалосна. Але ўсе псуе пракэдурнае
пытанье.

Кандыдаты думалі, што вылуччаны
усіх, а выўша — аднаго Мілінкевіча.

На думку С.Калякіна, выбары на
канфэрэнцыях ад пачатку задумваліся
толькі як фільтр, закліканы не пра-
пусыць да Кангрэсу выпадковых
людей — «местачковых вар’ятаў», якія
быў выказаўся. Яму падабалася б, каб
актыўісты на канфэрэнцыі галасавалі
за ўсіх кандыдатаў, якія іх больш-
менш задавальняюць, а не за аднаго.

Але выўшла наадварот: большасць
адзначала ў бюлётэні толькі адно
прозвішча. Больш сэнсу, мяркую
С.Калякін, было б зрабіць бюлётэні,
якімі галасавалі б не «за», а «супраць»,
нават — «катэгарычна супраць». А так
выўшла, што ад Гомельшчыны прай-
шоў толькі А.Мілінкевіч.

Адразу ўзыніла вэрсія: А.Мілін-
кевіч выкарыстаў матутны рэсурс ак-
тыўісташ нездиржаных аўдзінаніяў.
С.Калякін з гэтым нягодаў: «Яны
складалі на канфэрэнцыі на больш за
17%. Заяўляюць, што НДА адграілі вы-
рашальную ролю, я не могу».

Віктар Карняенка, кіраўнік выбар-
чага штабу Мілінкевіча, пэўны, што
галоўнае — не ператвараць праіду ў
бясконцаўшы бяз правілаў: «Канфр-
энцыя мела абсалютна пленны
вынік. Я хачу, каб палітыкі, якія не
атрымалі падтрымкі дэлегатаў,
спынілі ўсе гісторыкі наконт гэтага.
Трэба ўмець прайграваць. Важна ад-
кінуць карпаратыўныя інтарэсы і наш
супольны інтарэс перамогі паставіць
на першое месца», — кажа В.Карня-
енка. Але як мусіць стаць той інта-
рэс, кожны разумее па-свойму.

Адной нагой у працэсе

Калі гомельскі варыянт падтрым-
ца на іншых канфэрэнцыях, дык
А.Мілінкевіч прыйдзе на Кангрэс як
самы рэйтингавы кандыдат, а астат-
нія — толькі як вылуччаныя непапу-
лярнымі партыямі. Зрэшты, якія
удзельнікі падтрымкі падтрымкі
загады, якія не падаў пісьмо-
вую заяўку. Цяпер ён загаварыў пра
У.Коласа і А.Вайтовіча, якія «адной
нагой у працэсе, аднак не жадаюць
быць жывым інтарэстам адзінага канды-
дата».

Складаная сістэма, прыдуманая дэ-
макратамі, сама падтрымкі пад-
трымкі атмасферу ў працэсе вылуччання адзінага
кандыдата ўсіх, хто не падаў пісьмо-
вую заяўку. Цяпер ён загаварыў пра
У.Коласа і А.Вайтовічам, а прагаласаваць за іх не
змаглі. «Дысцыпліна дысцыплінай,
але іф апраўдана настолькі жорстка па-
дыходзіць да рэгістраціі кандыдатаў?» — дзяліцца з намі сумнёвамі
адзін з шарагаў апазыцыі. «Ці на
варту тут праявіць гнуткасць — пакі-
нуць нам найбольшы ўзар?».

Прэсу зьбілі з панталыку

Камэнтары недзиржанай прэсі да
працэсу вылуччання кандыдата ад
апазыцыі застаюцца насыцярожанымі
і несалідарнымі.

«Беларуская газета» — паказаль-
на, што тыднік мае толькі аматарскае
фота Мілінкевіча чатырохгадовай
даўніны — спадзінецца, што «на прэ-
зыдэнцікіх выбараў, калі б яны ні ад-
быліся, свае кандыдатуры выставяць
тыя апазыцыйныя палітыкі, якія
устырмаліся ад узделу ў працэсі дэ-
макратычнай вылуччані».

«Беларуская деловая газета» ба-
чыць цяпчераджэнія рэлізу АГП, чакае
прабачэннія «адзінага», а сын неза-
лежных апазыцыі, я

Нарэшце Папа наведаў Беларусь

Першыя слова Яна Паўла II да беларусаў дакладна супадаюць зь першымі словамі ягонага пантыфікату: «Ня бойцеся!» Аляксандар Лукашэнка няспынна паўтарае адваротнае: «Бойцеся, бойцеся, бойцеся». Запалохванье грамадзства і сваіх найбліжэйшых паплечнікаў сталася ўмовай палітычнага посыпеху беларускага прэзыдэнта. Ці беларусы пачуюць слова Хрыста, ці застануцца пад магічнай уладай прэзыдэнцкага пасланьня? Між тым тэррапётычныя слова Хрыста перадаў бы і самому прэзыдэнту. Спадару Лукашэнку, ня бойся свабоды, сваёй і чужой. Ня бойся праўды. Ня бойся дыялогу. — Пётра Рудкоўскі ОП.

«Паціху адыходзіць у лепшы съвет найстарэйшая генэрэцыя інтэлігэнцыі — носьбітаў традыцыі. Нам усім, пэўна, будзе не хапаць сапраўдных Арыстакрату Духу», — гэтак напісаў мне Юры Гумянюк незадоўга пасля таго, як стала вядома, што Папа Рымскі Ян Павал II, вымавіўшы слова «Амэн», пакінуў гэты съвет. Цалкам згодны з выказваннем гарадзенскага паэта, але хацелася б яшчэ тое-сёе даваць і ўдакладніць.

«Адыходзіць у лепшы съвет»

Вера ў лепшы съвет не зьяўляецца адмысловай рысай хрысьціянства. Не зьяўляецца яна таксама спэцифікай рэлігійных вучэнняў. Вера ў лепшы съвет настолькі глубока «сядзіць» у чалавеку, што — парадаксальна — сталася асновай сучасных атэістычных ды агнастычных грамадзка-палітычных вучэнняў. Савецкі камунізм са сваім ба-

чаньнем «съветлага заўтра» быў жа ня чым іншым, як спачварамі прайвай гэтае веры.

Праўда, у апошнія часы зявілася плеядыа прарокаў, сярод іх і беларускі філёзаф Валінін Акудовіч, якія спэцыялізуюцца ў пра-паведаньні канца ўсякіх «ілюзій» (і рэлігійных, і атэістычных), але такога тыпу прароцтвы пераважна тояць у сабе столькі рэлігійнага патасу, столькі прэтэнзій на веданыне будучыні і канчатковай ісціні, што ўзынікае слушнае падзрэннне, ці ня ёсьць гэта раптам якаясь чарговая пачварная вэрсія атэістычнае веры...

Съмерць Святога Айца зьяўляецца добрай нагодай для таго, каб перачытаць і пераасэнсаваць хрысьціянскую «веру ў лепшы съвет». То, што лічу вартым падкрэслення ў дадзены момант, — што Хрыстос пасля съмерці сышоў у адхлань, у правадоньне, у «валадарства съмерці».

Гэтая ісціннае веры асабліва моцна адлюстравана ў праваслаўным багаслоўі і, на маю дум-

ку, гэта чыніць праваслаўнае вучынне «аб апошніх справах чалавека» больш поўным у параўнанні з каталіцкім багаслоўем. Хрыстос, «першы сярод уваск-рэзных», непасрэдна пасля сваёй съмерці перайшоў ня ў лепшы съвет, а наадварот — у горшы! Праўда, знаходжанне ў «валадарстве съмерці» было ўсяго

рэчаіснасць.

На нашай зямлі безыліч сълядоў пекла (прыгадаць хаты б ста-лінскія ці гітлераўскія лягеры). Нямала таксама сълядоў Божага Валадарства (яно менш «крылівае», але яно ёсьць пайсюль тым, дзе ёсьць, як кожа съвяты Павал, «справядлівасць, ра-дасць і супакой у Духу Святым»). Вось жа і «адхлань» — гэта не зусім «той съвет».

Колькі разоў даводзіца чуць ад людзей, дый самому на ўласнай скуре спазнаць сътуацию, калі «хацеў бы быць справядлівым, сумленным і добразычлівым, але ў нашым съвешце гэта немагчыма». Менавіта. Апрача нас і наших добрых памкнен-няў функцыянуюць так званыя «структуры зла», якія робяць «бессэнсоўнымі» нашы шляхетныя учынкі і добрыя памкненіні. Некаторыя людзі нават дакладна так і апісваюць: «Нешта, як вір, мяне ўцягвае ў гэту бяздан зла і падману». Гэта і ёсьць адхлань.

Працяг на старонцы 6.

Папа функцыянуваў як сымбаль супраціву структурам зла і маральнаага анархізму.

толькі прыпынкам і мела акрэсленую і вельмі канкрэтную мету — вызваліць «вязнія адхлані», — але яно сутнасна дапаўняе наша разуменіне «лепшага съве-ту». Праведнікаў пасля съмерці чакае ня лепшы съвет, а... съход у адхлань! А адхлань — гэтаксама як «рай» ці «пекла» — гэта ў значнай меры тутэйшая, зямная

СЪЦІСЛА

Шэсьць год без Карпенкі

6 красавіка 1999 г. ня стала палітыка Генадзя Карпенкі. Акалічнасці яго съмерці да канца ня высьветлены, удава й дзеці мусілі перабрацца ў Нямеччыну. Увечары ў сераду на Кастрычніцкай плошчы Менску прайшоў «Ланцуг неабыкавых людзей» у памяць пра Генадзя Карпенку. Сабралася каля 50 чалавек. Амон віцэсіні ў іх да Нямігі. Затрымалі Ірыну Багдановіч, якая ўзяла адказнасць за акцыю на сябе.

Працэс

У сераду ў судзе Першамайскага раёну сталіцы пачаўся працэс над бізнесоўцам Андрэем Клімавым. Палітыка абвінавачваюць у паклённе (ч. 2 арт. 367 КК) і знязвазе прэзыдэнта (ч. 1 арт. 368 КК) за выкаваныя, што ўтрымліваюцца ў ягоных кнігах і улётках. Клімаў вінаватым сябе на лічыць. Працэс праходзіць за зачыненымі дэзвярыма.

Пропановы Рады інтэлігэнцыі

Прадстаўнікі беларускай інтэлігэнцыі пропанавалі ўсім патэнцыйным прэтэндэнтам на ролю

адзінага кандыдата правесыці супольную сустэрчу — каб дасягнуць згоды ў гэтым працэсе. Паводле Рады беларускай інтэлігэнцыі, якая пропанавала ў прэзыдэнты Уладзімера Коласа, асона «адзінага» мае быць прымальная для «ўсіх слаёў грамадзства». Пісьменык Генадзь Бураўкін пропанаваў вызначыць кандыдата ў часе «агульнанарадной акцыі» кітлалту збору подпісаў за правядзеніе рэфэрэндуму аб зъмяненіні заканадаўства ці збору подпісаў за зъмяншэнне камунальных плацяжоў.

Насельніцтва бараже

Аб'ём прададзеных насельніцтву залатых мерных зылітак у першым квартале склаў 77,8 кг (4259 шт.), што на 74,4% больш за леташні перыяд. Найбольшым попытам карыстаюцца пяціграмовыя зыліткі, іх прададзена чвэрць ад агульнай колькасці. Потым па папулярнасці ідуць прастакутнікі масай дзесяць і адзін грам.

Кожнае трэцяе — стратнае

Паводле Мінстату, у студзені ў Беларусі 3599 арганізацый (34%) былі

стратнымі, а сума чыстага ўбытку склаў 118,8 млрд руб., у тым ліку ў прамысловасці — 49,4 млрд.

Вуліца Яна Паўла

Прадстаўнікі польскага грамадзкасці Горадні началі збор подпісаў за наданыя вуліцы Курчатава імя Яна Паўла II. За аўторак сабрана 500 подпісаў.

Памёр найстарэйшы манарх Эўропы

6 красавіка памёр кіраўнік Манака Рэнье III. Люі Анры Максэн Бэртран Грымальдзі нарадзіўся ў 1923 г., а княскі трон заняў 56 гадоў таму, у 1949 г., узяўшы імя Рэнье. У 1956 г. князь пабраўся шлюбам з галівудzkай акрысай Грэйс Келі.

Іракці кампраміс

Парлямэнт Іраку ў сераду абраў прэзыдэнтам краіны знанага курдзага палітыка, асаўбістага ворага экспдыктатара Джалаля Талібані. Віц-прэзыдэнтамі сталі шыят Адэль Абдул Магдзі і суніт Газі аль-Яўр. Выбары прэм'ер-міністра — у чацьвер. Прэзыдэнт у Іраку — пасада рэпрэзэнтацыйная. Выканавчая ўлада належыць прэм'еру.

АГ, svaboda.org, afn.by

Чысты Чачьвер

99 гадоў газэце
Наша Ніва

7 гадоў часопісу
ARCHE

28 красавіка
19.00

Лявон Вольскі

Выступаюць рэдактары
і аўтары Першай Беларускай Газэты

і Новага Беларускага Часопісу

Уладзімер Арлоў, Адам Глебус,

Зыміцер Бартосік, Андрэй Хадановіч,

Лёлік Ушкін, Андрэй Дынько, Валер Булгакаў,

Людка Сільнова, Вера Бурлак, Даніла Жукоўскі,

Сяргей Харэўскі, Андрэй Скурко, Але́сь Кудрыцкі, Але́сь Белы.

Сэнс адначасовай гульні дае Вольф Рубінчык. Сюрпризы і цуды.

С্বятае постамерыканскі

Вялікая зала
Дому літаратара
Уваход вольны

Вялікая зала

Дому літаратара

Уваход вольны

Непахісны ў веры

Айцец Надсан падчас аўдыенцыі ў папы.

Гаворыць айцец **Аляксандар Надсан**, апостальскі візытатар для беларусаў-каталікоў замежжа

Каб асэнсаваць вялікую духоўную спадчыну папы, патрабуецца шмат часу. Ян Павал II быў чалавекам вялікіх здольнасцяў, ён адчуваў вельмі вялікую адказнасць за сваё пакліканне. Ён быў універсальным настаўнікам для ўсіх і адказным за чысьціню Эвангель-

ля. Ён, як ніхто іншы, меў вялікія здольнасці да камунікацыі з людзьмі. Ён съцвярджаў пазытыўную пашану да кожнага чалавека, для ўсіх людзей, а ня толькі для знаёмых і калег.

Ён працаваў культуру жыцця, нават культуру съмерці. Ён да самай съмерці

выступаў супраць абортаў, эўтаназіі. Першы сярод папаў выступіў супраць пакарання съмерцю, съцвярджаючы тым самым, што чалавечас жыццё — найвялікшая каштоўнасць і ніхто ня можа адобраць яго. Бог дае і Бог забірае жыццё. Ён і паміраў у поўнай веры.

Ягоная навука была ўніверсальная для ўсіх. Для яго быў ўсе адноўкавыя

— усе дзеци божыя, і хрысьціяне, і нехрысьціяне. Памятаеца 1986 г., калі прадстаўнікі ўсіх канфесій — хрысьціяне, мусульмане, юдэі, будысты — былі сабраны ў Асызі, каб разам маліцца за супакой. Папа тады прывітаў ўсіх, заявіўшы, што ўсе съведкі вечнае праўды — і хрысьціяне, і нехрысьціяне. Але сказаў, што супакоем ёсьць Ісус Хрыстос.

Ён вучыўся ў падпольным ліцэі...

Ян Павал Вялікі. Біографія

18 траўня 1920 году ў Карагля Эміліі (з Качароўскіх) Вайтылаў, жыхароў Вадовіц пад Кракавам, нарадзіўся сын, якога ахрысьцілі Караглем.

Увесень 1938-га Карадль Вайтыла запісаўся на аддзяленне польскай мовы і літаратуры Ягелёнскага ўніверсітету ў Кракаве.

У кастрычніку 1940-га — пачаў працаваць рабочым у кракаўскай каменяломні «Сольвей».

У кастрычніку 1942-га, падчас акупацыі, пачаў вучыцца ў таемных групах тэалагічнага аддзялення Ягелёнскага ўніверсітету як клерк падпольнай духоўнай сэмінары.

Увесну 1945 г. адбыўся апанімны літаратурны дэбют: у штомесячніку «Голос Карміля» была надрукавана паэма «Песьня пра схаванага Бога». Ад 1950 г. ягоная паэзія і паэтычныя прозы друкавалі польскія каталіцкія штотыднёвікі «Tygodnik Powszechny» і часопіс «Znak». П'есы выйшлі з друку, толькі калі Карадль Вайтыла ўжо стаў пантыфікам.

1 лістапада 1946 году быў высьвячоны.

У 1946-м — выехаў для далейшага навучання ў Рым.

У 1948-м — у рымскім Дамініканскім ўніверсітэце абараніў доктарскую працу «Ланяцце веры ў съвятоў Яна ад Крыжа». Пачынае выкладаць у Люблюнскім каталіцкім ўніверсітэце.

У 1954-м — атрымлівае знак пешага туриста: у рамках душпастырскай службы ходзіць з моладзёдзю ў горны ю водны ў эккурсії.

У 1958-м — становіца дапаможным біскупам кракаўскім. Наймаладзейшы біскуп у Польшчы.

1960-ы — да друку падпісана кніга біскупа Вайтылы «Любоў і адказнасць».

У 1964-м — становіца арцыбіскупам мітрапалітам Кракаўскім.

У 1967-м — становіца кардыналам.

1969-ы — да друку падпісана кніга «Асоба й чын», своеасаблівы сынтэз тамізму і фенаменалізму.

18 лістапада 1976 году ў Варшаве кардынал Вайтыла сустрэўся з членамі падпольнага Камітэту абароны рабочых.

16 кастрычніка 1978-га — упершыню з 1522 г. папам стаў неітальянец.

4 сакавіка 1979-га — абвешчана першая энцыкліка Яна Паўла II «Redemptor hominis» («Збаўца чалавека»). Папа заяўляе пра неаходнасць, каб царква служыла чалавеку. «Роля Кастьёлу службовая (...). Дарогай Кастьёлу ёсьць чалавек». Папа заслужыў сабе рэпутацыю вялікага гуманіста. **2—10 чэрвеня** адбылася першая пілігримка папы на радзіму. **2 чэрвеня** ў казані ў Варшаве папа заклікаў: «Хай сядзе Дух Твой! Хай зменіць аблічча зямлі. Гэтай зямлі! Людзі прачытывалі гэта як водпаведзь камунізму і заклік да перамен.

15—19 лістапада 1980 г. — падарожжа ў ФРГ. У прамове да прадстаўнікоў Эвангелісцкай царквы Ян Павал II парыўнай сябе з Лютэрам: «Рэфарматар некалькі стагодзінні ўсю туму прыбуў у Рым як паломнік, а сёньня біскуп Рыму прыбывае як паломнік да духоўных нашчадкаў Марціна Лютэра». Упершыню папа прамовіў такое на адрас пратэстантаў.

15 студзеня 1981-га — аўдыенцыя для Леха Валэнсы ў кіраўніцтва «Салідарнасці». **13 траўня**, калі папа ехаў на «папамабіль» на плошчу Святога Пяtra, у яго пацэлілі троі кулі. Аднаго з тэрарыстаў, якія ўчынілі замах, — маладога турка Мэхмета Алі Агджу — схапілі, астатнія ўцяклі. Агджа належала да фашысцкай арганізацыі «Шэрыйа вайкі». Да сёньня не вядома, хто стаяў за замахам. **27 сінтября**, акрыяўшы, папа наведаў у вязніцы Алі Агджу. Пасля размовы зі папа сказаў: «Бог падарыў мене — і думаю, ня толькі мне, але і яму —

ласку, каб мы спаткаліся як людзі і як браты».

31 студзеня — 11 лютага 1986 г. адбылося падарожжа папы ў Індію. Ян Павал II наведаў адзін з прытулкаў для самых убогіх, арганізаваны маці Тэрэзай з Калькуты. **13 красавіка** ён наведаў з візитам рымскую сынагогу. Папа сказаў: «Вы нашы ўлюблёныя браты, і пэўным сэнсе можна сказаць — нашы старэйшыя браты». Упершыню папа так ушанаваў юдэяў, якіх раней царква нярэдка цвяала.

7 чэрвеня 1992 году падчас чаргове пілігримкі ў Афрыку папа прапрасіў у жыхароў гэтага кантынэнту прафесіяльна за «коректную звязаву», якою быў гандаль чорнымі рабамі. **31 кастрычніка** — рэабілітацыя Галілея, асudжанага ў 1633 г. за падтрымку тэорыі Капэрніка.

30 траўня 1994 г. у лісце да біскупа Ян Павал II выказаўся супраць съвятарства жанчын. У верасні выходзіць кніга Яна Паўла II «Пераступіць парог надзеі», якая не зазаве стала сусветным бестсэлерам. **11 верасня** — візит у Харватию. У Заграбе папа заклікаў народы быў Югаславіі да ўзаемнага даравання. **2 лістапада** італьянская «La Stampa» друкуе інтарвю з папам: «Прыхільнікі капіталізму ў ягоных крайніх формах схильны заплюшчаваць вочы на тое, што камунізм зрабіў добра, — на яго выслікі па ліквідацыі бесправія, клопат пра бедных». Папа адным з першых узяўшы голас крытыкі на адрас бязылітаснага ліберальнага капіталізму, для якога гроши і раскоша — усё, а дух — нішто.

30 сакавіка 1995 г. — энцыкліка «Evangelium vitae» («Эвангельле жыцця») асуджае аборты, эўтаназію, самагубства, а таксама штучнае апландненне і эксперыменты з эмбрыёнамі. **21—27 траўня** — візит у Чэхію. Папа адпраўляе імшу ў польскім Скачове. Ён кажа: «Пад лізунгамі талерантнасці ў публічным жыцці і ў СМІ шырыца часам вялікая, мо ўсё большая нецярпимасць». Адчываючы гэта вернікі, іх выпіхваюць на пэрыфэрыю грамадзкага жыцця, зві іх кляці і кляці з таго, што для іх найсьвяцейшае».

12 сінтября папа заклікае ўлады краін,

«каб з нагоды Міленіюм дасягнупі міжнароднага паразумення ў справе забарона сымдротнага пакарання».

17 сінтября папа выказаў глыбокі жаль за нагоды съмерці ксяндза Яна Гуса, спаленага ў 1415

паводле рашэння Канстанцкага сабору.

12 сакавіка 2000 г. — выкупляльнае набажэнства, кульмінальным пунктам якога было агучванье граху Кастьёлу. Гучала мальта а прабачэнні за парушэнне праўды сілай, парушэнне единасці Царквы, граху, учыненых у дачыненіні да яўрэяў, вернікаў іншых рэлігій, слабейшых грамадзкіх груп, накшталт эмігрантаў і цыгану, жанчын, убогіх, адрынутых. Папа пакаяўся за грахі інквізіцыі, місянэрата, якія агнём і мечам навярталі хрысьціянства, за дыскрымінацыю прадстаўнікоў іншых канфесій.

20—26 сакавіка — пілігримка ў Святыню Зямлю.

Падчас імшы ў Бетлееме пасля папа скакаў хвіліну, пакуль у суседнім мячце не скончыцца крк муздзіна.

Папа першы ў гісторыі паклікаў да малітвы.

</

25 студзеня 2004 году. Папа прыняў на прыватнай аўдыенцыі танцораў брэйкдансу з Польшчы.

Ян Павал і Беларусь

Ян Павал Вялікі першы з пап пачаў у прывітаньнях «*urbi et orbis*» на Вялікдзень і Нараджэнне Хрыстова прамаўляць і па-беларуску. Калі Беларусь была пад уладай СССР, Ян Павал II двойчы прымай біскупа Часлава Сіповіча і беларускіх святароў, якія ў той час жылі ў вольным съвеце.

Лукашэнка спачувае калегам пантыхіфіка

«Ен быў на проста славянінам, але і вялікім чалавекам», — пра гэта заяўіў прэзыдэнт Рэспублікі Беларусі Аляксандар Лукашэнка ў азрапорце перад адлётам у Сочы.

У сувязі са съмерцю папы Яна Паўла II кіраўнік беларускай дзяржавы выказаў спачуванье родным, блізкім, сябрам, калегам пантыхіфіка.

«Ня ўсе ведаюць, але Ян Павел II вельмі любіў нашу краіну, — заяўіў А.Лукашэнка. — Мне вельмі прыемна было, што ён падтымліваў палітыку сацыяльной скіраванасці, праводзімай у нашай дзяржаве. Гэтыя вялікі чалавек адным з першых сказаў, што Беларусь рухаецца ў правільнym напрамку. І, як адзначыў ён, вельмі добра, што тут трymаюцца сацыяльных стандартоў і падтымліваюцца народ, — адзначыў А.Лукашэнка. — Гэта быў не чужы, блізкі чалавек для нашай краіны, нашага народу».

Паводле БелТА

Ён прызначыў першага ў другой палове XX ст. каталіцкага біскупа на зямлі Беларусі — гарадзенца Тадэвуша Кандрусовіча. У 1993 ён павялічыў колькасць дыяцэзій у Беларусі і прызначыў першага ў гісторыі беларускага кардынала Казімера Сівентака.

Праз напружаныя адносіны Ватыкану з Рассейскай праваслаўнай царквой Ян Павал II так і ня змог прыехаць у Беларусь. З суседзяў Беларусі ён наведаў Польшчу, Літву і Украіну.

7 красавіка ва ўсіх святынях адбудуцца пахавальныя міши. 8 красавіка, у дзень пахаваньня папы Яна Паўла II, ад 11-й гадзіны на працягу паўгадзіны ва ўсіх касцёлах будуть біць званы.

Яна Паўла Вялікага называлася «*Ut unum sint*» («Хай усе будуть адно»). У ёй гаварылася пра патрэбу прымірэння паміж хрысьціянамі, яднанія праваслаўных і каталікоў.

Ад 2002 беларуская мова з'яўляецца афіцыйнай мовай Касцёлу ў Беларусі. Па-беларускую службуют падажніцы і прамаўляюцца казаньні ў большасці парафій Менска-Магілёўскай і Віцебскай дыяцэзій,

Чаму праваслаўныя не пусцілі папу ў Беларусь?

Афіцыйны прадстаўнік экзархату Расейскай праваслаўнай царквы ў Беларусі архімандрит Аляксей Шынкевіч сказаў у інтэрвю радыё «Свабода»: «Супяречнасцю няма толькі на выгляд. Нам не падабаецца палітыка празэлітэзму. Гэта проста дзяякуючы мудрай пазыцыі мітрапаліта Філарэта, які вельмі пазытыўна ставіцца да Рымскаталицкага касцёлу, у нас усё мірна і, можна сказаць, спакойна».

27 верасьня 2004 году папа ўручыў кардыналу К.Сівентку пачэсную прэмію «Свядка веры».

Сонца ўзыдзе зноў

Касцёл мае велізарная людзкія, фінансавыя, інфармацыйныя й дыпляматычныя рэсурсы, што могуць быць эфектыўна скарыстаныя дзеля Беларусі. На нашых вачах па ўсёй краіне парохі ачольваюць зусім маладыя сьвятары — беларусы, многія з якіх маюць немалыя амбіцыі. — Сяргей Харэўскі.

Сымерць Яна Паўла II стала ягоным збавенінем. Спакутаваны дашчэнту, да апошняе кроплі, чалавек сышоў. Як пантыхіфік, ён да астатніх хвіліны, нібы капітан на караблі, заставаўся ля стырна. І мільёны людзей яму шчыры спачувалі. Мільёны людзей гэтымі днімі ў жалобе. І ян толькі каталікі. У СМИ пахаваньне папы зачыміла сабою ўсе падзеі, як той месяц, што затуліць сабой сонца ў дзень пахаваньня папы. Выбары амэрыканскага прэзыдэнта, напрыклад, асьвяляліся шматкроць сціплей. Но перадусім людзтва смуткуне не па правадыру царквы, а па выбітнаму Чалавеку.

Беларусам гэты смутак гарчайшы ад таго, што Ян Павал II гэтак і не наведаў Беларусі і наш край па ранейшаму несвабодны. Сотні тысячаў беларусаў адчуваюць вялікі боль з гэтага нагоды. Пагатоў што пантыхіфік наведваў найбліжэйшых нашых суседзяў.

Мне давялося быць съведкам візыту Яна Паўла II у Літву. Я чую з ягоных вуснаў беларускую мову, калі ён прамаўляў з Вострае Брамы да жыхароў Вільні. Уразлі тады ня столькі тыя слова, якія ён прамаўляў, а то, як яны ўзыдзейнічалі на людзей, незалежна ад іхняе нацыянальнасці. Усе перажывалі невыказнае захапленыне высакароднасцю й дабрынёю, што праменілі ад гэтага чалавека.

Акурат у дзень ягонага візыту ў Вільні ад раніцы імжыла, неба зачигнула хмары. Літоўская ўрадоўцы ды прадстаўнікі розных краінаў, сядроў якіх быў і пасол Беларусі сп.Шчасны, падаставалі быті парасоны. Ажно акурат як да папскага самалёта падкаціў трап, зырка бліснула сонца...

У той жа дзень у старасвяцкім парку Закрэт на ўесь съвет гучалі беларускія слова вітаньня пантыхіфіка.

Не бяруся ацэніваць, наколькі мацнейшай стала вера ў каталікоў Літвы ад візыту Яна Паўла. Але то, што гэта краіна ўмацавалася ў сваёй самапавазе, было відавочна. Як і то, што непадробнае зычлівае ўзрушэнне злучыла Літву. Відаць, у агляднай перспектыве Беларусь не перажыве нічога падобнага.

У нас не абвясцілі нацыянальнае жалобы, як ва Украіне, хоць адсотак каталікоў там меншы, чым у нас. Лукашэнка й не зьбіраўся на жалобную імшу ў касцёл, як гэта зрабілі большасць эўрапейскіх лідэраў-некаталікоў. Блэр, напрыклад. Больш за тое, тысячи беларусаў ня здолелі патрапіць на жалобныя цырымоніі ў Рым праз немагчымасць аформіць візы — плён дзейнасці беларускага «дышпляматы».

Беларускае ж съвятарства ня будзе мець дачыненіня да выбараў новага папы, бо адзінаму нашаму кардыналу, Казімеру Сівентку, ужо 90 год і ён ня мае права ні выбіраць, ні быць выбраным. Дарэчы, украінскія кардыналы трапляюць па ўзросце (да 80 гадоў) у съпіс магчымых кандыдатаў на Святы пасад.

Можна, тым ня менш, прадбачыць і пазытыўныя зрухі для касцёлу ў Беларусі. Відавочна, што, нягледзячы на кансерватыўнасць Ватыкану па азначэнні, адбудзеща перагляд ягонае палітыкі на межах Эўропы.

Спрабы Яна Паўла II навязаць прыязнія дачыненіні з Рассейскай праваслаўнай царквою ні да чога не прывялі. Канфармізм каталіцкага клеру ў Беларусі ў Расеі, катэгарычнае ўстрыманьне тут ад міжканфесійнае палемікі й місіянэрства не былі зычлівае зразметыя Москвою. Наадварот, не спыняючы адвінавачанні ў празэлітэзме, працягваеца антыкаталіцкая прапаганда на ўсіх узроўнях, ствараючыя бясконцыя перашкоды для паўнавартаснага рэлігійнага жыцця.

Між тымі канфесійная сітуація ў Беларусі ўсё больш разнастайніца і ўскладняецца. Сёняня касцёлу даводзіцца канкураваць на столькі з традыцыйным праваслаўем, колькі з імкліва растучым упльывам і нэапратэстантам. Але зусім ужо блізкі новы дзень. І, смуткуючы сёняня, трэба дбаць пра заўтра.

Нарэшце Папа наведаў Беларусь

Працяг са старонкі 3.

Я асабіста глыбока перакананы, што адна зь першых краін, якую наведаў Ян Павал II паслья свайгі съмерці, — гэта Беларусь. Беларусь зъяўляецца той краінай, у якой надзвычай высокі паказынк «прымусовага зла».

Праўда, Ян Павал II у сваім навучаныні асабліва падкрэсліваў, што ў канчатковым пляне канкрэтныя асобы нясуць адказнасць за існаваныне гэтых «структур зла». Напрыклад, зъбіваныне мірных дэмантрантаў толькі таму, што быў дадзены «загад зньверху», або карупцыя чыноўнікаў, бо «інішкі нічога не даможацца», застаеца злом, за якое канкрэтныя асобы нясуць маральную адказнасць. Тым ня менш, памерлы Папа добра ўсьведамляў трагізм тых асоб, якія мусіць плаціць высокую цану за вернасць уласнаму сумленню.

І што робіць Айцец Святы падчас сыходу ў «беларускую адхлань»? Першыя слова, якія ён кіруе да беларусаў, дакладна супадаюць з тымі словамі, якія ён вымавіў на самым пачатку свайго пантыфікату: «На бойцеся!»

«На бойцеся!»

Страх — гэта ўлюбёны інструмент панаваныня «Князя гэтага

беларусаў, што скаваліся ў сваіх «норах», але таксама да «моцных гэтага съвету», моцных гэтай краіны.

Найболш запалоханымі ў нашай краіне зъяўляюцца ня просты людзі, якія хочуць волі, але баяцца пра гэта заявіць, а менавіта «няпростыя людзі», якія запусцілі аўтарытарна-рэпрэсійную машыну.

Трагізм у tym, што гэтая «машина» надзвычай хутка ператвараецца ў жорсткага робата-тэрмінатара, які падпрадкоўвае сабе свайго стваральніка. Спадар Лукашэнка зъяўляецца сёння закладнікам тых структур, якія ён стварыў (хача правільней было б казаць, не «стварыў», а «падтрымаў», бо згаданыя структуры ўжо існавалі).

Цікава было б падслушаць, што Ян Павал II кажа або хоча скажаць нашаму презыдэнту, але не сумніваюся, што ў любым выпадку гэтыя слова «ня ўпісваюцца» ў «лёткі ціску» ці ў «лёткі дыпляматы» — звыклья прынцыпы замной палітыкі. Не сумніваюся ў tym, што Святы Айцец ў першую чаргу цікавіць «Лукашэнка-асоба», а не «Лукашэнка-дыктатар», і цалкам праўдападобна, што тэррап'утычныя слова Хрыста «На бойся» Ян Павал II хацей бы перадаць нашаму презыдэнту. Спадару Аляксандару Лукашэнку, на бойся сва-

што ішлі за ім на Галгофу і лямантавалі над ім. Думаю, што нельга, гаворачы пра памерлага Айца Святога, абмінучь увагай факт амаль сусьветнага «плачу» і нельга не запытацца пра яго сэнс.

Без сумневу, плачу тут шмат, і ў простым, і ў пераносным сэнсе,

Беларусь зъяўляецца той краінай, у якой надзвычай шмат «прымусовага зла». Папа добра ўсьведамляў трагізм тых, хто мусіць дорага плаціць за вернасць уласнаму сумленню ў такіх сітуацыях.

так што ў многіх паўстаюць пытаныні: ці няма тут перагібу або нават якогася масавага псыхозу? Маўляў, над суданскімі дзецімі так ня плачуць.

Вось жа плач над Папам, гэтак сама як і яго «празлаўленыне», сапраўды нярэдка выклікае пэўныя падазрэнні. Пачну, можа, ад «сэмантыкі» праслаўлення і абагаўлення памерлага Папы.

Памятаю сваё навучаныне ў гарадзенскай альма-матэр (духойнай сэмінарыі). У 1998 сэмінарыйная ўлады даручылі мне напісаць па-беларуску (!) тэкст для насыеннай газеткі пад называй «Маё адчуваныне блізкасці Яна Паўла II» з нагоды 20-годзьдзя пантыфікату. Тэкст я ахвотна напісаў, толькі ў выніку ён быў чамусыці надрукаваны абсалютным пэтытам і павешаны так нізка, што калі хтось і захацеў бы сёе-тое пачытаць, то мусіў бы стаць на калені! Хоць, пэўна, ніхто, апрача мяне і сэмінарысціх цэнзараў, так і не пазнаёміўся з майтэксстам, яго падрыхтоўка мела для мяне важнае значэнне: я ўсьвядоміў, наколькі сэмінарыйная выхаваўчая практыка далёкая ад антра-палёгіі і пэдагогікі Карала Вайтлы — Яна Паўла II.

Прыўшлося тады «лагодна намякнуць» на некалькі фундамэнтальных разыходжаньні: 1) персаналізм Яна Паўла II і павага да «шукачага сумлення» — і ўніфармізм, упіхваныя клерыкаў у «пракрустова ложа», патрабаваные аднолькаўскаяці ў гарадзенскай сэмінарыі; 2) на толькі павага да нацыянальнай адметнасці, але і вывучэнне розных нацыянальных моў Янам Паўлам II — і прынцыповая адмова сэмінарысціх (тагачасных) уладаў вывучаць беларускую мову, спалучаная з пагардай да беларускай культуры, на практыцы — прымусовая палянізацыя, замацоўваныне ў беларусаў комплексу непаўнавартасці («Wy przecież jesteś homo sovieticus», «W języku białoruskim? W poganskim języku chcescie odprawić Msze świętą?»), дыскрымінацыя і выдаленіне беларусафілаў; 3) адкрытасць Папы да розных інтэ-

лектуальных плыняў — і дагматызм, рэакцыйнасць і дэмантанізація сучаснасці сэмінарысцкім (тагачаснымі) выхавальнікамі.

Гарадзенская сэмінарыя была (за апошнія гады адбываўся пэўны зруш у лепшым кірунку) на практицы адной вялікай кантэстациі яўчэння Яна Паўла II; адначасна ж ніхто, мабыць, так ня кляўся ў вернасці «Ойцу Свяштэму» і ніхто так цкліва, з дрыготкім голасам не цытаваў малітоўнага дэвізу Папы «Totus tuus», як тагачасныя сэмінарысцікі ўлады.

Культ асобы Папы Рымскага нярэдка маскіраваў упартую нявернасць вучэнью кіраўніка Каталіцкай царквы. Баюся, што плач над памерлым Папам такіх асоб зъяўляецца маскіроўкай абыякавасці да духоўна-рэлігійнай спадчыны, пакінутай ім, хоць — заўжды варта мець хрысціянскую надзею! — хоцацца спадзявацца, што гэты плач будзе плачам навяртання, усьведамлення змарнаванага шанцу, плачам ачышчэння...

Плач над Папам мае розную сэмантыку: гэты плач падобны ў праявах, але розны ў значэнні. Ня варта ўсіх, хто плача, падзраваць у няшчырасці. Ня варта закідаць ім, што меней плачуць над суданскімі дзецімі, чымся над Папам. Памёр Сымбаль. Папа функцыянуваў як сымбал супраціву супраць структур зла і супраціву супраць маральнага анархізму.

Сённяшні съвет арганічна патрабаваў і патрабуе такога сымбалю — сымбалю, які прыцягвае да сябе ўвагу, але не затрымлівае яе на сабе, а адразу ж накіроўвае гэту ўвагу на нешта Іншае, на Некага Іншага.

Не магу забыць тae сцэны, калі падчас аднаго са спатканьні з Папам моладзь пачала зьнеймаверным энтузіязмам вітаць і ўслыяць Пантыфіка, а ён у той момант спонтанна ўзяў крыж і ўзяўшы угому, даючи зразумець, што «вось ён, вось Той, хто зъяўляецца сапраўдным адрасатам хвалы і ўшанавання».

Папа быў пакорным сымблем. Гэты і гэтак сымбал быў патрэбен усім — і правым, і левым, веруючым і няверуючым. А

Культ асобы Папы Рымскага нярэдка маскіраваў упартую нявернасць ягонаму вучэнню.

найболей, можа, асабам нахшталт Аляксандра Лукашэнкі да Філіпа Кастра.

Многія крътыкавали Папу за тое, што ён у свой час прыбыў на Кубу і падаў руку кубінскаму дыктатару. Нядайні ліст Папы беларускаму презыдэнту выклікаў у дэмакратычных колах, мякка кажучы, неуразуменне. Наіўнасць Папы? Палітычны кампраміс?

Палітычныя аспекты гэтых жэ-

стаў вартыя асобнага аналізу, у дадзеным жа выпадку хацеў бы прапанаваць такую інтэрпрэтацыю: той, хто пайшоў у вязніцу да Алі Агджы, свайго забойцы, каб сказаць яму «Прабачаю», той, які звялікай сілею абвішчаў, што «Хрыстос злучыўся з кожным чалавекам», і той, які прывык шукаць у першую чаргу дабро ў кожным чалавеку, меў — на маю думку — маральнае права і пасцінцу руку Кастра, і сказаць пару добрых слоў Лукашэнку. Но ўсё ж такі пад маскай дыктатараў хаваюцца няшчасныя твары канкрэтных людзей, якія патрабуюць Божага і чалавечага прабачэння...

Плач мае свой сэнс, але больш сэнс усё ж такі ў tym, каб зрабіць «рахубу сумленья» і праверыць сваю герархію каштоўнасцяў. Як сказаў адзін мой сябар, брат Янак Дэмбскі, «гэты пантыфікат быў вялікім прапаведаннем Хрыстовага Дабравесці, а цяпер надышоў момант «рытарычнай паўзы». Правор пе-растай гаварыць, каб мы мелі час на асэнсаныне і засвячэнне сканага.

Справэньне таямніц

...На 25 сакавіка 2005 году прыпала Вялікая Пятніца ў каталікоў. Гадзіна 15.00 — так званая «гадзіна міласэрнасці», Хрыстос — згодна з паданьнем — а гэтай гадзіне паміраў на крыжы.

25 сакавіка — гэта таксама дзень Дабравешчання, дзень Уцелаўлення Божага Сына. 25 сакавіка — Дзень Волі ў беларусаў... Нейкас нечаканае «спражэнне таямніц». Уцелаўленне (пачатак зімнога жыцця Хрыста), Укрыжаванье (канец зімнога жыцця Хрыста), Божая Міласэрнасць і Воля беларусаў як быццам спляліся ў адно...

25 сакавіка 2005 году каля 15.00 жменька беларусаў выйшли на вуліцы Менску, каб «рабіць рэвалюцыю». Дакладна ў гэты ж момант Айцец Святы Ян Павал II сузіраў у малітоўным засяроджанні вобраз укрыжаванага Хрыста... Тады, у тыя далёкія гады, тысячи людзей звязвалі з Хрыстом спадзяваныне на палітычнае вызваленне. А было ад чаго — ад рымскай акупацыі, ад элінізацыі, ад страты рэлігійнай і этнічнай самабытнасці. Укрыжаванье Хрыста сталася шокам і свайго роду «паразай рэвалюцыі».

Укрыжаваны Госпрад-Хрыстос прапануе больш амбітны плян — рэвалюцыю праз духоўнае аднаўленне. Тоє, ці будуть беларусы праслаўляць Яна Паўла II, ці я будуць, ня так і важна. Важна тое, ці з'вернуцца беларусы да Таго, на каго гэты Папа ўказаў усім сваім жыццю і на ўсіх сваіх працах. Ці пачнуць беларусы словы Хрыста, гавораныя вуснамі Яна Паўла II: «На бойцеся», — ці застануцца пад магічнай уладай слоў свайго презыдэнта, які амаль безупынна гаворыць: «Бойцеся, бойцеся, бойцеся», — вось што важна. Ад гэтага залежыць наша адраджэнне і зымёртых плаўстаныне.

Той, хто пайшоў у вязніцу да свайго забойцы, меў маральнае права пасцінцу руку Кастра ці сказаць пару добрых слоў Лукашэнку. Но пад маскай дыктатараў хаваюцца няшчасныя твары канкрэтных людзей, якія патрабуюць Божага і чалавечага прабачэння.

свайгі, пра якога ідзе гаворка ў Дабравесці. Страх быў і застаеца асновай усялякіх структур зла — даўнейшых і сучасных. Для Сталіна кожны, хто не баяўся, быў элемэнтам падазроным і небяспечным. Для беларускага презыдэнта запалохваныне грамадства і сваіх найбліжэйшых паплечнікаў сталася цяпер умовай уласнага палітычнага поспеху. Беларусы хацелі б ня толькі верыць «у лепшы съвет», але і будаваць, хай сабе паволі і патроху, гэты лепшы съвет, але... перашкаджае адхлань, систэма структур зла і фальшу.

«На бойцеся» — гэта Хрыстоў заклік, паўтораны адным зь Ягоных прарокаў. Гэты заклік, па-першое, універсальны. Ён адрасаваны ня толькі да шараговых

ПЁТРА РУДКОЎСКІ ОП — каталіцкі філэзаф, дамініканец (літары «ОП», якія пазначаюцца каля ягона імя, абазначаюцца прыналежнасцю да Ордэну пропаведнікаў). Нарадзіўся ў Канвелішках каля Воранава. Навучаеца ў кракаўскім Ягелёнскім універсітэце. Аўтар працаў «Панская Польща і бяспанская Беларусь», «Чатыры кулі для презыдэнта», надрукаваных у часопісе «Arche» (arche.home.by), а таксама «Osculum aeternitatis». Пацалунак. Дотык вечнасці ў часопісе «Наша вера» (media.catholic.by/nv/n30).

«На плачце нада мной, плачце над сабой і над вашымі дзецімі»

Гэтыя слова, як вядома, скажаў Хрыстос плачучым кабетам,

ня бойцеся

Выходнымі беларускія каталікі разьвітваліся з папам. На фота: муры езуіцкага кляштару ў Горадні ператварыліся ў съянуну памяці.

Хто такі папа?

Вядомыя слова Ісуса «Пасьві авечак маіх», адрасаваныя апостолу Пятру, касцёл інэрпрэтавае як наданыя будучаму рымскому біскупу ўлады над чалавечымі душамі. Згодна з каталіцкім веравучэннем, пераемнікамі гэтай улады зьяўляюцца ўсе наступнікі Пятра на біскупскай пасадзе. Паміх Пятром і Янам Паўлам II было 260 папаў (некаторыя гісторыкі съцвярджаюць, праўда, што 259 ці 262; былі і антыпапы). Крытыкі Ватыкану съцвярджаюць, што, па-першае, знаходжаныя Пятра ў Рыме не даказана, па-другое, сама пасада біскупа зьяўлялася толькі другім стагодзьдзям.

Узамененые ролі біскупа Рыму супадае з заніпадам імператарскай улады. Біскуп рабіца галоўным абаронцам і выразнікам настрою рымлян. З другога боку, і шматлікія барбарскія плямёны аддавалі перавагу духоўнай уладзе Рыму пярад вайсковай моцай Канстантынопалю. Гэта і стала кропкай вялікай схімы.

На працягу стагодзьдзяў папа быў прызнаны рэлігійным аўтаратам заходняй царквы. Ніякія скандалы не маглі пахінуць яго. Першы сур'ёзны ўдар Ватыкану нанёс Лютер, абвясціўшы ўсіх без выключэння папаў антыхрыстамі. Гэты погляд атрымаў такіе пашырэнні, што Ігнаці Пацей вымушаны быў нагадваць пастве ВКЛ, што антыхрыстам можа быць толькі адзін чалавек.

Другім крызісам стала аб'яднанне Італіі. Папа быў пазбаўлены съвецкай улады ў «вечным горадзе». Толькі ў 1929 годзе была адроджана дзяржава Ватыкан.

Гэтая дзяржава адразу стала адным з галоўных ворагаў Краіны Саветаў. Праклён папы славу народны паэт БССР Якуб Колас, за адмову стварыць беларускі касцёл, не падпрадкаваны папу, быў асуджаны ксёндз Адам Станкевіч.

Зразумела, таі небяспечны вораг ня мог ставацца без нагляду съвецкай разведкі. Примаючы пасла рэспублікі Коста-Рыка Фэрнана Кастра, папа Пій XII і не здагадваўся, што пад гэтым іменем хаваецца агент съвецкай разведкі вілянчук Іосіф Грыгулевіч. Грыгулевіч у сваім кнізе «Папства ХХ стагодзьдзя» напіша, што Пій XII адпавядáў «усім патрабаванням да съвятых».

У жыцці кожнага папы настает момант, калі ён ня можа адгукніцца на сваё імя, дадзенае пры хроце. У такім выпадку спэцыяльныя служкі ўдарыць малаточкамі і абвесціць: «Папа сапраўды памёр». Пасля гэтага кардыналы зъбираюцца на канклія і праводзяць уесь час у ізаляцыі, пакуль не назавуць аднаголосна імя новага пантыфіка. Сёлета ўпершыню за сем стагодзьдзяў дэзвёры Сыксыцкай каплі, дзе абраюць папу, ня будуць замыкаць. Кардыналы змогуць пераходзіць адтуль у дом Святога Мартыні сабор.

Як будуць зваць новага папу? Адно можна сказаць напэўна — ён ня будзе звацца Пётра II. Бо, згодна са старожытным паданнем, той, хто восьмее імя першага папы, стане апошнім.

Усяслав Шатэрнік

Беларусы пра папу

Ян Павал II так і не прыехаў у Беларусь. Але адведаў Вільню, Вострую Браму съвятую. На фота: папа на Крыжовай гары.

Намесьнік старшыні Аб'яднанай грамадзянскай партыі **Яраслаў Раманчук** паходзіц з каталіцкай сям'і з мястэчка Сапоцкін на Гарадзеншчыне. Гэта адзіні населены пункт у Беларусі, дзе ёсьць вуліца Яна Паўла II: «Гэта чалавек, які меўмагчымасць зазірнуць у мінулае і папрасіць прафаччыне за учыненія Касцёлам крываў. І калі мае землякі перайменавалі вуліцу Леніна ў вуліцу Яна Паўла II, я быў шчаслівы. Я ня ведаю іншага дзеяча, які б адыграў такую магутную ролю ў ХХ ст.».

Пробашч менскай грэка-каталіцкай парохії Свято-

га Язэпа айцеп **Андрэй Абламейка**: «Папа заўсёды нас падтрымліваў. Зусім нідаўна, некалькі месцы да таго, што перадаў нам заклік: «Будзьце мужнімі, трывайце». І для нас, грэка-каталікоў, гэта важна».

Рыгор Барадулін, народны паэт Беларусі, перакладчык на беларускую мову «Рымскага трыпіччу», напісанага папам: «Я перадаў Святыму Айцу пераклад «Рымскага трыпіччу» й папрасіў апостальскага блаславенія для ўсіх прадстаўнікоў беларускай інтэлігенцыі, якія працујуць для разъвіцця беларускай хрысціянскай культуры, працујуць на адра-

джэніне Беларусі. Святы Айцец пераклаў на мае руки сваё блаславеніе, прыняў пераклад і падараў мne асьвечаны ружанец. Гаварыў я з папам пабеларуску, ён добра разумеў нашу мову».

Іван Пашкевіч, экскіраўнік адміністрацыі прэзыдэнта, пяціпера дарадца асацыяцыі прафтэстанцічных цэркваў Беларусі: «Яго ўпшты на Рымска-каталіцкую царкву ў Беларусі быў яшчэ і ў тым, што яна стала ў Беларусі нацыянальной царквой. Найбольш нацыянальной нават па моўнай прымете ёсьць Рымска-каталіцкая царква. Я з зайздрасцю гляджу на некаторых ксяндзоў, якія сёньня ідуць у першым шэрагу беларускай інтэлігенцыі. Гэта таксама ўпшты Яна Паўла II».

Паводле Svaboda.org

За што не любілі пантыфіка

Для адных нябожчыкі Вайтыла — «кароль, якога займела Польшча» («Газета Выборча»), «першы сусветны лідэр» («Гардыян»), «сапраўдны гігант» («Фігаро»). Для левых жа ён — «кансерватыўны рэвалюцыянэр» («Лібэрасьён»), «кістык і марыянэтка ЦРУ» («Юнгэ Вэльт»), «геніяльны пэрформэр» («Тагесцайтунг»). Левую прэсу аглядае Лёлік Ушкін.

Французская леваліберальная газета «Лібэрасьён» піша, што вынікі дзеянасці пантыфіка вельмі супяречлівыя. Прызнаючы яго заслугі ў барацьбе з камунізмам, у дыялекце з жыдамі, газета піша, што пантыфік ад пачатку заставаўся ультрапраекцыйным каталіком. «У вобласці маралі сэксу або сям'і польскі папа быў ультракансерватарам, што адпавядае поглядам касцёлу ў ягоі роднай краіне. Жорсткая пазы-

цыя адносна кантрацепцыйных сродкаў і прээрватываў, нават калі вялося пра барацьбу з СНДам, яго рэгулярныя выпады на адрес гомасексуалістаў паставілі царкву на мяжу процістаяння з каптоўнасцю, якія даўно дамінуюць у заходнім грамадзтве. Папа неаднаразова асуджаў практику абORTAў і ўтраназі — «сапраўднага забойства людзей».

Нямецкая «Тагесцайтунг» лі-

чыць, што съмерць Яна Паўла II была «падрыхтаваным пэрформансам». Аўтарка Ізольда Шрым ставіць пытаньне: «Чаму столкі людзей, нават некаталікоў, раптам запікаўліся станам здароўя пантыфіка? Чаму раней у падобных сітуацыях Ватыкан адмаўляўся даваць нейкую інфармацію?» Яе адказ — бо гэта была інсценіроўка. Журналістка піша, што Вайтыла — абсалютна новы вобраз мэдия-рэпро-

2 студзеня 1998 году. Папа на Кубе. Яго вітае Фідель Кастро. Папава крытыка лібэралізму не засыцерагла яго ад нападак з боку левых радыкалаў.

зэнтатаў Ватыкану. «Калі раней папа быў проста намесьнікам Бога на зямлі, то за часамі Вайтылы ён

стаў фактычна яго інкарнацыяй. Яшчэ пры жыцці абрэзы Яна Паўла II зъявіліся па ўсім каталіцкім съвеце. Рэзюмэ газеты: «Папа быў мостам паміж рэлігій (каталіцызмам) і постмадэрнізмам. Парадаксальна, аднак ролю рэпрэзэнтэнтаў ў мас-мэдія першымі зразумелі не рэфарматары, лібрэлісты або царкоўныя рэфарматы, а самае кансерватыўнае каталіцтва».

Найбольш разыплаўся нямецкія «Юнгэ Вэльт». Яна прыгадала пантыфіку ўсё: нежаданьне расцьсьледаваць съмерць ягонага папярэдніка Лючані, які быццам бы быў забіты «Опус Дзі» за тое, што замахнуўся на карупцыю ў банку Ватыкану, ролю ЦРУ ў выбранын пантыфіка, папава захапленыне мэдия-эфектамі, аўтарытэрыйм унутры царквы і, натуральна, ролю ў барацьбе супраць СССР.

Працяг на старонцы 15.

Зьбігнєў Бжазінскі: «Амэрыка не згаворвалася з папам»

«Амэрыка не згаворвалася з папам супраць Савецкага Саюзу, не ўзгадняла з Ватыканам сваёй палітыкі. Аднак сваім аўтарытэтам і пазыцыяй Ян Павал II абуджаў чалавечыя пачуцьці і памкненіні, блізкія да нашай праграмы абароны правоў чалавека, вастрыё якой мы съядома скіроўвалі супраць СССР», — кажа былы кіраўнік амэрыканскай Рады нацыянальной бяспекі.

— Дзе Вас засыпела выбраныне папам кардынала Карала Вайтылы?

— Я быў у Белым доме, у той яго падземнай частцы, дзе праводзяцца пасяджэнні Рады нацыянальной бяспекі, якой я ў той час кіраваў. Я вёў пасяджэнне Рады, прэзыдэнт Джымі Картэр быў тады ў Кемп-Дэвідзе. Раптам да мяне падышоў афіцэр і падаў мне вузкую палоску тэлетайпу, на якой было напісана: «Толькі што быў выбраны новы папа — кардынал Караль Вайтыла, першы папа-італіянец больш як за 400 год».

Само сабой, паведамленыне зрабіла на мяне велізарнае ўражанье. Я тут жа перапыніў пасяджэнне, перайшоў у суседні кабінет і патэлефанаваў у Кемп-Дэвід прэзыдэнту, каб падзяліцца зім гэтай навінай.

Картэр, апрач сваіх дзяржаўных авабязкай, жыве цікавіўся рэлігіяй, ставіўся да яе вельмі суп'ёзна, і ён адразу спытаў у мяне, ці ведаю я нававыбранага папу асабісту. Я адказаў, што ведаю, меў нагоду пазнаёміцца з ім падчас аднаго з яго візитаў у Злучаныя Штаты, у Гарвардскім універсітэце ў Бостане, дзе ён у якасці кардынала чытаў лекцыю. Пасля лекцыі ён запрасіў мяне на чай, і ў нас адбылася доўгая, вельмі шчырая і цікавая размова.

Прэзыдэнт запытаў, як я ацэніваю новага папу. Я сцісла адказаў, што гэта выдатны чалавек, ксёндз, работнік, тэолаг, актор, філозаф, энэргічны арганізатор, а таксама цвёрды, моцны, нязломны палітычны дзеяч. Усё гэта ў адной асобе. Прэзыдэнт выслушахаў мой адказ зь вялікай цікаўнасцю і сказаў, што гэта, здаецца, выдатны выбор.

У той самы вечар я гляджаў па тэлевізоры, як прэзыдэнт прызначыўся на верталёце на лужку каля Белага дома, дзе яго зазвычай вітаюць журналісты, і, вядома, першым гучыць пытаньне: «Што вы, пане прэзыдэнт, думаете пра новага папу?» На мой жах і сорам, чую адказ: «Выдат-

18 лістапада 1990 году. Ружанец для Раісы Гарбачовай. Першае спаканьне савецкага лідэра Міхаіла Гарбачова з папам...

ны выбар. Найбліжэйшы, асабісты сябар доктара Бжазінскага».

Я тут жа сабе ўяўляю, як гэта дойдзе да папы і ён падумае пра мяне: «Ну і брахло!» (съмлечца) і больш не захоча са мной сустракацца.

— Пазыней Вам удалося выправіць гэтае непаразуменіне?

— Не, урэшце, гэта было ня так істотна. І потым, дзякую богу, у мяне было шмат зусім выключных нагод для асабістых гутарак з папам — падчас сънеданінья, абедаў, вячэр. Аднаго разу я нават чытаў Святое Пісанье падчас імши, якую ён адпраўляў зусім прыватна. А другі раз у вельмі выключнай сітуацыі — у сінэжні 1980-га — мне прыйшлося тэлефанаваць яму познаўночы, каб паведаміць, што на працягу 48 гадзін савецкія войскі могуць уваісьці ў Польшчу.

— Што Вы падумалі самі сабе адразу пасыля выбараў папы? Што вось цяпер у вас ёсьць саюзнык у процістаянні з Савецкім Саюзам?

— Такое гаварылі адразу. Зрешты, што тут гадаць — апоўдні таго самага дня прыйшоў да мяне пасол ПНР пры ААН. Заходзіць ён у мой кабінет, нічога ня кажа і толькі трымася над галавой вашынгтонскую газету, дзе вялізнымі літарамі напісана: «Папа — паляк». Гэты чалавек быў у нейкім здрэнчывенні, хоць ён жа, урэшце, быў перакананы камуніст, які шчыра служыў ПНР. Тады для мяне стала канчатковая ясна, што пачынаецца новая эпоха.

А потым я меў прыемнасць праглядаць даклад, падрыхтаваны КГБ для Палітбюро КПСС, дзе катэгарычна съцвярджалася,

што выбар папы быў мэтанакіравана і съядома інспектаваны мной...

— ...заадно з кардыналам Джонам Крулем з Філадэльфіі, так?

— Я, маўляў, падгаварыў кардынала Круля, які ў сваю чаргу падгаварыў амэрыканскіх кардыналаў, а яны ў сваю чаргу падгаварылі немецкіх кардыналаў, і

Я меў прыемнасць праглядаць даклад, падрыхтаваны КГБ для Палітбюро КПСС, дзе катэгарычна съцвярджалася, што выбар папы быў мэтанакіравана інспектаваны мной.

У выніку гэтага ўзаемнага падгаворвання змова была праведзена ў жыцці.

Праз нейкі час я размаўляў з папам, і ў канцы сустрэчы папа мне кажа: «Пане прафэсар, прашу неўзабаве даць аб сабе знаць». Я на гэта цалкам шчыра: «Выбачайце, съвяты айцец, але я не могу вам так назаліць». А ён так сур'ёзна памахаў мне пальцам і сказаў: «О, вы, пане прафэсар, мяне выбралі, дык цяпер му-сіце да мяне прыходзіць».

— У які момант Вам стала ясна, што ёсьць супольныя на-зойнікі паміж пантыфікатам Яна Паўла II — «папы правоў чалавека» — і прэзыдэнтам Джымі Картэр, якога называюці «прэзыдэнтам правоў чалавека»?

— Гэта было з самага пачатку

відавочна — хоць гэта было, хутчэй, гісторычнае супадзенне, а ня вынік нейкай змовы, пра што пісалі ўсялякую лухту некаторыя наўгунія і прымітывунія амэрыканскія журналісты.

Папа сваім аўтарытэтам, сваёй пазыцыяй абсалютна надзвычайнім спосабам абудзіў пэўнага чалавечыя пачуцьці, мары, памкненіні, блізкія да вельмі празічнай палітычнай праграмы абароны правоў чалавека, якую мы пасылядоўна ажыццяўлялі і вастрыё якой — прынамсі, з майго пункту гледжання — было цалкам съядома скіравана супраць Савецкага Саюзу.

— Савецкая прэса пісала пра змову паміж Вашынгтонам і папам...

— Ня толькі савецкая, але і заходняя. Паўтараю — гэта былі выдумкі.

— А ішо было супрацоўніцтва?

— Не было супрацоўніцтва ў сэнсе каардынацыі ўзаемных дзеяньняў. Затое мы выдатна бачылі — не было ў гэтым, зрешты, нікага сакрэту, — што касцёл на Ўсходзе працуе падвойна. Адкрыта і падпольна. Мы рабілі нешта іншае, што таксама набліжала прынцыпавыя перамены, — падтрымлівалі незалежныя дэмакратычныя рухі, а ў СССР (прынамсі, падчас майго заступлення на пасаду) — нацыянальныя рухі.

Менавіта за часамі Картэра ўпершыню ў гісторыі халоднай вайны нарадзіліся дзіве зусім новыя ініцыятывы, якія датычылі Савецкага Саюзу, — съядомая падтрымка нацыянальных рухаў у СССР (гэта была дзеяньня, што абапіралася на съядома сфермульвания стратэгічныя мэты), а таксама беспрэцэдэнтная збройная дапамога для руху супраціўлення ў Аўгустаністане, які фізyczна ліквідаваў савецкую войску. Ніколі раней Амэрыка такога не рабіла.

— Што праўдзівага, а што мітычнага ў съцверджанні, што Ян Павал II перамог камунізм?

— Гэта спрашчэнне. Само сабой, ён спрычыніўся да ўзмацнення пачуцьцяў незалежнасці і салідарнасці сярод запалохных, скарумпаваных, пранізаных даносніцтвам людзей; сярод людзей, якія адчувалі сябе самотнымі, выкінутымі на ўзбочыну жыццяў прац тое, што ненавідзелі рэжым. Нечакана, дзякуючы звязлению папы, гэтыя людзі адкрылі для сябе, што іх пераважная большасць мае такі самы нэгатыўны погляд на рэжым. Гэта ў першую чаргу адносіцца да Польшчы, але ня толькі. Гэтая ўпэўненасць знаходзіла водгук ва ўсім савецкім блёку. І ў гэтым сэнсе папа спрычыніўся да падзення камунізму.

Працяг на старонцы 14.

Але было і шмат іншых чыннікаў. Сам лад быў гнілы, агідны, ён спрыяў пасрэдніцтву. Гэта была сыштэма, у якой пасрэднія ў маральных ці інтэлектуальных адносінах людзі мелі большыя шанцы на посьпех — бо сыштэма баялася ініцыятывы, вольнай думкі, творчасці; прымітывунія сыштэма, заснаваная на ілюзорнай канцепцыі, якая выдатна пасавала людзям з комплексамі, без пачуцьця ўласнай годнасці. Ёю кіравала дурнота, яна ўся абапіралася ні герархію дурноты. Яна мусіла ўрэшце разваліцца.

Кatalіцкі касцёл зынікай.

Ператвараўся ў сукупнасць нацыянальных касцёлаў. Ян Павал II наноў цэнтралізаваў яго.

— А якім чынам папа зьмяніў сьвет?

— Калі мы глядзім на гэты пантыфікат у шырокім ракурсе, мы ня можам абмяжоўвацца тым, пра што гаварылі дагэтуль, хоць ўсё гэта вельмі важна. Але ёсьць яшчэ дзіве іншыя, больш істотныя рэчы.

Калі выбралі папу, каталіцкі касцёл быў у стадыі разлажэння, ён сыходзіў на нішто. Пасля П. Ватыканскага сабору ён імкліва ператвараўся ў кааліцыю асобых мясцовых касцёлаў, якія ўсё глыбей разыходзіліся паміж сабой з тэалігічнага пункту гледжання. Іншымі словамі, каталіцызм ператвараўся ў свайго роду аналаг пратэстантызму, які, як вядома, складаецца з мноства пратэстанцкіх цэркваў. Кatalіцкі касцёл зынікай. Ня буду казаць, добра гэта ці дрэнна, канстатую факт.

Ян Павал II абнавіў, узмацніў і ад'яднаў каталіцкі касцёл. Ён зрабіў гэта сваім аўтарытэтам, упэўненасцю ў сабе, харызмай, а ў першую чаргу верай. Неяк у інтэрв'ю італьянскай прэсе я сказаў, што папа — адзін з тых пап, якія сапраўды вераць у Бога. Потым я баяўся, што, калі гэтыя слова дайшлі да папы, яны маглі яго непрыемна зачапіць. А ўсётак ён быў глыбока веруючы, і гэта адчувалася надзвычай выразна.

Ягоная роля ў адбудове, ва ўратаванні каталіцкага касцёлу месцілае сусьветнае значэнне. Ён адхуаўляў гэтыя касцёлы і адначасова цэнтралізаваў яго, што, прайда, у сваю чаргу можа з часам прывесці да акасынення, кансерватызму і г.д. Шмат хто ўжо ўжо цяпер абвінавачвае яго ў гэтым. І ў пэўных сферах веруючыя католікі, да якіх я, у прынцыпе, сябе запічаю, могуць мець нават некаторыя пярэчаныні, на-

Масавай галадоўкай нікога ня зъдзівіш

На 5 красавіка ў Ваўкаўску ў галадоўцы прадпрымальнікаў, паводле звестак саміх удзельнікаў акцыі пратэсту, удзельнічалі 38 чалавек. Прычым восем з іх далучыліся ў апошня дні. А пачаў галадоўку прадпрымальнік **Мікалай Аўтуховіч** (на фота) 15 сакавіка, больш як тры тыдні таму.

Асноўнай прычынай пратэсту зьяўляючыя штрафы на 2,08 млрд руб. на самога Аўтуховіча (прыблізна сёмая частка штрафу) і на ягоную партнёрскую фірму «Ніка-транс». Лічба фантастычная.

Аўтуховіч мае грутоўны падмурок для зарабляння грошей — 22 таксоўкі «мэрсэдэсы». Кіроўцы спакойна працавалі, пакуль ня выйшаў дэкрэт — нельга мець больш як трах наёмных работнікаў. Кіроўцы мусілі перайсці ў фірму «Ніка-транс», у якой (зноў вымушана!) Аўтуховіч пачаў наймаць гэтых людзей, якія раней спакойна працавалі ў яго. Падатковыя органы адразу праявілі звышпільнасць — кіроўцы па-ранейшаму здаюць гроши прадпрымальніку, а не здаюць у касу «Ніка-транс».

Гэта гісторыя адбылася паўтара году таму. Нагадаю: адразу астронамічны штраф, арышт рахунку Аўтуховіча, арышт таксавак на вуліцах Ваўкаўску з узелам міліцыянтаў з аўтаматаў Калашнікова. Сёй-той любіць у нас расейскія баевікі нахталі герайчнай эпапе «Мянты». І такіх людзей не цікавіць, што на арыштаваных машынах працавалі людзі, у якіх ёсьць жонкі, дзеці, бацькі. Не цікавіць, што некаму неабходна зарабляць гроши, каб ёсці, жыць. Арыштавалі «мэрсэдэсы» на няпэўны тэрмін. Дзясяткі людзей засталіся бяз сродкаў да існавання.

Толькі масавая галадоўка, якую ў каstryчніку 2003 г. распачаў сам Аўтуховіч, дапамагла

PHOTO.BVMEDIA.NET

вярнуць кіроўцам таксавак працу. Потым была цягніна ў судах. Здавалася, што ўсё скончана. Аднак цяпер новая галадоўка.

Вяртаючыся з Ваўкаўску, разгаварыўся з адным пасажырам: з чаго жыве гэтая ўлада, калі прадпрыемствы шмат якія ледзьве працуць і часта — на затаварваныне складоў? Хіба са штрафаў. На здаровы сэнс — штраф не павінен перавышаць 10—15%

ад грошай, за якія штрафуюць. А насамрэч робіцца іншым чынам: за год праз рукі прадпрымальніка прайшоў мільён рублёў — штраф два мільёны. Выходзіць, што, каб яго заплаціць, два гады трэба ня ёсці...

Тады чым вытлумачыць суму ў два мільяды? Адзін съледчы мне растлумачыў, што за 2003—2004 гады кіроўцы далі 670 мільёнаў выручкі, а за гэту вы-

ручку фірма павінна была нібыта заплаціць ажно 445 мільёнаў рублёў падатку. Хаця гроши ёй не належалі. Як ператварыліся гэтыя лічбы ў два мільярды рублёў штрафу, зразумець немагчыма.

Супраць штрафных рэпрэсій і змагаючыя галадоўчыкі. Праўда, таксоўкі гэтым разам не арыштавалі. А вось сем грузавікоў «Ніка-транс» стаяць трэ мес-

сяцы пад плотам, рахунак фірмы арыштаваны, супраць кіраўніцтва распачата крымінальная справа: маўляў, аказвалі паслугі ў сферы таксаперавозак, на маочы ліцэнзі... Так што заводы могуць стаяць або працаваць на склад, стабільна павялічваючы «лічбы вытворчасці» — нулі, нулі, нулі, такія дарагі сэрцу ўлады.

Сяргей Максімовіч

Цэны на газ стануць сусветнымі

«Беларусі трэба быць гатовай да ўсясьветных цэнаў на газ, нягледзячы на часовыя пагадненні з Расеяй, — заявіў агенцтву «Інтэрфакс» Анатоль Паўловіч, які ўзначальвае ў палаце прадстаўніцтва камісію, што займаецца пытаннямі прамысловасці і энергазабесцячэння. Паўловіч сказаў, што як толькі Расея далучыцца да ўсясьветнай гандлёвой арганізацыі (а гэта можа адбыцца ў 2006-м), яна падыме цэны на газ для Беларусі да ўсясьветнага роўню.

Рэканструкцыя рынкаў

У чэрвені распачненца рэканструкцыя трох менскіх рынкаў — Чэрвенскага, Чыжоўскага ды Курасоўшчынскага. Так, Чэрвенскі рынок ператворыцца ў шопінг-цэнтар, дзе пад адным дахам будуть знаходзіцца і гандлёвый зал, і офісы, і паркінг. Каштаваць мадэрнізацыя будзе \$30 млн, але перабудова не павінна прыпыніць працы гандляроў.

Засолім і перасолім Расею

«Мазырсоль» пашырае дылерскую сетку ў Расеi, дзе і прадае большую

частку прадукцыі. Летась у Расею прадалі 173 тыс. тон солі. Прадпрыемства рытуеца завесьці дылераў у тых рэгіёнах Расеi, да якіх беларуская соль яшчэ не дабралася, — на Далёкім Усходзе і Пойдні. У гэтым выпадку паставікі мазырской солі ў Расею павысяцца да 190 тыс. тон.

Залатыя рэйкі

Праз рост цэн на чорныя мэталі у Расеi Беларуская чыгунка ня можа набыць патрэбнай колькасці рэек. Тона рэек каштует \$585 (летась — \$394). Ужо бракуе тысячи тон рэек і адпаведнай колькасці мацаўання. Праз рост цэн будзе набыта толькі 12

тыс. тон замест заплянаваных 30 650 тон.

Прагнозы МВФ

Экспэрты Міжнароднага валютнага фонду лічаць, што сёлетні рост беларускай эканомікі складзе 7,1%. Урадавы прагноз — 8—10%. МВФ лічыць, што інфляцыя складзе 12%, а Саўмін разлічвае на 8—10%. Паводле МВФ, эканоміка краіны будзе ўсё часцей сутыкацца з рызыкамі праз змяншэнне станоўчага ўплыву замежных фактараў — у прыватнасці, праз падаражаныне расейскага газу. Праўда, улічваючы абыяненьне Крамля не павышаць у 2006 г. цаны

на блакітнае паліва, прагнозы МВФ ураду ўжо ня страшныя.

Стайка зьніжана

Нацыянальны банк зменшыў стайку рэфинансавання на адзін працэнт. З 6 красавіка яна складае 15% гадавых. Нацбанк разлічвае на такое зьніжэнне тэмпаў інфляцыі, якое дазволіць яму сёлета давесці стайку рэфинансавання да ўзроўню 9—12%.

Скардзьцеся, на здароўе!

Палата прадстаўніцтва ухваліла прэзыдэнцкі дэкрэт «Аб удасканаленіні працы з насельніцтвам».

Цяпер ня толькі дзяржаўная арганізацыя, але і індывідуальная прадпрымальнікі павінны будзе мец книгі скаргай, заўаг ды прапаноў.

Парушэнне правілаў вядзення кнігі можа прывесці да адміністрацыйнай адказнасці. Скаргі павінны разглядацца цягам пятнаццаці дзён.

АК, АФН

КУРСЫ ВАЛЮТ

на 7 красавіка:
 1 амэрыканскі даляр — 2 154 рублі.
 1 эўра — 2 775,75 рубля.
 1 латвійскі літ — 3 986,67.
 1 літоўскі літ — 803,90.
 1 польскі злоты — 674,94.
 1 расейскі рубель — 77,28.
 1 украінскія гривна — 407,90.
Паводле Нацбанку

ГАСПАДАРКА СЪЦІСЛА

Свае сярод сваіх

Беларусь апынулася на вастрыі геапалітычнае барацьбы. Аб гэтым съведчаць падзеі апошніх тыдняў у Камісіі ААН па правах чалавека ў Жэнэве. Спэцдаклад па Беларусі ёсьць. А ці будуць спэцдакладчыкі ААН?

У цэнтры ўвагі Камісіі ААН па правах чалавека апынулася рэзальцыя пра беларускую сътульцю за 15 красавіка мінулага году. Сёлета да 20 красавіка камісія павінна вярнуцца да разгляду гэтага пытання па выніках спэцдакладу Адрыяна Севярына аб правах чалавека ў Беларусі. Ня выключана, што рэзальцыя будзе зынта з абмеркавання, а сам інстытут спэцдакладчыкаў скасаваны.

Сам па сабе Севярына даклад на выклікаў сэнсацыі ні ў міжнароднай супольнасці, ні, тым больш, у самой Беларусі. Факты парушэння права чалавека ў краіне абнародаваліся неаднойчы, пагаршэнне сътуацыі

апошнім часам нязменна адзначацца самымі рознымі міжнароднымі арганізацыямі. Ня стаў нечаканым і адказ афіцыйнага Менску на крытыку: кіраўнік беларускай дэлегацыі Сяргей Алейнік патрабаваў ад Севярына прабачэнні перад беларускім народам за аброзу. Спэцдакладчык, у сваю чаргу, абвінаваціў Менск у крывадушнасці.

Спрактыкаваны дыпламат А. Севярын апынуўся пад скрыжаваным агнём — яго атакавалі ня толькі беларускія чыноўнікі, але й Ірина Красоўская, на думку якой даклад вызначаўся празмернай мяккасцю. Сътуацыя, аднак, выявілася значна вастрей-

шаю, чым уяўлялася беларускім праваабаронцам. Значная частка краін поруч з Беларусью дамагаецца замацаваньня такога мэханізму прыніціцца рашэннія, які б дазволіў увогуле здымаша з разгляду пытанні па правах чалавека ў канкрэтных краінах і, як вынік, ліквідаваць у будучыні сам інстытут спэцдакладчыкаў. Рәсеі, напрыклад, ужо ўдалося наладзіць падрыхтоўчую працу ў кулоарах такім чынам, што рэзальцыя па сътульцы ў Чачні, напрыклад, на 61-й сесіі камісіі ААН разглядацца ня будзе!

Аб тым, што Арганізацыя Аб'яднаных Нацый і Камісія па правах чалавека ў тым ліку патрабу-

юць рэфармаваньня, гаворыцца даўно і адкрыта. Сёлета 21 сакавіка генеральны сакратар ААН Кофі Алан у сваім выступе таксама прызнаў, што многія сябры арганізацыі занятыя на столкніці абаронай право чалавека, колькі абаронай саміх сябе ад крытыкі або крытыкай іншых дзяржаў. Разам з тым, многія міжнародныя арганізацыі — таякія, як Хельсынская федэрэцыя права чалавека, «Міжнародная амністія» ды іншыя, — занепакоены тым, каб у працэсе меркаванай рэформы не адбылося канчатковое вылягчэнне самой сутнісці працы Камісіі.

На мінулым тыдні ў Жэнэве быў прадстаўлены даклад арганізацыі *Freedom House* пад называй «Найгоршыя з горшых: самыя рэпрэсійныя рэжымы ў сьвеце-2005». У сэлісе з 20 найменш свободных дзяржаваў, якія падвойлецца гэтым швайцарскім горадом, заціснуты паміж Францыяй і Італіяй, паміж маляўнічымі вузарамі і Альпамі, паміж мінулым і ультрасучасным? Пра гэта чытайте ў эсэ Віталія Тараса ў наступным нумары.

Куба, Саудаўская Арабія, Судан, Эрытрея й Зымбабвэ. Натуральна, усе гэтыя краіны, а таксама Расея галасавалі летась супраць рэзальцыяў па Беларусі. Больш за тое, рэзальцыя была пастаўлена на галасаванне пра адноўкаў вайсковыя колькасці галасоў за і супраць (працэдура гэта дазваляе). Год назад, між іншым, Украіна таксама галасавала супраць. Склад украінскай дэлегацыі пакуль, наколькі вядома, не зменіўся. А ёсьць яшчэ краіны, якія ўстрымаліся. За іх галасамі цяпер ідзе сапраўднае паляванне. З абодвух бакоў...

Віタルі Тарас, Жэнэва

«Фактар Жэнэвы». Што адбываецца ў Камісіі па правах чалавека? Жэнэўскі Палац нацый — у цэнтры міжнародных падзеяў або на пэрыфэрыі? Чым яшчэ, акрамя штабкватараў міжнародных арганізацыяў, з'яўляецца гэты швайцарскі горад, заціснуты паміж Францыяй і Італіяй, паміж маляўнічымі вузарамі і Альпамі, паміж мінулым і ультрасучасным?

Пра гэта чытайте ў эсэ Віталія Тараса ў наступным нумары.

Ірляндыя выбірае гэльскую вэрсію

З пачатку красавіка толькі ірляндзкія (гэльскія) вэрсіі называють магутць выкарыстоўвацца на дарожных і вулічных знаках заходу Ірляндыі. Ірляндыя стала першай з краін, якая абвесьціла вайну брытанскай «крэалізацыі» ў таланіміцы.

Усе дзяржаўныя службоўцы мусіць выкарыстоўваць толькі гэльскія назвы больш як 2319 населеных пунктаў заходніх раёнаў краіны (так званых *Gaeltacht*) — у графствах Корк, Донэгал, Голуэй, Керы і Мээ. Ангельская вэрсія таіх населеных пунктаў як *Dunquin* ці *Ventry* больш ня маюць прававых падставаў для афіцыйнага выкарыстання. Хаця закон не пашыраеца на прыватнае ўжыванне ангельскамоўных вэрсій, толькі ірляндзкамоўныя варыянты *Dun Chaoiñ i Ceann Tra* будуць ад гэтага часу выкарыстоўвацца ў справаводстве, дзяловым ліставаныні, на вулічных і дарожных знаках. У той жа час у астатніх раёнах краіны ірляндзкамоўныя і ангельскамоўныя вэрсіі называють роўны статус.

А што Беларусь? Праводзіць паралелі паміж Смаргадавым востравам і нашай краінай не зусім карэктна —

розная гісторыя. З аднаго боку, ангельская акупацыя трывала куды даўжэй за расейскую ў Беларусі; але ангельская мова з ірляндзкай адносяцца да розных груп індаэўрапейскай моўнай сям'і — германскай і кельцкай, да таго ж ірляндзцы — каталікі, а жыхары Вялікабрытаніі — большага англікане.

У познім сэнсе Ірляндыю да нядаўняга часу можна было лічыць самым няўдалым «нацыятаўчым» прасектам у Эўропе, рэзлізаваным у дзяржаве, што дасягнула сувэрэнітэту. Што ж, ён і сап-

раўды няўдалы, калі падаўноўваць з Фінляндыйці ще Чехія. Але ў парунаўні зь Беларусью азначэнне застаецца спрэчным. З аднаго боку, пасля ўсіх палянізацый-русіфікацый 37% беларусаў запэўніваюць падчас апошняга перапісу, нібы ў побыце карыстаюцца пераважна беларускай. З другога — штодзённа маўленчая практика беларускіх месцычнай прымушася сумна ўсміхнуцца з гэтых шляхетных інтэнцый сваіх суайчыннікаў. А калі прыгадаць, што мы па-ранейшаму застаёмся адзінай у Эў-

ропе нацыяй, якая, маючы сувэрэнную дзяржаву, ня мае ніводнага ўніверситету з наўчаннем на нацыянальнай мове, пачынаеш трохі зайдзіроўшці ірляндцам, у якіх няма «Лёндану ў галаве», як няма І Філарэта, «Вялікай Айчынай» і бібліятэкі імя Шэкспіра.

Калі ж падаўноўваць ірляндзкія юрдычныя навэлі зь беларускім заканадаўствам аб мовах, прыгадаваш найперш нават на тых недарэчных каньюнктураў ачыннага заканадаўства (беларуская і/або расейская) у Законе аб мовах, якія адзначаны трактующаца беларускімі чыноўнікамі як вольніца на паўсюднае ўжыванне расейшчыны. Зрэшты, якія заканадаўца, такі і закон. Прывядзішь дурноту нашых транслютараў у афіцыйных выданнях і той зусім не вялічкі рэзананс абурэннія, які транслютарацыя выклікае. А, паміж іншым, акурат транслютарацыя (то бок зь якой мовы будзе перанесна назва ў той жа тапаніміцы) адзыграе вельмі істотную ролю для «сувэрэнітэту беларускай» ў сьвеце. Так і прэзідэнт мы сябе съвету як жыхары *Polotsk, Skorina avenue*.

Уладзіслаў Белавусаў

За нараджэнне дзіцяці 1,6 тыс. даляраў

За нараджэнне дзіцяці ўкраінскія ўлады будуць даваць 8,5 тыс. гривень (\$1600). Гэткім чынам з'яўляюцца палепшыць дэмографічную ситуацыю ў краіне.

Ідэя належыць прэм'еру Юліі Цімашэнцы. Міністар працы Вячаслава Кірыленка паабяцаў, што дапамогу будуць выплочваць з 1 красавіка.

Украінскія ўлады таксама абыцаюць, што будуць кантроліраваць, каб грошы выкарыстоўваліся на патрэбы немаўляці.

Такія выплаты павінны ажыцьці дэмографічную тэндэнцыю. Над Украінаю, як і над іншымі постсавецкімі краінамі, вісіць тое, што навукоўцы называюць «расейскім крыжам». Такі крыж — гэта графік, на якім высока ўзносіцца крыва памерлых, а стромка падае долу лічба тых, хто нараджаетца. Цяпер штогод нараджаетца пад 90 тысячук украінцаў, а памірае — каля 200 тысяч. Сярэднестатыстычны ўкраінец жыве 68 год — на 12 год карацей за сярэдняга француза.

Але ў сапраўднасці, як сказаў нядаўна прэзыдэнт Віктар Юшчанка, сътуацыя яшчэ больш пагрозыльвая. Цяпер каля трох мільёнаў украінцаў стала працуюць за мяжою. І найперш гэта маладыя кабеты.

Улады Ўкраіны абыцаюць, што грошы на падтрымку нараджальнасці будуць здабытыя, сярод іншага, у алігархах, якіх прымусіць заплаціць сапраўдныя цэнныя за фабрыкі і шахты, што Кучма раздаў амаль задарма.

Руслан Равяка

Правасудзьдзе па-швэдку

Швэдзкая паліцыя мусіць выплачваць ўсё большыя грошы грамадзянам за незаконнае затрыманне. Летась 450 чалавек атрымалі камінсанцыю за незаконны дзеяньні паліцыі — агулам 2,3 млн крон (каля 250 тыс. ўр.)

Заканадаўствам забаронена дабаўляць дадатковы тэрмін зняволення за ўцёкі з турмы, бо ўтрыманье вязняў — першы абавязак

дзяржаўнай аховы, а не саміх пакараных. Апошнім часам амбяркоўваецца пытанне стварэння прыватных турмаў, якія будуць, на ўзор Брытаніі, карыстацца грашымі зь дзяржаўнага бюджetu. Усё гэта робіцца ў адпаведнасці з

канстытуцыяй, дзе праўы чалавека разглядаюцца вышэй за праўы дзяржавы, якія выступаюць не як абстракцыя, а як існуючы дзяржаўны апарат. Тым часам на мінулым тыдні

програма швэдзкага тэлебачання «Халодныя факты» падрыхтавала гадзінны рэпартаж пра съядротнае пакаранье ў Беларусі і ўшчамленне правы зняволеных.

АК, Стакгольм

Пад знакам «Пагоні»
25 сакавіка ў памяшканьні Сенату Чэхіі адбыўся круглы стол «Ад таталітарызму да тираниі да сапраўднай Незалежнасці». Ініцыятарамі правядзення

былі Звяз беларусаў замежжа, група сэнатарапіі на чале з віцэ-старшынёй верхняй палаты Эдвардам Оўтратам і прадстаўнікі «Міжнароднай амністіі». Удзельнікі дыскусіі амбяркоўвалі, як Эўropa (Чехія ў прыватнасці) і беларуская дыяспора ў Эўропе могуць дапамагчы беларускай справе, дэмакратызациі Беларусі. Сенатары Ярамір Шчэціна і Марцін Мэйстрышкы выказалі спадзей, што хваляюцца рэвалюцыйных

падзеяй, якія пракаціліся па Грузіі і Ўкраіне, хутка прыйдзе і ў Беларусь.

Прысутны

Дзень Волі ў Маскве
Калі двух дзесяткаў чалавек праўлялі пікет ля беларускага пасольства ў російскай мове, верхнія ступні сталіцы, каб павіншаваць яго супрацоўнікаў з Днём Волі. Улады не дазволілі ні съяздаўцаў, ні слухаць музыку, але гэта не сапсавала настрою пікетчыкаў. Пікетоўшчыкі трымалі

плакат «З Днём Волі!», бел-чырвона-белыя сцягі й балёнкі. Для супрацоўнікаў пасольства быў падрыхтаваны віншавальны ліст на беларускай і расейскай мовах, дзе гаварылася: «Гэты дзень — наша съвята як людзей, чые продкі пахаваны ў Беларусі. Гэта і наша съвята як людзей, якія служаць беларускай дзяржаве». Пэрсанал пасольства прыняў лісты адмовіўся.

Баўтрамей Горбач, Москва

Музыка беларускай кансьпірацыі

Адгукаючыся на запатрабаваньні часу, у Беларусі з'явіліся выканануцы і калектывы, якія працуюць нелегальна, трываючыся на генным узроўні прынцыпаў кансьпірацыі. Іх не пачуеш на Бангалоры, а запісы можна знайсці толькі ў лябірінтах сеціва. У іх свой шлях — змаганье праз музыку й слова з заходамі ўлады падзяліць музыку на «чэсных» і «нячэсных». А ў песнях усё гранічна дакладна: тут — чорнае, тут — белае. Больш дакладна: чырвонае і белае. — **Зыміцер Падбярэскі.**

«Чырвоным па белому» — праект некалькіх беларусаў. Нічога падобнага раней у беларускай музыцы не было.

Тым жа літаратарам, якіх амаль вышінулі з уласнае хаты, не застасці нічога, як сустракацца з чытачамі на кватэрах, хоць на прыкладзе С. Антончыка можна чакаць, што і з чытаньне вершаў на кватэры можна атрымаць кару. У Беларусі тым часам адрадзілася пашыраная за саўецкім часам з'ява: музычныя кватэрнікі. З дапамогай сеціва плошча «кватэры» павялічваецца да неймаверных памераў.

«Чырвоным па белому» — тыповы «кватэрнік» — беларуска-моўны хіп-хоп сацыяльна-палітычнай афарбоўкі. Неяк давялося пачуць меркаваныне маладога афраамэрыканца: хіп-хоп — блюз сёньняшняга дня. Але блюз — перш за ўсё музыка індывіда, «маналёг» ад першай асобы, апо-вед пра скрухі і проблемы жыцця. Для блюзу німа забароненых тэм, гэта музыка прыгнечанай меншасці, якую да пачатку ягонай камэрцыялізацыі таксама «не рэкамэндавалі» пускаць у прыстыдныя месцы. Аднак блюз у якасці альтэрнатывы саладжавай эстрадзе нарадзіў рytm-энд-блуз, той — рок-н-рол. І музычная рэвалюцыя зрабілася фактам!

Хіп-хоп рэвалюцыі ня зробіць. Але прымусіць задумашца над жыццём, асабліва маладую аўдыторыю, можа.

Праз паўтара месяца пошукаў удалося пагутарыць з адным з удзельнікаў калектыву, адшукавшы яго недзе «на скрыжаванынках Эўропы». Аднайменная тэлепраграма можа быць спакойнай: з боку Эўропы папулярнасць ёй не пагражася. Асьцярожнасць удзельнікаў «ЧпБ» можна зразумець: ёсьць у іх песнях тое, што можа пацягнуць выкарыстаныне не аднаго папулярнага артыкулу Крымінальнага кодэкса. Але пайшлі на гэта выканануцы съядома. Набалела — яшчэ мяккае слова для таго, каб вызначыць прычыну нараджэння праекту.

Адной з таких прычын быў, на думку майго суразмоўніка, які выступае пад мянушкай Кроў, факт поўнай (ягоныя слова) адсутнасці беларускамоўнага хіп-хопу. Стажу «ЧпБ» невялікі. Кацэрычнасць пазыцыі Крова (ад англ. crow — варона) вынікала нават з таго, што творчасць «IQ48» для ўдзельнікаў «ЧпБ» — гэта не хіп-хоп. Адначасова Кроў зрабіў уражаныне інтэлігентнага, разумнага чалавека з дакладна акрэсленымі поглядамі.

Мяркуючы па ўсім, гэта нешта накшталт творчай суполкі бяз ярка выяўленага лідэра. Займавшы ўдзельнікі праекту хто чым, папярэдні музычны вопыт калі бы быў, дык нязначны. А «ЧпБ» для іх — спосаб выказаць погляды на жыццё: ніяк не прафесія, толькі хобі.

Што да песень, то калі «Мы беларусы», «Пра зынкльх», «Ліст да Аляксандра Лукашэнкі» мала чым вылучаючы на фоне традыцыйнага хіп-хопу, дык «Годнасць» зроблена з сапраўднай выдумкай. Музычным фонам паўстае спачатку intro зымітаванага сымфанічнага аркестру, пасля чаго зададзены аркестрам востры рыф кладзенца ў рytмічны падмурак ўсёй песні. Цікава і арыгінальна!

Такім чынам, кожны можа скласці ўласнае ўражанье ад тым, што робіць заканспіраваныя хіп-хопэры «ЧпБ». Дастатковая зайсці на веб-сторонку www.c-p-b.tk. І калі неўзабаве пасыля гэтай публікацыі ўваход на гэту страницу зачыніца, можна будзе казаць пра першую перамогу выканануцаў: іх пачулі!

Зыміцер Падбярэскі: Тэматыка твораў выканануцаў хіп-хопу ў съвеце вельмі разнастайная. Чым быў выкліканы ваш звык зменавіта да вострых палітычных, сацыяльных тэм?

Кроў: Самі мы — беларусы. Нас хвалюе тэматыка Беларусі. Праз хіп-хоп мы можам выказаць, што нязгодныя з тым, што цяпер творыща ў Беларусі. Аб гэтым і съявляем.

ЗП: Што выразна вы ўсъведамлялі тое, што, звязанаўчыся да такіх тэм, робіцеся ўдзельнікамі ія столькі шоў-бізнесу, колькі ў першую чаргу фігурантамі палітычных рэалій?

К: Мы ўдзельнічаем у палітыцы таксама ня толькі ў Беларусі, але і ва ўсёй Эўропе. Таму мы з найвышэйшай адказнасцю падыходзім да гэтай тэматыкі.

ЗП: Наколькі музыканты ангажуючыся ў палітыку? Бо разъмяжоўваць уласна творчасць і грамадзянскую пазыцыю, погляды музыкантаў неабходна.

К: Мы — таксама людзі, маем уласныя думкі. З дапамогай таленту музыканты могуць выказаць уласныя погляды і звязтацца да грамадзян.

ЗП: У некаторых песнях «ЧпБ» прысутнічаюць слова, якія абражают чалавечую гіднасць.

К: Мы не згаджаемся з гэтай

палітыкай. І мы проста ў твар гэта гаворым. І ня хочам пры гэтым баяцца. Мы кансьпіруемся толькі таму, што лепш не сядзець у турме, а быць на волі і хоць такім способам казаць прафесія.

У культуры хіп-хопу ёсьць такая реч, як андэрgraунд. Музыка такая падпольная. Тут дзейнічаюць іншыя правілы ў адрозненіи ад музыкі камэрцыялай. Яна існуе толькі для ідэі. Мы на гэтым не зарабляем грошай. Мы гэта робім дзеля таго, каб паказаць людзям: німа чаго баяцца, съяння ўлада — гэта тэатар абсурду. І калі нехта не згаджешца, ён павінен пра тое казаць.

ЗП: Сытуацыя ў Беларусі зьменіцца. У такім выпадку вы павесіце праект на цвік ці будзеце прыягваць займашца музыкай?

К: Усё залежыць ад грамадзтва. Як яно ўспрыме тое, што мы робім, і ці будзе наагул патрэба

тое рабіць далей. Гэта — наша хобі. Мы гэтым не займаємся прафесійна, для сябе мы можам штосьці рабіць, але сапраўды гэты праект паўстаў для таго, каб хіп-хопам закрануць грамаду ў Беларусі — і такія гурты, як «Нестандартны варыант», і вельмі папулярнага апошнім часам Сяргогу. Каб яны пачалі съявляць на беларускай мове, што гэта гучыць ня смешна, а нават вельмі вельмі файнай.

ЗП: Якую песню першай засыпвалі б на плошчы Незалежнасці ў Менску па вяртанні на вольную ўжо Радзіещу, ён павінен пра тое казаць.

К: З уласных, мne падаеца, найлепш прагучала б «Быць альбо ня быць». Гэта адзін з апошніх сынглau.

Маючы на ўвазе айчынную музыку супраціву, нельга ка-

заць, што «ЧпБ» былі ў гэтай галіне першапраходцамі. Недзе ў 1997 г. па руках пайшла касэта «Акадэмічны шклоўскі панк», потым у сеціве з'явіліся розныя, часам нават дасыцінныя міксы сацыяльна-палітычнага зъвесту. «ЧпБ» ня проста папоўнілі гэты съпіс — яны зрабілі музыку супраціву фактам, вынікі якога, калі казаць аб тэндэнцыі ў цэлым, прадбачыць немагчыма. Хоць бы таму, што ў развале СССР рок-н-рол адиграў вельмі істотную ролю.

На можа ўпэўнена адчуваць сябе краіна, грамадзінне якой змушана слухаюць адны — дазволены ім — песні, а самі сабе съявляюць тое, што сапраўды падабаецца.

Не бывае дзвіюх музык, як бы ні намагаліся тое зрабіць беларускія міністэрствы...

(Паводле праграмы «Па-за тэкстам» радыё «Свабода»)

СЦІСЛА

«Найлепшае ад «Крамы»

12 красавіка ў музычных крамах з'явіцца дыск *The Best* «Будзь разам з намі» ад «Крамы». Зборнікі з найлепшымі песнямі «Крамы» з'яўляюцца неаднакроць, аднак толькі цяпер выбраныя творы выдадзены на CD. Старыя альбомы «Крамы» наўрад ці з'явіцца на дысках: «Усе нашы старыя запісы былі зроблены кепска, — кажа Ігар Варашкевіч, саліст «Крамы». — Мы перазапісалі найлепшыя песні, з узделам музыкаў з *Apple Tea*. Яны ўпершыню загучалі як мае быць». На дыску 14 песен ад «Хворага на рок-н-рол»

(1993) да «Хавайся ў бульбу» (2001). 12 красавіка а 17-й музыкі калектыву сустрэнцца з прыхільнікамі ў краме «Містэрый гуку» на Нямізе, каб паставіць аўтографы на першых асобніках дыска.

Лесьвіца Аляксандры Канстанціна

Дзут «A&K» запісаў кліп на песню «Stairs of separation» («Лесьвіца падзелу»). Гераіні кліпу рабіць галоўны выбор у жыцці — парваць з мінушчынай ці застасцца той, якія была. Кліп, які вышпаў на тэлеканалы 6 красавіка, здымаўся на лесьвіцы гатэлю «Беларусь».

AB, СБ

АНДРЭЙ ДЛЯКЕВІЧ

Чуткі пра звольненьні ў БДУ перабольшаныя

Звесткі пра выключэнне зь Белдзяржуніверситету супрацоўнікаў, якія падпісалі зварот грамадзянскай ініцыятывы «Воля народу», аказаліся скажонымі. Як стала вядома карэспандэнту «НН», звольнены з БДУ толькі начальнік упраўлення па міжнародных сувязях Аляксандар Рухля. Старшыня Саюзу беларускіх пісьменнікаў Але́сь Пашкевіч застаўся на пасадзе дацэнта філфаку. Былы дырэктар студгараадка Павал Бычкоўскі пазбыўся афіцыйнай пасады, аднак цяпер узначальвае Апякунскую раду студгараадка. Гэта грамадзкае аб'яднанне, мэта якога — знаходзіць грошы для інтэрнатаў. Прыхына ліберальнасці простая: Бычкоўскі зняў подпіс пад зваротам «Волі народу». Рэктар БДУ Васіль Стражай у інтэрвю ўніверситетскай газэце зазначыў, што асабіста перагаварыў з усімі супрацоўнікамі і «большасць» свае подпісы зняла.

АШ

Крымінальная справа на каардыната «Зубра» **Мікіты Сасіма** спыненая 5 красавіка празь «нязначнасць прычыненай шкоды». «Зуброўца» затрымалі 8 студзеня ў аўтавакансіўніку «Свабоду Марынічу». Як бачым, супрацоўнікі праваахоўнай сыстэмы адмаўляюцца фабрыкаваць палітычна матываваныя крымінальныя справы.

Начальнік съледчага аддзелу Навебеліцкага УУС Гомеля прызнаў заслугу руху «Зубр» у барацьбе з нэанацызмам. У лісьце, надрукаваным 31 сакавіка ў газэце «Комсомольская правда в Беларусі» афіцэр міліцыі М. Гарэлаў падзяляўся засцярогамі наконт пагрозы фашызму ў Беларусі. У прыватнасці, ён адзначыў, што «Зубр» — адзіны моладзевы рух, які не пабяўся адкрыта ўступіць у канфрантацию ня толькі з ўладай, але й нэанацыстамі.

Фотакарэспандэнт «НН» **Юлія Да-рашкевіч** 29 сакавіка атрымала адказ ад начальніка Ленінскага РУУС Горадні на сваю скаргу: 10 сакавіка падчас вулічнай акцыі прадпрымальнікаў яе затрымалі міліцыяны й ледзь не пабілі фатакамеру. Журналістка працісляла пачаць крымінальную справу на міліцыянтаў, якія перашкаджалі ёй у прафесійнай дзеянасці. Начальнік РУУС лічыць, што яго падначаленыя дзеяйнічалі дзеля бяспекі журналісткі й захаванасці апарату. Адказ журналісткі абскарджае ў раённай пра-куратуры й мае намер ісці з скаргай на толькі да абласной, але й да рэспубліканской.

Старшыню Слонімскай арганізацыі ПБНФ **Івана Бедку** 29 сакавіка зьвінавацілі ў распаўсюдзе ўлётак. Ён быў заяўнікам санкцыянаванага мітынгу 26 сакавіка, хадзя ўлётак на ім і не раздаваў.

У кватэры, дзе раней жыў **Міхail Марыніч**, 29 сакавіка судовыя выка-наўты правілі воліс маёмысці. Цяпер у кватэры жывуць былая жонка Марыніча і яе сыны — Павал і Ігар.

Суд Ленінскага раёну Горадні 29 сакавіка прызнаў законным звольненне актыўіста прафсаюзу РЭП з ААТ «Гарадзенскі завод аўтамабільных агрэгатаў» **Паўла Саўкіна**. Прафсаюзны актыўіст быў звольнены 8 лютага. Афіцыйная фармулёўка — «за систэматычнае невыкананне без паважных прычын ускладзеных на яго абавязкаў», сам Саўкін лічыць, што падставой была прафсаюзная дзеянасць.

30 сакавіка старшыню Барасцейскай абласной арганізацыі Свабоднага прафсаюзу **Валяніца Лазарэнка** выклікалі ў РУУС: яго аўтінавачаюць у арганізацыі несанкцыянаванага сходу падчас страйку прадпрымальнікаў. Аднак суддзьдзя разглядаў справу пад адукацівым падствіем.

Мікола Статкевіч 31 сакавіка ня змог выехаць у Чэхію на з'езд Чэскай саціял-дэмакратичнай партыі: ён знаходзіцца пад падпіскай аб нявыезьдзе, бо фігуруе як падазраваны ў крымінальнай справе пра вулічныя акцыі ў Менску ў кастрычніку 2004 г.

На волю выйшаў 31 сакавіка старшыня ГА «Пэрспэктыва» **Анатоль Шумчанка**: пракурор Маскоўскага раёну Менску пастановіў вызваліць яго «за малазначнасцю злачынства». Аднак аўтінавачаныне ў зьбіцці сукам-мэрніка з прадпрымальніка не звязаны.

Гомельскія ўлады забаранілі мітынг

Скаўтаў пазбавілі рэгістрацыі

У 1992 г. у Беларусі было створана Аб'яднанне беларускіх скаўтаў (АБС). Аднак нават абазнанаму чытачу пра дзейнасць арганізацыі вядома ня больш, чым пра беларускі эміграцыйны скаўтынг, што зарадзіўся ў 1940-х. Між тым улады зьяўрнулі на скаўтаў увагу. 25 сакавіка Вярховны суд ліквідаваў грамадзкае аб'яднанне паводле пазову Міністру. Пра далейшы лёс скаўтынгу гаворыць канцлер АБС **Кастусь Хадыка**.

Кастусь Хадыка: Міністэрства юстыцыі ўказала на разъмяшчэнне юрыдычнага адресу ў жылым фонду і адсутнасць юрыдычнага адресу на пячатцы. Падчас пасяджэння я сказаў, што мы ня будзем сябе абараняць, бо ня бачым сэнсу ў змаганыні зъ дзяржавай. Аднак я ўпэўнены, што

арганізацыя як група асоб, якія працавалі над адзінай мэтай, захаваеца. Юрыдычны статус для нас ня мае су-р'ёзного значэння. З другога боку, мы трацім над сабой контроль дзяржавы, што таксама важна ў некаторых аспектах.

«НН»: Толькі Вялейская харуг-

ва імя Якуба Ясінскага зъяўлялася юрыдычнай асобай. Тому Сойм 2002 году Міністэрства палітычнай інсідырэнцыі, што і стала адной з прычын ліквідацыі арганізацыі.

КХ: Міністэрства, на мою думку, выконвае не свае функцыі. Ён мае функцыі органу рэгістрацыі, але ніяк не цэнзурна-кантрольнага. Калі арганізацыя лічыць, што Сойм адбываеца, то ніхто гэтага не аспрэчвае. Гэта ўнутраная справа арганізацыі.

«НН»: Што далей?

КХ: Я буду заставацца са скаўтамі. Скаўтынг — сапраўды адзін з выдатных мэтадаў выхавання моладзі. Людзі прыходзяць у скаўцкія арганізацыі — людзі, што хварююць душой за Беларусь. І ліквідацыя юрасобы не ліквідуе гэтага пачуцця ў душы.

Сяргей Макарэвіч

СЪЦІСЛА

2 красавіка з т.зв. днём юдзінання Беларусі і Расеі незарэгістраваны «Малады фронт» павіншаваў прэзыдэнта Расеі Путіна й пасла Расеі ў Беларусі. А 12-й гадзіні калі расейскай амбасады сабраліся дзесьць маладафронтнікі, якія падрыхтавалі адмысловы зварот і сувязочны торт з надпісам «Расея + Беларусь = Рэвалюцыя!». Аднак за некалькі мэтраў ад пасольства міліцыяны спрабавалі затрымаць актыўіста «МФ» Барыса Гарэцкага і выбілі ў яго з рук торт. Нягледзячы на гэта, маладафронтнікі падышлі да пасольства і перадалі віншаваныне дарадцу пасольства, які сказаў, што ня ведае беларускай мовы, але паабяцаў перадаць зварот далей.

1 красавіка ў падтрымку Лукашэнкі, заяву на які падаў прадстаўнік незарэгістраванага руху «Лімон» **Сяргей Ся-мёнаў**. Ініцыятары меліся зьбіраць подпісы за перайменаванні плошчы Леніна ў плошчу Лукашэнкі. Сямёнаў затрымалі на трапейбусным прыпынку, пратрымалі ў пастронку трэх гадзін і хадзелі канфіскаўць партрэты Лукашэнкі.

У Смаліявах 31 сакавіка, а ў Барысаве 1 красавіка былі затрыманыя актыўісты незарэгістраванай арганізацыі «Зубр» **Аляксандар Маўчанай**, **Міхайл Старавойтаў**, **Аляксандар Казак**. Маўчанава, як ён кажа, у пастронку некалькі разоў ударылі па галаве.

Сябран Хельсынскага камітэту **Раман Юрэль** 1 красавіка быў аштрафаваны ў Гомелі на 50 базавых величын за несанкцыянаваны пікет супраць інтэграцыі Беларусі і Расеі. Акцыя дадзёлася 15 хвілінай.

Падчас раздачи ўлётак 2 красавіка ў Магілёве затрымалі актыўіста «Зубра» **Максіма Дварэцкага**. На яго склалі пратакол пра адміністрацыйнае парушэнне па ч.3 арт.172 КаП (распаўсюд друкаваных выданняў без выходных звестак).

У Менску 1 красавіка падчас распаўсюду ўлётак затрымалі актыўіста АГП **Аляксандра Бяспалага** і **Сяргея Лапуству**. Улёткі знайшли толькі ў Бяспалага, на яго й склалі пратакол.

Журналістам недзяржайной газэты

«Intex-press» з Баранавічаў 1 красавіка адмовілі ў атрыманын інфармацыі. Начальнік КУРЭП «ЖРЭУ» **Л. Астапчык** і ягоны намеснік **В. Кудлаевіч** адмовіліся дасць звесткі аб праграме рамонту бальконаў журналісткам **Аксане Лянько**. А начальнік управління адукациі гарвыканкаму **I. Стасевіч** адмовіўся паведаміць **А. Чарненку** вынікі праверкі трох спартовых школаў.

5 красавіка з Аршанскай калёніі ўзмоцненага рэжыму №8 у рэспубліканскую турэмную больніцу на вул. Кальварыйскай у Менску пераведзены

палітвяловены **Аляксандар Васільев**.

Пракуратура Ленінскага раёну Горадні 5 красавіка адмовілася распачынаць крымінальную справу ў дачыненні да былога кіраўніка Саюзу падлікай **Тадэвуша Кручкоўскага** паводле аўбінавачання ў гвалтаваньні й схіленыні студэнткі да палавой сувязі.

3 красавіка Кансэрваторыўна-хрысьціянская партыя — БНФ правяла ў Менску ў ДК МАПІД традыцыйную IV Канфэрэнцыю «Ідэалы Беларускай Народнай Рэспублікі» Адраджэнне Беларусі».

АШ

з усёй краіны

Гарадзенскія вуліцы. Вясна.

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Антыпольскі акт

Баранавіцкі Польскі дом у ноч на 11 сакавіка быў закіданы бутэлькамі з фарбаю. Папярпей фасад камяніцы. Насупраць будынку, на плоце, зявіліся надпісы такой самаю фарбаю: «18.03.1921 — не прости! Не забудем!», «Сталин—Беряя—Катынь!» (на неісіменай расейскай мове). Побач была прыміцавана ўлётка, у якой зневажаліся палякі — прыгнітальнікі мясцавага насельніцтва. Таксама нагадвалася, каб памятавалі ляхі, што «Баранавічы — гэта расейскі горад».

Вядома, што 18 сакавіка 1921 году была падпісаны жахлівая для Беларусі па сваіх выніках Рыская дамова. Панская Польшча і бальшавіцкая Расея «пасеклі наш край папалам», як пісці некалі наш паст. Ціпер нехта спрабуе нагадаць пра гэта, але з выразным нацыяналь-бальшавіцкім акцэнтам. Зрэшты, большасць жыхароў гораду, у тым ліку і наведвальнікаў Польскага дому, ужо на памятаюць, што адбылося ў згаданы дзень. Ды іх гэта і не цікавіць.

Дагэтуль засталіся невядомыя аўтары надпісаў. Адказнасць за гэту акцыю на сябе ніводная арганізацыя із групоўка не ўзяла. Дарэчы, гэта першы раз шмат гадоў праўява міжнацыянальны варожасці. Недзе ў 1992—1993 г. на цагляных камяніцах вуліцы Леніна, дзе жылі збольшага ганаровыя камуністы і чыноўнікі, зявілася мноства маленъкіх, амаль незадўгіх надпісаў «Акупанты, преч!», зробленых пад трафарэтку. Яны шмат год нікому ня мулялі вока і нейкі час таму пасыяхова зынкі пад новай пабелкай. У прыкладна той самы час у адным з раёнаў гораду на плоце будоўлі было напісаны: «Паднялі чырвоны сцяг над Райхстагам — падымем і над Крамлём».

Ціпер сцены ў Баранавічах размалёўваюць палітычнымі лёзунгамі толькі «зубры».

Руслан Равякі, Баранавічы

Проблемы вёскі па-асіповіць

Рэалізацыя праграмы будаўніцтва жылля ў асіповіцкіх вёсках сутыкнулася зь нястачай сродкаў. Кошт будаўніцтва дому фіксаваны — 18 тыс. даляраў. Аднак пры паставаным павелічэнні цэн на будаўнічыя матэрыялы асіповіцкі падрадчык адмаўляўся ад шэрту прадугледжаных праграм работ. Гэтак, 28 дамоў здалі без хлявоў, у іншых не праводзіліся ўнутраныя работы — паклейка шпалераў, фарбаванне падлогі і да т. п. Нягледзячы на гэта, дамы здаюцца ў эксплюатацыю. Летась здалі 80 будынкаў, а за першыя месяцы гэтага году — 28.

**Рыгор Латышэвіч,
Асіповічы**

З радасцю ён жыў

У суботу 2 красавіка ў Магілёве прыйшла вечарына памяці Валянціна Ермаловіча. Знаны грамадзкі і тэатральны дзеяч памёр перад Калядамі, 22 снежня. Красавіцкую імпрэзу зладзілі абласнава суполка ТВМ, упраўленне культуры гарвыканкаму, народны тэатар «Валянцін» і клуб «Чароўны ўспамін». Зь Менску аддаць даніну павагі вядомаму тэатральному дзеячу прыехаў Вольга Платава, Сяргей Законьнікаў, Радзім Гарэцкі. Вяла вечарыну Зінайды Бандарэнка. Усе выступоўцы канстатавалі: «Не кажыце — з сумам ён памёр, кажыце — з радасцю ён жыў». Падчас вечарыны прыйшла вестка пра скон папы Яна Паўла II.

Кожны чацьвёрты — непрыдатны

Летась на Магілёўшчыне кожны чацьвёрты прызыгунік прызнаны непрыдатным да вайсковай службы. Паводле слоў ваяннага камісара вобласці Івана Краўчэні, за апошнія гады лічба стабілізавалася і вагаеца ў межах 21—25%. А вось у забруджаных чарнобыльскай бядой рэгіёнах колькасць такіх маладых людзей перавышае 40%.

СЪЦІСЛА

Горкі невыязныя

У Горацкай сельгасакадэміі скасавалі систэму праходжання за мяжой студэнцкай вытворчай практикі. Летась за мяжой працавалі 600 горацкіх студэнтаў, у асноўным на фэрмах Брытаніі. Для маладых людзей гэта была імагчымасць атрымаць унікальны досьвед, пабачыць, як працуе высокоразвітая сельская гаспадарка, і легальная мажлівасць зарыбіць гропы. Паводле слоў в.а. рактара Васіля Неўдаха, у справе выезду за мяжу ад навучальнай установы нічога не залежыць, аднак прафесійная падрыхтоўка спэцыялістаў ад гэтага не пасцеріць. Але студэнты, што пасыпелі аформіць усе дакументы на выезд за мяжу ў летку, усё ж спадзяюцца, што іх адпусціць сёлета на практику. Пагатоў за візу і квіткі кожны заплаціў пад 600 даляраў.

Алесь Белагубаў, Магілёў

«Павявае Захадам»

У гарадзкім цэнтры культуры (ГКЦ) Ворашы зачынілі выставу мастакоў творчага аб'яднання «Аршыца» Анатоля Жураўлёва, Барыса Іванова ды Анатоля Марышава. Аднак у ГКЦ ладзіўся рэспубліканскі сэмінар-практикум дырэктараў сярэдніх спэцыяльных навучальных установ «Ідеалічна і выхаваўчая праца з навучэнцамі». Таму выставу з абстрактнымі карцінамі загадлі прыбраць, бо, як выказалася адна пані-кіраўнічка, ад яе «павявае Захадам». Летась тут адмовілі ў правядзеніі заплянаванай мастакай выставы да 490-х угодкаў Аршанскай бітвы. І вось ціпер забаранілі, здаецца, зусім апалтычныя авангардныя творы аўтарства адзінкіх у Ворашы сяброў Беларускага саюзу мастакоў. На сэмінары ж прыгадвалі багатыя вонкі выхаванні моладзі, назапашаны ў савецкую эпоху. А мастакам трэба памятаць клясычныя ленінскія слова аб tym, што «жывіць у грамадзтве і быць вольным ад яго немагчымага».

Канцэрт не для ўсіх

Канцэртам у Аршанскім доме культуры чыгуначнікі распачаўся гастрольны тур Прэзыдэнцкага аркестру РБ. З праграмай «Майскімі кароткімі начамі» выступіла цэлая брыгада зорак беларускай эстрады. Квіткі каштавалі 20 000 руб., і на кожны ахвочы панаставілісь па савецкіх песнях мог аддаць такія гропы. Але залі была поўная — буйныя аршанскія прадыремствы выкупілі месцы для сваіх работнікаў. Взтэранаў вайны на канцэрце было нішмат. Так, для восьмідзесяці сяброў клюбу взтэранаў вайны і працы «Яшчэ на вечар» далі ўсяго адзін дармовы квіток. Хоць менавіта для іх падобны канцэрт быў бы сапраўдным святочным падарункам.

Яўген Жарнасек, Ворша

Дзень Волі ў Воранаве

Сябры лідзкіх арганізацый БНФ «Адраджэнні» й ТВМ ушанавалі ў Воранаве паміять генэрала ад інфантэрыйі, міністра БНР Цыпрыяна Кандратовіча, усклаўшы кветкі да ягонаў магілі. Гэта адзінай магілі міністра БНР на тэрыторыі краіны. Генэрал Кандратовіч стаяў ля вытокаў стварэння ўзвороных сіл БНР. Рэйсіскімі гісторыкамі ён занесены ў сьпіс «чатырох вялікіх зраднікаў імперыі» поруч з баронам Манзрэйтам, гетманам Скарападзкім і генэрал-лейтэнантам Доўбар-Мусыніцкім, якія змалі вельмі высокія пасады ў царскай Расеі, але перайшлі на бок нацыянальных рухаў сваіх народоў.

Станіслаў Суднік («Наша слова»), Воранава

Сельмашаўскі маньяк

У Гомелі арыштаваны 50-гадовы мужчына, якога абвінавачваюць, прынамсі, у пятнаццаці нападах і згвалтаваннях кабет і непаўнолетніх. Напады ўчыняліся цягам апошніх чатырох гадоў у розных кутках гораду, але найбольш маньяк упадабаў раён «Сельмашу», які слыве найбольш крымінагеній часткай гораду.

Сяргей Балахонаў, Гомель

Іхныя кветкі,
нашы палеткі

РУСЛАН РАВЯКА

Прышла чарговая вясна, і паягнула стомленых маразамі ў снегам людзей да зеляніны. Пасля ўсёnavакольнай шэрай гразі шукае чалавече вока травы, цягнецца на прыроду.

Аднак народжаным беларусамі дзіўнавата бачыць кагосьці, каго цягне корпацца ў замлі, ня маючы на мэце здабыць харчаваньня. Давялося мне пабыць у свякоў за Бугам. Як можна гэтак марнаваць свой час на непатрабшчыну, якую пасля не зядзі? Купляюць у краме і садзяць каля хаты экзатычныя хвойкі. І вечна апякуюць пасля гэтымі ліліпузкімі крывулямі. А то яшчэ рассыпаюць на ногі насенне маўрытанскага траўніку...

Жыхары Забужжа сапраўды любяць такое, да чаго наш беларус ніколі не дадумаецца. Прыцягнучы на падворак камень, дзяруць яго вяхоткаю, мыюць шампунем. Потым паўдні круцяць яго туды-сюды на падворку. Ці добра ён глядзіцца з хаты і з вуліцы?

Беларус гэтак ніколі ня зробіць! Ён выкарыстае кожны лапік зямелькі пад цыбульку. Любы валун валіці ў крушню!

Да чаго дайшлі ў сваім Эўразіяне: ідуць у краму па ўгнаеніне і гадзінамі там чытаюць інструкцыі. Гной для траўнікаў, падсыпка калійная для хвояў, гранулы для пышнейшага цвіцінья, комплекснае ўгнаеніне для гародніны; угнаеніне вадкае, ўгнаеніне распушчальнае; ўгнаеніне для аднагодовых і для шматгадowych, ўгнаеніне — вы толькі ўдумайцесь! — для мху. ... І ёсць гэта запакавана, ад 100-граммовых пакуначак да пайцэнтнэрных мяхоў. Здурнеш ёсць гэта прачытаць.

Беларускія аматары расліннага сьвету ведаюць два тыпы ўгнаення — з-пад каровы і з-пад кабана. Не, забыўся. Яшчэ скрадзены ў калгасе мех салетры. Запакаваны самазвалам у сковішча. Дзе Мішка вартайніком. І дакажы ты беларусу, што трускалкам трэба адмыслоўа ўгнаеніне, калі ён атрымлівае ўраджай, якім зайдзісціца прафесары Горацкай сельгасакадэміі і старшыні калгасаў з іхнімі дзяржаваўными датациямі.

Паляк на сваім падворку толькі адпачывае, атрымлівае асалоду ад сузірання прыгожага. От, хіба той валун памые. А беларус, праклінаючы свой марны лёс і жыцьцё, зьбірае жукі, абортвае бульбу. Но ж трэба ашчаджаць сямейны бюджет. Асалоды ад назірання бульбяных кветак нямашака. Затое ёсьць пэўнасць у сьтай зіме. Беларусы ёсць яшчэ падсвядома баяцца голаду. А хіба на трыста тысяч пражывеш?

Калі ўжо й беларус забагаец?

або Помнік камісарам

больш ты будзеш багаты, тым больш багата будзе наша Савецкая рабоча-сялянская дзяржава».

А Луцкевіч?

Я не памылося, калі скажу, што ідэал-тія беларкамаў цалкам супадала з ідэал-тіяй Луцкевіча. Гэты выдатны мысьляр, адзін з аўтараў ідзі Канфедэрацыі Вялікага Княства Літоўскага, распрацоўшы канцэпцыі Злучаных Штатаў ад Балтыскага да Чорнага мора, аўтар рэзалюцыі Беларускага Рады ў Вільні аб разрыве дзяржайных дачыненій з Расей і аўтар Акту 25 Сакавіка, выдатна разумеў, што Беларусь — і ў гаспадарчым, і ў культурным пляне — яшчэ не дасыпела да незалежнасці. Луцкевіч, як марксіст-эвалюцыяніст, ня верыць у даўгавечнасць СССР і ленінскага нацыянальна-эксперыменту і ўсё ж вітае ленінскую нацыянальную палітыку, бо разглядае БССР як неабходны этап на шляху да незалежнасці Беларусі. (Зрэшты, і А. Цвікевіч бачыў, што БССР «уступіць сваё месца жывому жыццю» — незалежнай Беларусі.) Ён вітае НЭП і «прышчэпаўшчыну», бо яму імплюе стварэнне прадукцыйных фэрмерскіх гаспадарак.

Менавіта Луцкевіч выпрацоўвае ідэал-тію нацыянальнай палітыкі як у Заходній, так і ва Усходній Беларусі. Пра ягоную інтэлектуальную гегемонію ў заходнебеларускім руху пісала эндэцкая віленская газета «*Słowo*» (31 жніўня 1928). Гэта дзякуючы ягонай ініцыятыве і высілкам беларусы атрымалі пасольскія і сэнатарскія мандаты ў польскім парламэнце. Ад пачатку 1920-х ён настойліва прапагандаваў ідзю масавасць арганізацый працоўных. И калі Тарашкевіч сеў пісаць праграму БСРГ, яму ня вельмі давялося напружвацца: праграма была ўжо распрацаваная ў Луцкевічавых артыкулах.

«Мерапрыемствы, пажаданы ў БССР»

Калі ў лістападзе 1922 г. беларусы — на зьдзіўленыне многім — заселі ў Сойме і Сэнаце, вакол іх пачалі круціцца агенты Масквы. И заходнебеларускі чыннік не ў малой меры ўплывае на палітыку Масквы

ў БССР. Менавіта тады на просьбу савецкага прадстаўніцтва ў Варшаве Луцкевіч піша «даклад пра тое, якія мерапрыемствы былі б пажаданы ў БССР з гледзішча заходніх беларусаў». Вось галоўныя пункты таго дакладу: 1) павелічэнне тэрыторыі рэспублікі; 2) культурная праца; 3) амністыя дзеячам БНР; 4) арганізацыя тэрытарыяльных войскаў.

Ці ж не такую палітыку праводзілі беларкамы? Іншае пытанне, ці была іх палітыка ўзгодненая з Вільню, але што погляды Луцкевіча, Чарвякова ды Ігнатоўскага супадалі — бяспречна. И калі бальшавікі ў 1929 г. пачалі на ўсіх скрыжаваннях кръгца пра «адзіны нацыянальны фронт», дык можна канстатаваць: ён у пэўнай меры меўся, а на чале гэтага фронту стаялі троі дзеячы — Луцкевіч, Чарвяков ды Ігнатоўскі. Таму, хто скажа, што я перарабольшаю Луцкевічу ролю, раю пачытаць артыкул № 8 «Дзеяслова»: там я сумленна сабраў з бальшавіцкіх газэт, часопісаў ды брашурак бадай усё, што яны пісалі пра бацьку беларускага дзяржаўнага ўспышыці ў канцы 1920-х — пачатку 1930-х г. З гэтых пісаньняў вынікае, што Луцкевіч быў ідэолягам і правадыром «нацфашыстаў» у Заходній і «нацдэмамаў» ва Усходній Беларусі.

Бальшавікі мелі часткову рацію і тады, калі казалі, што гэта Луцкевіч засылаў эмігрантаў у БССР. Ведама, не засылаў, але заклікаў іх: «Калі хочаце адыграць нейкую ролю ў будаванні беларускага нацыя, калі хочаце нешта сваё ўкладыць ў агульнанацыянальную беларускую скарбніцу, — варочайцеся дадому!»

Баі на блізкіх подступах

Некаторыя бальшавікі таксама былі марксістамі і ня горш за Луцкевіча ведалі, што такое нацыятворчасць, аб'ектуўныя і суб'ектуўныя перадумовы ўзьнікнення дзяржавы. Каб ня даць ажыццявіца незалежніцкім ідэалам, бальшавікам трэба было калі не спыніць, дык стрымаць кръшталізацію беларускага нацыя (тэрмін Луцкевіча), а дзеля гэтага патрабавалася: перш-наперш разьбіць адзіны нацыянальны фронт; па-другое, раскалоць заходнебеларускі рух; па-трэцяе, ліквідаваць у БССР сфермаваную

циагам 25 гадоў нацыянальную эліту і стрымліваць фармаванье нацыянальна беларускага эліты ў будучыні. Паколькі рэалізаваць сталінскі плян аўтанамізациі ўжо было немагчыма, заставаўся адзіны сродак: правесыці цэнтралізацыю СССР пры фармальным захаванні саюзных рэспублік. Ведама, ліквідацыя паддягай і неп, бо найперш ён перашкаджаў усталяванню татальнага кантролю дзяржавы ў эканоміцы.

Справе «СВБ» папярэднічала ідэалігічна і арганізацыйная падрыхтоўка. Першыя стрэлы ў Ігнатоўскага, Чарвякова, Баліцкага, Ластоўскага, Цвікевіча, Алексія Дудара, Міхася Зарэцкага ды іншых прафесіяліў ў лютым 1929 г. Вельмі рэкамэндуя Алеся Аркушу пачытаць книгу «Стэнаграфічная справа з дзяяслова»: там я выйшла ў тым самым годзе. Тэксты ў книзе прыгладжаныя, а таму рэкамэндую таксама книгу праф. Расыціслава Платонава «На крутым павароце: Ідэоляга-палітычная барацьба на Беларусі ў 1929—1931 г.: Дакументы, матэрыялы, аналіз» (Менск, 1999).

XII з'езд быў, не пабаюся гэтага слова, цемрашальска-антыінтэлігенцкі. Тон на ім задаў Антон Платун.

Пра акадэміка Платуна

Дзядзька з пачатковай адукацыяй, Платун быў на пачатку 1929 г. кіруніком сэкцыі (прафсаозу) працаўнікоў асьветы, а 31 жніўня 1929 г. замяніў Баліцкага на пасадзе наркама. Партыя ўскладзе на яго адказную задачу — «ачыстку» Акадэміі. Ен з гэтай задачаю справіца. Пры ім у 1932 г. уяўляў авацівнюю сямігадовую адукацыю. А ў 1933-м партыя адправіла яго ў Сібір. Кажуць, там ён стаў начальнікам палітаддзелу МТС.

А на XII з'ездзе адбыўся такі дыялёт. Выступае наркам Прышчэпа і, абараняючы БАН, кажа: «Пры арганізацыі Акадэміі партыя падабрала ўсё лепшае, усё самое блізкае нам, што можна было падабраць. Ясна, што ў Акадэмію мы ж Платуна не назначым. (Голос: Чаму?) Да ў яго за душою няма ніякай навуковай падрыхтоўкі. Што ж, мы арганізуем Акадэмію толькі пад назваю? Да нас жа вераб'і засымоць!»

Прышчэпаў памыліўся. Платун ня толькі «ачысціць» Акадэмію — у 1931-м сам стане акадэмікам.

Ідучы міма Інстытуту гісторыі і гледзячы на мэмарыяльныя дошкі ў гонар Горына-Каляды, які заняў месца Ігнатоўскага, ды Шчарбакова, што заняў месца Ігнатоўскага і Каляды, я зьдзіўляюся: чаму там няма дошкі і ў гонар Платуна?

Паставіць на калені

У сваёй праўме Платун авбясыціў праўамі нацыянал-дэмакратызму тэатральну дыскусію, ліст трох аб выхадзе з БДУ ды іншас. Асабліва ж увагі ў праўме заслугоўваюць развагі пра стаўленыне партыі да інтэлігенцыі: «У адносінах да некаторых, большай часткі, паступаюць мяккавата, — кажа Платун. — Я лічу, што трэба больш жорстка падысьці, больш жорстка страсяць, трэба было б, урэшце, палажыць гэтamu канец. Там, дзе не дапамагаюць палітычнай перакананыні, трэба ўжыць хірургію». (Р.Платонаў цытуе гэты пасаж у першапачатковым варыянце: «...ударыць як належыць, ударыць».

так, каб у сяго-таго пер'е пасыпалася».)

У выступе дасталося Баліцкаму і Васілевічу. Ім, хто карыстаеца «належным аўтарытэтам сярод інтэлігенцыі», Платун прапанаваў «выступіць» у друку.

Пад Баліцкага ён капаў і далей — сумніваўся, што школа ў БССР зьяўлялася працоўнаю, казаў, што яна не давала належнага выхавання, у тым ліку антыэрэлігійнага. Адзначаў, што ў праграмах «надзвычайна мала элемэнтаў інтэрнацыянальнага выхавання». Нарэшце, пярэчыў першаму сакратару Гамарніку, які ў дакладзе сказаў, што «Акадэмія... у наших руках».

Мы здагадвасміся, хто насымелі Платуну выступіць супроці першага і другога сакратароў ЦК, і адзначым, што ў яго праўмове вызначана цэлая праграма. І яна будзе зьдзейснена ў 1929—1931 г. А пакуль што вакол гэтых пытаньняў — творчая інтэлігенцыя, школа, Акадэмія — разгорнеца дыскусія на зъездзе.

Гэта цяпер мы ведаем, што адбываўся адкат ад ленінскіх прынцыпаў нацыянальнай палітыкі, а тады ўсё гэта затуманівалася сталінскаю тэорыяй абсвастрэння клясавай барацьбы. У залі пасяджэнняў зъезду ўтварылася такая атмасфера, што старшыня ЦВК вымушчаны быў зноў выйсці на трывану і, як піша Р.Платонаў, «адмовіца ад выказанай пазыцыі».

Гэты «грэх» — «тэорыя ўступак інтэлігенцыі» — разам з заклікам багацьця будзе ўпісаны ў канцы 1929 г. у пастанову Бюро ЦК і Прэзыдыуму ЦКК у якасці віны Чарвякова перад партыяй і народам. Але перад тым як нарадзілася пастанова, Масква памяняла «лібрэальна» Гамарніка на Канстанціна Гея. Гэта пры Гею Бюро змусіла Чарвякова напісаць для «Звязды» пакаянны артыкул. А побач быў зъмешчаны рэдакцыйны артыкул, тэкст якога зацвердзіла Бюро. Крытычна-выкryвальная ацэнка ў ім здейнасці Чарвякова, у парыўнанні з пастановаю Бюро, якую рыхтавалі Галадзед, Ігнатоўскі і Васілевіч, была настолькі восцрай, што Чарвякоў зъвярнуўся з заяўкой у ЦК ВКП(б) і асабіста да Лазара Кагановіча з просьбай адклікаць яго з Беларусі на іншую работу. Але час Чарвякова яшчэ не настаў.

Ня змова, але служэнне

Цяпер, калі я збольшага апісаў, што дзеялася ў 1929—1930 г., хачу яшчэ раз спытаць Алеся Аркуша: хто зъ дзеячоў БНР (усе яны былі пад каўпаком ГПУ) і наркамаў надаваўся на кіраўніка «нейкай арганізацыі»? Выключаныя з палітычнага жыцця Прышчэпаў і Баліцкі? Другарадны дзеяч Адамовіч? Атакаваны Ігнатоўскі і Чарвякоў? Ці мо Васілевіч?

З-пад увагі выпускаеца і бальшавіцкая ляяльнасць да партыі, культ партыі. Верна Харужая хадзіла з камэрзі ў камэрзі і ў гарнізоне таварышы падпісваць самага гаворы, бо «так трэба партыі». Не яна першая і не яна апошняя.

І ўсё ж ня ўсе былі такія замбованыя. Калі настаў час выбару — памерці з чысленым сумленынем ці пайсці на зъдзелку, — Ігнатоўскі, Жылуновіч, Чарвякоў і Галадзед выбрали съмерць. Ім, а таксама Баліцкаму, Прышчэпу ды іншым наркамам мы авбязаны паставіць помнік — адзін для ўсіх. Бо і краіна, якой яны паслужылі, для ўсіх адна.

За што не любілі пантыфіка

Працяг са старонкі 7.

Паводле вэрсіі газеты, яшчэ ў 1978 г. паміж Вайтылам і Бжазінскім (дарадцам тагачаснага презыдэнта ЗША Дж. Картаџэра) была заключана тайная дамова. Яна была накіравана перш за ўсё супраць Савецкага Саюзу, польскага пракамуністычнага ўраду і, нарэшце, супраць прыхільнікаў т.зв. «Гэлітэйгі вызываленія» — хрысьціянскай леварарадыкальнай пльні, папулярнай у Ласінскай Амэрыцы.

Рэзюмэ: «Папскія прэзідэнты на духоўнае лідерства ў сувесце нагадваюць сучасныя забабоны Буша. Нягледзячы на вонкавыя адрозненія (нагадаю, папа не

падтрымаў ніводнай з апошніх войнаў ЗША), яны мелі аднолькавую мэту — разграміць іслам».

Амэрыканская «Зэнэт» таксама піша, што за фігурай Вайтылы стаяла ЦРУ, якое было вельмі напружана вынікам II Ватыканскага Сабору, што прадманістраўваў моц лацінамэрыканскіх левых каталікоў. Як зазначае выданье, Ян Павал II парушыў праўлы парапій самім выбіраць съявтароў. Пры Вайтылу намесьнік Пятра зноў стаў *capo di tutti capi* («галавой над усімі галавамі»). Як мяркуюць, гэта прывяло да таго, што касцёл перастаў цікавіцца сацыяльнымі і лякаль-

нымі праблемамі, а ўрэшце, да сэрыі сексуальных скандалаў. Аднак, на думку аўтара, больш за ўсё папа нясе адказнасць за палітыку адносна прэзэрватываў. Забараніўшы іх выкарыстаныне, ён блаславіў дзесяткі тысяч каталікоў Трэцяга съвету на съмерць. Ацэнка аўтара:

«Гэта быў адзін з самых горшых пантыфікаў за ўсё часы католіцкай царквы».

Але гэта яшчэ не фінал. Здаецца, што пікам наездаў на папу будзе пятнічны нумар польскай сатырычнай газеты «Не», рэдактар якой Урбан ня так даўно атрымаў велізарны штраф за тое, што назваў пантыфіка «Брэжневым Ватыканам».

Нарады і пошта

СЯМЁН ПЕЧАНКО

Працяг. Пачатак тэмы ў нумарах 6, 9, 12.

Нарады падзяляюще на ўнутраныя (па падраздзяленыні — роце ці батальёне) і нарады ў ме жах часыці (у сталоўцы, на КПП, у штабе). Бываюць чарговыя і нечарговыя. У нарад па падраздзяленыні прызначаюцца вайскоўцы зь ліку найбольш падрыхтаваных. Такі нарад, як і нарад на КПП і штаб, лічыцца ганаро вым. А вось у нашай вучэбцы нарад на сталоўку лічыцца пакараным. Мабысь, мяне лічылі добрым салдатам, бо за паўгоду вучэбкі я толькі двойчы трапіў у сталоўку, астатні час прастаяў ў штабе на тумбе — дневальным.

Дневальны нясе адказнасць за парадак у казарме, за выкананыне і падтрыманыне вайсковай дысцыпліны, падпрадкоўваючыся непасрэдна дзяжурнаму па падраздзяленыні. І ад таго, як павядзеш сябе ў нейкай няштатнай сітуацыі, будзе залежаць, атры маеш ты нечарговас звальненіне за добрую службу ці будзеш пакараны. А такіх сітуацый шмат. Гэта ѹ высыяяненне дачыненія паміж вайскоўцамі, і самаходы да межы часыці, і няшчасныя выпадкі, і крадзеж маё масыці. Пра кожнае здарэніе, нават, на першы погляд, дробнае, ты мусіш неадкладна праінфар маваць начальства. Вось і паў стае няпросты выбор — як на стаць «стукачом» і пры гэтым на трапіць на дызэрль (так у войску называюць дысциплінарныя часыці). Тыя, каго, рзыкуючы ўласнай свабодай, часам даводзіцца прыкрываць, зусім таго ня вартыя і далёка не таварышы.

Куды спакайней пачуваешся ў сталоўцы, дзе сярод цывільнага пэрсаналу можна на нейкі час адараўца ад войска, перапра нуўшыся ў працоўную вопратку, а зрабіўши нейкую працу, нават адпачыць на сівежым паветры.

Свае плюсы службы на КПП: можна паназіраць за знадворным сіветам, адбегчыся ў краму, калі на тэрыторыі часыці няма сваёй. Мінус — знаходзячыся ў нарадзе, у выхадныя дні даводзіцца назіраць, як нехта іншы ідзе ў звальненіне.

Нарад па штабе вызначаецца сваёй нэрвовасцю — блізка да начальства, але ёсьць і такія, якім падабаецца менавіта тут несьці службу.

Перад заступленнем у любы нарад вайсковец мусіць прайсці адпаведную падрыхтоўку. Аба вязковая реч — ідэальны выгляд, асабліва гэта датычыць нараду на КПП і на штаб. Далей настает працэдура разводу. Часам сама працэдура здачы-прыёму нараду выкарыстоўваецца вайскоўцамі ў якасці дзейснага сродку ад помсціц камусыці зь непрыяцеляў. Пашукаўшы, можна знайсці шмат розных хібаў: і падло-

га дрэнна памытая, і ўзьлётка «запушчаная», і ў прыбіральні далёка ня водар апэльсінаў...

Гэта што датычыць службы шарагоўца. У сяржантай панішаму, яны заступаюць у нарад дзяжурнымі па падраздзяленыні, старшымі рабочымі па сталоўцы, на КПП (як правила, у вялікіх часыцях) і вызываюцца ад фізычнай працы, то бок ня мусіць падлогі ці посуду. Але адказнасць ў іх больш.

Праверана на вольце: найлепши трапляць у нарад у суботу, каб пазыбегнуць удзелу ў ПГД, калі ў вас няма плянай пайсьці ў звальненіне. Найгорш, калі трапляеш у нарад пад прыезд якой праверкі ці вялікага начальства.

Але час у нарадах ляціць хутчай, а зь ім і служба. Мне нарады падабаліся тым, што давалі магчымасць пісаць лісты, асабліва ўначы, калі ўсё супакойвалася.

Вайсковая пошта гэта ня толькі ліставанье. Кожнае падраздзяленыне выпісвае сабе прэсу, у тым ліку абавязкова часопіс «Армія» і «Беларускую военную газету». І, зразумела, «СБ» — куды без я! Таксама мы выпісвалі «Комсомолку» і «Пресебол». Вялікую папулярнасць мелі зборнікі сканвордаў і крыжаванак. Усё гэта рабілася на салдацкіх складках.

Прачытаная прэса захоўваецца ў падшытым выглядзе ў пакой адпачынку і інфармаціі (так называюць былы ленінскі пакой — «ленінку», якую мы празвалі «лукашэнінка», бо там вісেў партрэт презыдента). Я амаль усю службу адказваў за гэты пакой і

хадзіў у клуб па сівежым газеты лісты.

Газэты газэтамі, але больш за ўсё салдаты любяць пісаць, а яшчэ больш — атрымліваць лісты ад сябровак, бацькоў. Цікава было пачытаць ліст сябра, які служыў у іншым месцы, каб зразумець, наколькі мне пашанцавала з часыцю.

Бывае, што ў войску малады чалавек заводзіць паштовае зна ёмства зь дзячынай (ды не з адной — таварыш даў авбестку ў газэту і быў літаральнай засыпаны водгукамі на прапанову пазнаёміцца). Дзячытаты мусіць быць асцярожнымі, бо далёка ня ўсе маладыя людзі зазіраюць далёка наперад, часта маючы на мэце проста забіць час. Таму, калі атрымліце аблаплены з краёў ліст, які пачынаецца: «Прывітанье, мілай, пішу табе з палаючага танка...» — ня верце: ваш Сярожа ці Саша вырашыў пажартаваць, бо далёка ня ўсе за службу пабачаць той танк. Здараецца і наадварот.

Бывае, што з найлепшых паміненьняў дзячынна ўсялякі спрабуе сучэшыць ссумаванага байца, часам неразважліва ўжываячы до сць съмелья словы і вобразы. А гэтае хлапчанё можа ўспрыніць усё вельмі сур'ёзна і паверыць напісанаму, што прывядзе ў будучыні да непрадказальных вынікаў. Са словамі трэба асцярожнасці: у стане адараўнасці ў салдата рэўнасць, часам цалкам бес прычынна, становіцца частай госьціць у сэрцы.

Існуе забарона выдаваць пошту салдатам, якія заступаюць у вар ту, ці тады, калі яны будуть мець справу з баявой зброяй. Ды ня ўсё

так змрочна. Бываюць і шчаслівые выпадкі, калі захапляльнае і цікавае абаім знаёмства спачатку дапамагае выжыць у войску, а потым мае добры працяг.

Для мяне ліставанье было нейкай своеасаблівай тэрыторыяй свабоды, дзе я быў сам сабе гаспадар, бо размаўляў на той мове, якія падабалася, пісаў пра што хацеў, пра што думаў і што адчуваў. У сваіх лістах я мог выказаць сваё стаўленіне да войска і некаторых аспектаў службы, чаго ня зробіш уголос.

Сярод вайскоўцаў дагэтуль няма адзінага меркавання, што лепей — ісці ў войска «халастым» ці пакідаць «на волі» дзячынну, атрымліваючы дадатковыя прычыны для сумненняў. Я трапіў у войска ў статусе вольнага маладога чалавека, а пакінуў яго, маючы надзею і веру на сівежую будучыню. Кожны мусіць выбіраць сам. Паштовыя знаёмствы, вайсковыя ці цывільнія, заўсёды рызыктоўныя і не абавязкова прыводзяць да шчаслівага фіналу. Што, аднак, анік не ўпльвае на колькасць рзыкантаў, да якіх належыць пераважная большасць маладых абаронцаў Айчыны.

На жаль, не абысьціся бяз лыжкі дзёгцю. Разносячы калегам лісты, ня раз выслушоўваў нараканыні на тое, што канверты часам бытлі ўскрытыя. Бывала, парушаючы правілы перасылкі, бацькі клалі сыну разам зь лістом колькі тысяч рублёў, і по тым высыяваліся, што менавіта той ускрыты канверт і мусіць трошки ўзбагаціць вайскоўца. Каго вінаваціць у гэтым выпадку

— бацькоў ці пошту (цывільную ці ўласную вайсковую), цяжка сказаць.

Атрымаць грашовы пераказ асобе цывільнай непараўнальнай прасцей, чым салдату, які можа і месяц прачакаць, пакуль не на дарыща магчымасць трапіць на пошту. Вось і рзыкоўка бацькі, якім часам і ў галаву я прыйдзе, што нейкі добры чалавек паквапіцца на салдацкія гроши.

Ня маю нараканыні на вайсковых паштароў сваёй часыці (усё ж часыць маленікай, усё на відавоку), але веда прыклады, калі вайсковыя паштальённы паводзілі сябе несумленна. Сябар майго брата, служачы ў войску, трапіў у шпіталь і доўгі час не атрымліваў лістоў. Неiek, будучы ў нарадзе, панёс на сметнік съмечыце. Там знайшоў мех, зъ якога высыпаліся стосы нерасканвэртаваных лістоў. На самым версе ляжаў ліст ад майго брата, дасланы колькі месяцаў таму і ўжо падмоклы. Аказаўся, што паштальённу папросту не захадзела захоўваць пошту хворых і, калі назыбалася багата, ён гэткім чынам яе ўтылізаваў.

Якая ж выснова? Нягледзячы ні на што, пішыце сваёму салдату — бацькі, браты, сяstryчкі, дзячынны (асабліва вы!), пішыце часыцей і болей. Нават не чакаючы ад яго адказу, бо далёка не заўсёды ў яго ёсьць магчымасць гэты адказ напісаць. Але ён заўжды будзе вам уздзячны за ваш клопат і памяць пра яго.

У наступны раз пра тое, як вайскоўцы бавяць вольны час.

Працяг будзе.

наша страва

Судак

СЯРГЕЙ ХАРЭУСКІ

Судак — ня толькі адна з найбольш каштоўных нашых рыбаў, але і адна з найпрыгажэйшых. Гэта вельмі грацыёзная й дужая істота. У нечым судак падобны да акуні: зялёна-сіня афарбояка сьпіны пераходзіць зялёна-алікавымі палосамі ў брунатныя плямы на залаціста-белым брушку. Дзеля паляўнічай пасыпховасці Бог падарыў гэтай рыбіне чатыры іклы паміж зубоў. Як і два съпінныя плаунікі, іклы ў судака — яго выразная прымета.

Высокія смакавыя й пажыўныя якасці судака вядомы здавен. Гэту рыбу шануюць ва ўсіх краінах нашага кантыненту. Наяўнасць судака ў нашых водах не забываецца адзначыць і сярэднявечныя аўтары хронік Мацей з Мяхова ды Міхалон Ліцвін, і літаратары Новага часу — напрыклад, Юзаф Крашэўскі ды Павал Шпілеўскі, ня кожучы ўжо пра розных іншых падарожнікаў ды адмыслоўцаў. І насамрэч, некалі судак быў адной з найбуйнейшых рыбаў на нашых ашараах. Іхтыёлагі лічаць нармальнымі судакоў масай у 20 кг і даўжынёй 120 см. Некалі гэтая рыба была звычайнай на беларускім стале. Але да сёняння яе колькасць страшэнна зменшылася. Калі ўсяго яшчэ 20 гадоў таму лічыўся нармальным законны дзяржаўны ўлоў судака ў Беларусі пад 350 цэнтнераў, то сёняння ён нават не трапляе ў статыстыку.

СЯРГЕЙ ХАРЭУСКІ — мастацтвазнаўца, пісьменнік, кулінар. Аўтар кніг «Звязы суайчыннікі» і цыклу нарысаў «Стотвараў беларускага мастацтва XX стагоддзя».

МОВА-2005

Пара словаў

Ад нейкага часу я сачыў за артыкуламі ў «Нашай Ніве», дзе чытачы — рупліўцы чысьціні беларускі мовы — прапаноўвалі новыя прыдуманыя беларускія слова тэхналягічнага, хатня-бытавога ці іншага характару. Мне самому зайдыся карцела, каб беларуская мова ачысьцілася ад набегаў русіцызмаў, палянізмаў ды іншых «ізмай».

Ёсць у глыбінцы беларускага фальклёру слова, якія трэба старанна пашукаць.

Калісць ў тыднёвіку «Голас Радзімы» нагадвалася, што лексікограф Сыцяпан Некрашэвіч з групай знаўцаў беларускай мовы ездзіў ўглыб і ўшырь Беларусі і знайшлі трыста беларускіх слоў, што ніколі не ўжываліся ў беларускай мове і літаратуры (якія і дзе яны?). І вось мне пачалі прыходзіць на думку новыя словаў, і хачу запрапанаваць іх пад Ваш разгляд.

Вось, прыкладам, ужываем палінізм «аканіцы» (рас. «ставни»). А беларускі заменінік — «наваконьнікі». У вагонах кажуць «буфэры» (анг. «buffers», пол. «zdenaki»), а беларускі заменінік — «сутычнікі» (ад «сутыкацца»). Да расейскага «отпуск» беларускі нэзялігізм — «вольнаткі» (ад «вольны»). Далей, ёсць расейская «конкі» — прадмет папулярнага прафэсійнага і рэкрэацыйнага спорту. Па-беларуску ж — «каўзуны» (ад «коўзацца», «коўзанка»). Або расейскае «лыжи» — па-беларуску «палазынікі» (ад палазоў у санях). М.Гарэцкі ўжывай «ірты».

Вышэйнагаданыя новыя словаў дасылаю да вашага ветлівага разгляду.

Вітаўт Рамук, Чыкага

Судак (*Lucioperca*) — драпежная рыба сям'і акунёвых. Цела прадаўгаватае, сціснутае з бакоў, укрытае шчыльным лускай. Завостраныя лычы, на сківіцах і паднібенныя касыція іклы. Сыпіна зеленавата-шэрай, брух белае, на баках 8—12 бура-чорных папяроўных палос. Даўжыня звычайна 50—80 см, вага 1—3 кг, у іншых краінах сустракаюцца асобіны, даўжэйшыя за 1 м і цікайшыя за 12 (да 20) кг. Мяса белае, нягустае, далікатнае, бяз дробных костак, з высокімі смакавымі якасцямі. Утрымлівае 19% бялкоў, 1% тлушчу, добра засвойваеца. У рэстаранах сучаснай Беларусі — адна з найбольш папулярных рыб (пераважна завоўцца).

Прычыны тут дзіве. Найперш праз будаўніцтва плацінаў на рэках спыніліся міграцыі судака ў Балтыйскую й Чорнае моры, адкуль ён некалі ў неймавернай колькасці падымаўся ў цэнтар Эўропы. Дарэчы тут сказаць, што мігруючыя судакі паўднёвага прымор'я значна большыя па памерах у параўнанні з мясцовыми, асельмі формамі судака ў нашых рэках ды азёрах.

Другая прычына скарачэння колькасці гэтага каштоўнаса рыбы — некантролюванне рыбалоўства. Судак у Беларусі высыпвае для размнажэння толькі на чацвёрткі-пяты год жыцця (гэта ўдвая даўжэй, чым у Прычарнамор'я). За гэты час ён вырастает пад 40 см, што ёсць мінімальна дазволеным памерам для ўлову. Але хто з вудалёў бярэ на раку лінейкі ці рулеткі? Такім чынам, судак папросту не пасыпвае ў нас узнаўляща. Памножце гэта на паўсюднае забруджванне вадаёмаў — і лёгка можаце спрагнаваць, што неўзабаве беларускі судак будзе жыць ужо на старонках Чырвонеа кнігі.

Але на нашых сталах ўсё часцей трапляецца судак імпартаваны, выгадаваны ў паўштучных умовах. Цяпера яго гадуюць ва ўсім свеце, ад Польшчы й Россіі да Новай Зэляндыі. Гэта той прыклад, калі спрадвечна традыцыйны прадукт стаўся завазным, накшталт чорнай ікры. Для спажыўца ў тым няма бяды. Галоўнае — адпаведна зга-

таваць.

Дзеля гэтага варта ведаць асноўныя правілы: судака, як і акуні ці шчупака, трэба рэзаніць, папярэдні прыхапіўшы якой ануцай ці ручніком, каб не параніць рук восктымі плаўнікамі, шчелепамі ці лускай. Найперш вострым лязом трэба выразаць плаўнікі са съпіні. Вымаочы вантрабы, трэба быць пільнымі. Бо калі пашкодзіць жоўцевы пузырь, можна сапсаваць усо рыбіну, забрудзіўшы яе горкай жоўцю. Выйсці ў такім выпадку — тэрмінова пра мышы праточнай вадою й нацерці сольлю.

Прамышы прыбіну трэба яшчэ й яшчэ раз халоднаю вадою і пасыля саскрабаньня лускі. Вялікіх судакоў найлепей ахайна пазбавіць костак. Іх філе — ідэальны прадукт для гатавання.

Мяса судака — клясычны «посны» прадукт. У ім утрымліваецца зусім мала тлушчу, але ёсць крыху вітамін A, B2, C. Паколькі судак, як і ўсе яго сваякі з атраду акунёвых, абсалютны драпежнік, ягоная плоць чистая ня толькі ў пераносным, але і ў літаральным сэнсе. Ня рыючы прыдонных адкладаў, не аб'ядоючы водарасцяў, дзе можа назапашвашаць ўсялякая нечысць — ад гербіцыдаў да радыяцыі, — судак сілкуюцца выключна жывымі організмамі. Судак не пераносіць забруджанае вады, адночы перавагу максимальна чистым, праточным асиродкам.

Судак па-радзіўлаўску

(з «Энцыклапедыі штукі кулінарнай»
Г. Шымандэрскай)

Адзін судак (2 кг), дзіве цыбуліны, адна морква, зяленіва пятрушки, сельдэрэю, адзін ляўровы ліст, паўтары шклянкі белага сталовага віна, сок і щёткі лупіны аднаго лімона, дзіве лыжкі паніровочных сухароў, три лыжкі муки, 100 г алею, 400 г шампінёнаў.

Тры яечныя жаўткі, адна дзіве лыжкі белага віна, адно яйка, 100 г ракавых шыек ці крэвэтак, адна мяккая булка, соль, перац.

На шэсцьць — восем порцій марынаваныя — 30—40 хвілін, гатаваныя — адна гадзіна, кіпячэнье — 15—20 хвілін.

Падрыхтаць судака — абскрэбці, разбраць, выняць вантрабы і щэлепы. Адсяны галаву, хвост і плаўнікі, разрезаць рыбіну ўздох хрыбта, дастаць філе, абдэрці скуру. Філе апярскаць лімонным сокам і пакінць на падыгавіны ў халодным месцы. Агародніну аббраць, памыць, пакласці ў каструлю, заціць дзівіном шклянкі кіпню і гатаваць калія 30 хвілін на невялікім агні. Уліць віно, дадаць галаву, хвост, плаўнікі, хрыбткі, касыція і скуру, а таксама ляўровы ліст, соль, перац і щёткі лупіны лімона, гатаваць 20 хвілін. Працадзіць праз дробнае сіта ці марлю. З хваставай і ракавай часткі філе адрезаць 200 г мяса, перамяшчаць з дзівіном лыжкамі сухароў, лыжкай муки і лыжкай масла да атрыманыя аднароднай масы. Убіць яйка, старана сфармаваць, дабавіць на смак соль і перац (калі маса занадта рэдкая, дабавіць сухароў). Вільготнымі далонямі сфармаваць невялікія катлеты, укачыць у муку, апусціць у кіпячы адвар, гатаваць 2—3 хвіліны пасырэль.

Выняць апалонікам, а адвар зноў ускіпяціць. Памытъя і высушенія шампінёны парэзцаць на скрылочки і засмажыць у алею (2 лыжкі). Рыбіну філе разрезаць на восем адноўковых порцій, апусціць у адвар і гатаваць 10—15 хвілін на невялікім агні. Згатаваную рыбу асыярожна дастаць апалонікам, выкласці на нагрэтае блюдо, трымыць у цяпле. Адвар кіпяціць да той пары, пакуль не застанецца калія 2 шклянак, затым працадзіць праз сіта. Алею, які застаўся, адтапіць у пасудзіну, дабавіць муку, атрыманую масу разбавіць ахалоджаным расолам з рыбіні і гатаваць на малым агні, памешаўшы, пакуль соус не загусцець. Дабавіць шампінёны, катлеты і ракавыя шыкі (кревэткі). Падаграваючы на малым агні, заправіць сольлю і перцам, зняць з агні і абліць размешчанымі ў лыжцы белага віна яечнымі жаўткамі. Мяккую булку парэзцаць на восем адноўковых лустаў, абсмажыць на гарачай патэльні. Гатавое філе пакласці на гранік і паліць соусам.

ВОДГУК

Бульбашы

Згоды з Русланам Равякам (№ 11, «Бульбаш — і гэта прыемна?!») у тым, што ніводзін беларус, які мае хоць крху горну, не назаве сябе «бульбашом».

Тыя, хто прыдумаў мянушку, укладалі ў яе зыняважлівы сэнс, падобны да таго, які ёсць у мянушках «чурка», «лабус», «хаол», «бандэрavez». Не было мянушкі ў беларусу да вайны, хоць перад вайной у Москву са спра-

вазадальнымі канцэртамі з БССР прыжджалі тэлэціці і на радасці, што яшчэ жывія па сячыні 1938-га году, засыпали: «Бульбу варим, бульбу жарим...»

З'явілася мянушка па сячыні яе, калі спатрэбілася вылукчыць з «адзінага савецкага народу» ўсіх гэтых «чурак». У час-

тэрміновай службы ў савецкім войску да-

міяне такім з кнігік Iванку-дурня.

Пінчук Ф., Менск

**Распродаж старога
«ARCHE»:**

ARCHE 8 (13) 2000 (Скарныя) 1 тыс.

ARCHE 9 (14) 2000 (Мэдыцына) 2 тыс.

ARCHE 3 (17) 2001 (Скарныя) 1 тыс.

ARCHE 5 (19) 2001 (Украінскі) 2 тыс.

ARCHE 1 (21) 2002 (Для ўсіх) 2 тыс.

ARCHE 2 (22) 2002 (Нашы дзеткі) 2 тыс.

ARCHE 3 (26) 2003 (Рах Americana) 2 тыс.

ARCHE 6 (29) 2003 (Эўропа на ўсход ад Эўропы) 2 тыс.

ARCHE 1 (30) 2004 2 тыс.

ARCHE 2 (31) 2004 2 тыс.

ARCHE 4 (33) 2004 3 тыс.

Уесь камплект можна набыць усяго за 15 тыс.

Прапанаваць дзейнічае да 30 красавіка! Тэлефон (029) 643-57-33, e-mail exlibris@tut.by, паштовы адрес Менск, 220050, п/с 333.

Слова ад «Дзеяслова»

На наш часопіс на 2005 год можна падпісацца ў любым паштовым аддзяленні Беларусі.

Наш індэкс — 74813 (для індывідуальных падпісчыкаў),

— 748132 (для ведамаснай падпіскі).

На платнай прыватнай абвесткі (для прыватных асобаў) на с. 24
Рэкламны расценкі:
— да 20 словоў (тэкставы модуль) — 4100 руб. Даведкі праз т. (017) 284-73-29
За кожны наступны 20 словам (тэкставы модуль) — 4000 руб. Аформленая абвестка з улікам кошту арыгінал-макету за 1 см

Доўгі шпацир у бясконцасьць

КУРТ ВОНЭГУТ

Яны гадаваліся дзъверы ў дзвіверы, на ўскрайку гораду, калі палеў, і лясоў, і садоў, з краявідам на мілую званічку школы для сяляніх.

Цяпер ім было па дваццаць, ня бачыліся амаль год. Заўсёды паміж імі была прыемная, гультавая цеплыня, але ніколі ані слова пра кахранье.

Яго звалі Ньют. Яе — Катарына. Толькі мінуў поўдзень, і ён пагрукаў у яе дзвіверы.

Катарына падышла да дзвівары. Яна несла тоўсты, бліскучы часопіс, які чытала.

Часопіс быў цалкам прысьвечаны нявестам.

— Ньют! — здзівілася яна.

— Не магла б ты пашпацираваць са мной? — сказаў ён. Ньют быў сыцілы хлопец, нават з Катарынай. Ён хаваў сваю сыціласць за адсунтым выглядам. Нібыта тое, што яго хвалявало, было далёка. Нібыта ён быў сакрэтным агентам на вакацыях, які робіць кароткі перапынак між прыгожымі, далёкімі й рызыкоўнімі ўчынкамі. Ньют заўжды размаўляў у такой манеры, нават калі справа тычылася яго больш чым непасрэдна.

— Пашпацираваць? — перапытала Катарына.

— Крок за крокам, — сказаў Ньют. — Праз лісьце, цераз масты...

— Нават не падаравала, што ты ў горадзе, — сказала яна.

— Прыйехаў хвіліну таму, — сказаў ён.

— Усё яшчэ ў войску, як я бачу, — сказала яна.

— Яшчэ сем месяцаў, — сказаў Ньют. Ён быў жаўнер першай клясы артылеры. Яго ўніформа скамечылася. Яго боты былі начыщаныя. Яму трэба было пагаліца. Ён працягнуў руку да часопісу:

— Давай паглядзім прыгожую книжку.

Катарына працягнула часопіс.

— Я выходжу замуж, Ньют, — сказала яна.

— Я ведаю, — сказаў ён. — Даўай пройдземся.

— У мяне столькі справаў, Ньют, — сказала яна. — Да вясельля ўсяго тыдзеня.

— Пасля шпациру, — сказаў ён, — ты зробішся ружовай. Ты зробішся ружовай нявестай. — Ньют гартаў старонкі часопісу. — Ружовая нявестай... як яна... як яна... як яна, — сказаў ён, паказваючы ёй ружовых нявест.

Катарына зрабілася ружовой, калі падумала пра ружовых нявест.

— Гэта будзе мой падарунак Генры Сыцоарту Чэйзэнзу, — сказаў Ньют. — Калі я вазьму цябе на шпацир, я вярну яму ружовую нявесту.

— Ты ведаеш яго імя? — здзівілася яна.

— Маці пісала, — сказаў ён. — З Пітсбургу?

— Так, — сказала яна. — Ён быў табе спадабаўся.

— Мабыць, — сказаў ён.

— Ты... ты прыйдзеши на вясельле, Ньют? — спыталася яна.

— Сумняюся, — адказаў Ньют.

— Твой водпуск такі кароткі?

— Водпуск? — ён разглядаў рэклиму хатняга срэбра на дзвіве стафонкі. — Я ня ў водпуску.

— Што? — сказала яна.

— Гэта называецца самаволкай, — сказаў Ньют.

— Не, Ньют! Скажы, што не! — сказала яна.

— Так, — сказаў ён, усё яшчэ гледзічы на часопіс.

— Чаму, Ньют? — сказала яна.

— Мне трэба было высьветліць, які арнамэнт будзе на тваім срэбры, — сказаў ён. Ён чытаў назвы арнамэнтаў для срэбра з часопісу. — «Альбэрмарль»? «Верас»? «Легенда»? «Паўзучая ружа»?

Ён падняў очы, усъміхнуўся.

— Я пляную падарыць табе і твайму мужу лыжку, — сказаў ён.

— Ньют, Ньют, скажы мне праўду, — прасіла яна.

— Я хачу прайсціся, — сказаў ён.

Яна сашчапіла рукі ў сястрынскім болі.

— О Ньют, ты мяне падманваеш, што пайшоў у самаволку, — сказала яна.

Ньют ціха зымітаваў паліцэйскую сырэну і падняў бровы.

— Ад... адкуль?

— Форт Браг, — сказаў ён.

— Паўночная Караліна?

— Каля Фэствілю, дзе Скарлетт О'Хара хадзіла ў школу.

— Як ты дабраўся сюды, Ньют?

— спыталася яна.

— Я прыехаў не наведаць маці.

— Каго ты прыехаў наведаць?

— Цябе, — сказаў ён.

— Чаму мяне? — спыталася яна.

— Таму што я цябе кахаю, — сказаў ён. — Цяпер мы можам праўляцца? Крок за крокам, праз лісьце, цераз масть...

І яны шпациравалі, ішлі праз лес па карычневым дыване з лісьцем. Катарына была злосная і

ўзрушаная, сылёзы стаялі ў яе вачах.

— Ньют, — казала яна. — Гэта аблапотнае вар’яцтва.

— Што? — сказаў Ньют.

— Цяпер казаць, што ты мяне кахаеш. — Ты ніколі не казаў пра гэта раней.

Яна спынілася.

— Давай працягнем шпацир.

— Не, — сказала яна. — Доўшыць. Ни трэба мне было наагул з табой ісці.

— Ты пайшла, — сказаў ён.

— Каб вывесыці цябе з дому, — сказала яна. — Калі б хто-небудзь зайдзіў і пачнёт, што ты мне кажаш за тыдзень да вясельля...

— Што б яны падумалі?

— Яны б падумалі, што ты з'ехаў з грудзі.

— Чаму? — спытаў ён.

Катарына глыбока ўздыхнула і прамовіла:

— Дазволь мне сказаць. Я вельмі ўражанае вар’яцтвам, якое ты зрабіў, — сказала яна. — Я не могу паверыць, што ты сапраўды ў самаволцы, але, мабыць, так і ёсць. Я не могу паверыць, што ты сапраўды кахаеш мяне, але, мабыць, так і ёсць. Але...

— Так і ёсць, — сказаў Ньют.

— Ну, я вельмі ўражанае, — сказала Катарына. — І ты мне вельмі падабаешся як сябар, Ньют, вельмі-вельмі, але праста ўжо надпазнана.

Яна знямае нават прыблізнага ўяўленія, што табе адкаць.

— Так і ёсць, — сказаў Ньют.

— Ну, я вельмі ўражанае, — сказала яна. — Гэта было пращаць. Проста я хачу сказаць, што ёсць гэта так нечакана. У мяне няма нават прыблізнага ўяўленія, што табе адкаць.

— Проста пашпацируй яшчэ кроху, — сказаў ён. — Атрымай задавальненіне.

Яна зноў пайшла.

— Якой рэакцыі ты чакаў ад мяне? — спыталася яна.

— Як мог ведаць, чаго чакаць? — сказаў ён. — Я ніколі раней нічога падобнага не рабіў.

— Ты думаў, я кінуся табе на шыю?

— Мабыць.

— Даруй, што расчаравала цябе, — сказала яна.

— Я не расчараваны, — сказаў ён. — Я не разлічваў на гэта. Гэта вельмі прыемна, праста прагульвашца.

Катарына зноў спынілася:

— Ты ведаеш, што адбудзеца пасля?

— Неа, — сказаў ён.

— Мы пасцінем адно аднаму руки і разыдземся сябрамі. Вось што адбудзеца пасля.

Ньют хітнік галавой.

— Поўны парадак, — сказаў ён. — Успамінай мяне час ад часу. Успамінай, як моцна я кахаў цябе.

Не жадаючы таго, Катарына заўдзяла. Яна павярнулася сыпнай да Ньюта і паглядзела на бясконную каляна над дрэў.

— Што гэта значыць? — спытаў Ньют.

— Лютасць! — Яна сціснула кулакі. — Ты ня маеш права...

— Мне трэба было высьветліць, — сказаў ён.

— Калі б я цябе кахала, — сказала яна, — я б падала табе знак раней.

— Падала б?

— Так, — яна павярнулася да яго, падняла позірк; твар яе быў вельмі чырвоны. — Ты б даведаўся.

— Як? — спытаў ён.

— Цяпер казаць, што ты мяне кахаеш. — Ты б гэта ўбачыў, — сказала яна.

— Жанчына мяне вельмі добра хаваючы такія рэчы.

Цяпер Ньют глядзеў проста ў твар Катарыне. Яна з жахам зразумела, што сказанае было праўдай: жанчына мяне можа схаваць каханье.

Цяпер Ньют бачыў каханье.

— Я зрабіў тое, што павінен быў зрабіць. Пацалаваў яе.

— Які д'ябал дасыць табе рады?! — сказала яна, калі ён пусціў яе.

— Сапраўды? — спытаў ён.

— Табе на тэрафоне было рабіць гэта.

— Я да цябе не дакрануся, — сказаў ён.

— Я табе на веру, — сказала яна.

Яна села пад іншым дрэвам, за шэсцьцю метраў ад яго. Заплюшчыла вочы.

— Прысыні Генры Сыцоарта Чэйзэнза, — сказаў ён.

— Што? — сказала яна.

— Прысыні свайго цудоўнага будучага мужа, — сказаў ён.

— Добра, прысыні, — сказала яна і яшчэ мацней заплюшчыла вочы.

Ньют пазяхнуў.

— Чыдлы гулі ў дрэвах, і Катарына амаль заснula. Калі яна расплюшчыла вочы, убачыла, што Ньют сапраўды заснula.

— Ен пачаў ціха пасопваць.

Катарына дазволіла яму пасопваць гадзіну, і, пакуль ён спаў, яна кахала яго ўсім сэрцам.

літаратура

Андрэй Хадановіч: «Настаўнікі літаратуры мусяць быць добрымі піяршчыкамі»

Выйшаў першы ў гісторыі беларускай літаратуры зборнік лімэрыкаў «Землякі, або Беларускія лімэрыкі». 12 красавіка ў Доме літаратара прэзэнтацыя з удзелам аўтара Андрэя Хадановіча. З Андрэем Хадановічам гутарыць Яўгенія Манцэвіч.

— Андрэю, што супольнага між андэграундам і сучаснай беларускай літаратурой?

— Уся літаратура ў сёньняшнім сьвеце — андэграунд. Большасць людей спажывае прынцыпова іншое — ходзяць у супэрмаркеты па поп-корн і кокаколу. Раней літаратура была заняткам элітарным. Ціпер слова «эліта» сустракаецца пераважна ў іншых кантэкстах (элітная бялізна й г.д.). Да інтэлектуалаў амаль не прыслухоўваюцца на ўзроўні вялікай палітыкі. У сваю чаргу, інтэлектуалы ня лічаць патрэбным лезыці не ў сваю сферу, на што сці пульсіруюць. Для пісьменніка адзінай добраі зачачай ёсьць пісаныне добраі літаратуры, без прэтэнзіі на прарочыя мэты. Аднак гэта занадта лёгкі шлях — казаць самому сабе: «Я — андэграунд, пішу для сябе й вузкага кола людзей». Калі ты не паленаваўся записаць свае радкі, табе ўжо не абыякаўшася аўдыторыя. А калі так — за аўдыторыю трэба пазмагацца. Пазмагацца з поп-корнам, кокаколай, FM-фарматам, маразмам сътуацыі ў Беларусі, дзе зъмяшаліся найгоршыя праівы спажывецкага грамадзства й перажыткі постсавецкага калгасу. Аказваецца, зрабіць яшчэ нешта можна. Калі ёсьць пакупнік, то трэба ўшчаміца на кніжную паліцу. Не наракаць, што цябес ня чуюць, а рабіць высілкі, каб пачуць.

— Ці можа літаратура стаць першай спрэвай людзей?

— Літаратура ня мусіць быць ёй. Но трэба найперш не памерці з голаду. Калі ты съты й задаволены, тады ўзынікаюць і духоўныя памненні. Шкада, што ў парыўнанні з мінульмі старадзядзімі чалавекі відавочна здробнеў і зъядненеў, звузілася кола яго патрэб. Аднак ёсьць людзі, што ня могуць абысьціся без «непатрэбна-лішнія». Літаратура і належыць да таких прыгожых непатрэбна-лішніх рэчаў, якія робяць чалавека чалавекам. Калі чалавек час ад часу глядзіць на зоркі, кахае ўсе пісьменнікі пісалі пра сялян і іх беднасць.

— Школьная программа беларускай літаратуры такая, што ва ўчэльніні вучняў усе пісьменнікі пісалі пра сялян і іх беднасць.

— Доўгі час моладзь знаходзілася пад прэсам школьнай праограмы, настаўніцы Мар’і Іванаўны, якую найчасцей ісправівалі. А разам з ёй ненавідзілі аўтараў, якіх яна прапануе. Немагчыма шыра любіць тое, што цябес прымушалі чытаць і заганялі ў галаву цвікі! Натуральна, выбухае бунт. Я прыхільнік

жывой літаратуры «з чалавечым тварам», калі аўтар — ня проста труп на фатадымыку ў храстаматы. Згадваюцца радкі аднаго юнага паэта: «Падручнік — гэта ад слова падручыць вучняў». Раскажу два выпадкі. Як апавядала знаёмая настаўніца, падрыхтаваў аднойчы вучань для някласнага чытання лімэрыкі Хадановіча, сказаўшы: «Жыў у мінулым стагодзьдзі такі пісьменнік». Другі, пачуўшы прозвішча Хадановіч, вырашыў паразумнічаць: «Гэта той, каго з Жылкам расстралілі?» (Хоць Жылкі ніколі не расстрэльвалі, мянэ цешыць такое суседства.) Выглядае, беларускі пісьменнік — значыць, мёртвы, беларускі пісьменнік — значыць даўно мінулася й неактуальнае, беларускі пісьменнік — тое, што мусіш вывучаць пад прымусам і ад чаго ня можаш атрымаць прыемнасці. Але ў беларускай і ў сусветнай літаратуры процьма пісьменнікаў, «створаных» для прыемнасці, для чытацкай асабоды, для таго, каб быць прости неабходным, як далікатэснае марожанае, як кубак кавы, як добрая цыгарэта для аматараў паленьня, што ня могуць кінуць. Аднак для таго, каб гэта зразумелі ў чытачы, жывыя пісьменнікі мусяць часцей нагадваць пра сябе жывым людзям.

— Але я ўдзічная сваім настаўнікам за тое, што яны прымушалі мянэ чытаць літаратуру.

— Настаўнікі літаратуры мусяць вучыцца ў піяршчыку — закідаць цікавую вуду, працаўца з вучнямі нетрадыцыйнымі, гульнявымі способамі, захоўваючы аўтарытэт. Но не прымушае нікто хлопцоў займацца фізкультурай — гуляць у футбол ува-

Калі мне гавораць пра школьнью праограму беларускай літаратуры, я згадваю радкі аднаго юнага паэта: «Падручнік — гэта ад слова падручыць вучняў».

ходзіць у іх натуральныя ўзоры патрэбы. Трэба выкладаць творчасць традыцыйных пісьменнікаў штораз так, каб на ўрокі літаратуры «беглі», як на футбольны стадыён.

— Чаму на іспытах па літаратуры на пытаныне «Маладая беларуская паэзія» студэнты расказваюць пра Разанава Гілевіча; крыху баючыся, пра Хадановіча й Жыбуля; а пра насамрэч маладых Трэнас

чык, перакладчык?..

— Шмат хто карыстаецца такім зьбітым штампам — тытан ці волат Адраджэння. І прыводзіць у прыклад вялікіх Мікелянджаля, Леонарда. Чаму? Бо ім удавалася сцвердзіць сябе ў самых розных галінах чалавечага духу, гэта адзнака пераходна-й цікавага часу. Тут ня столькі заслуга творцы, колькі самой пераходнасці часу, які правакуе творцу на эксперымент, рызыку, самараскрыццё. У гэтым сэнсе за беларускі сёньняшнія сътуацыя яшчэ неімаверна рэвалюцыйная. Зыміроща з

высокай ступені. Аднак сустракаюцца паэты і працаздольныя, і настойлівія, а паглядзіш на іх творчасць — і падумаеш: «А чаму табе не сказаці раней: «А змайтесь ты чымосьці іншым... напрыклад, музыкай?»? У нас няма установы, якая б выхоўвала прафесійнага літаратара, напрыклад, перакладчыка. Ні Лінгвістычны ўніверсітэт, ні БДУ не выхоўваюць. Адзін дае веданыне мовы, другі — культурныя веды. А разам не ўдаеца. Добра, каб у нас быў літаратурны факультэт (не ў Маскву ж па на-

існаваньнем Хадановіча ці Жыбуля ў літаратуры — гэта ўжо вялікае ўзрушэнне для акадэмічных колаў. Зъява будзе расыць ў гэмэтрычнай прагрэсіі. Калі сёньня Віктар Жыбуль ці Вера Бурлак трапляюць ужо ў самі дыскусіі пра літаратуру, значыць, заўтра там будзе прысутнічаць і Глеб Лабадзенка, і Віка Трэнас. І ім не давядзенца чакаць 50-гадовага юбілею для «кананізацыі». У маладых творцаў ёсьць геніяльны шанц яскравымі дэбютамі ствараць нешта істотнае й паспяваць трапляць на радыё, тэлебачанье, у газэты — раней, чым нехта зъверху зарыентуеца і ўключыць іх у «чорныя сілі».

— С.Курэ у «ARCHE» параўнала вас з Пушкінам, Вы адказаі, што лепш быць Хадановічам.

— Пушкінам быць таксама добра. Думаю, ён пачуваліся нядрэнна, будучы Пушкінам. Праўда, яму нікто не прапаноўваў быць Хадановічам. (Усыміхаецца.) І навошта Хадановічу быць Пушкінам? «У кожнага сваія долі і свой шлях шырокі», — сказаў Шаўчэнка (паэт, а не футбаліст). Кожны — у сваёй эпосе, сваёй краіне, са сваімі калегамі па пяры й чытачамі. Таму такія рэчы не да парыўнання. Пушкінамаглі цешыць, а малглі абрахаць параванінні з Гамэрам, Шэкспірам, Байранам. Ен жа Пушкін!.. Трэба быць самім сабою.

— Даўкітакі Андрэй Хадановіч — паэт, выклад-

За аўдиторию трэба змагацца. Змагацца з поп-корнам, кока-колай, FM-фарматам, маразмам сътуацыі ў Беларусі, дзе зъмяшаліся найгоршыя праівы спажывецкага грамадзства й перажыткі постсавецкага калгасу.

вуку ў XXI стагодзьдзі цёгаша!). Скептык скажа: навучыць пісаць немагчыма! Але нават калі са ста чалавек дзесяць навучацца — гэта ўжо добра. Нам такіх умоў бракуе. Як бракуе й густу. Крытыкі й больш-менш шырокасць кола чытачоў рэагуюць не на тэкст, а на прозвішча аўтара. Як у музэі чалавек бяз тонкага густу перш за ўсё глядзіць на подпіс, а не на карціну. Калі малады творца напіша шэдэўр, яго не з'явіца, і другога шэдэўру не заўважаць. І трэцяга. Але можна зрабіць каліялітаратурны скандал — і на цябе зъвернуць увагу. Рымляне казалі: хочаш, каб цёбе слухалі, — зрабі, каб цябе было чуваць. А шлях чалавека не скандальная вельмі доўгі й цяжкі. Заўважаць недзе сто першы твор — і не аваізкова найлепши. Але й вядомасць такая будзе каштаваць даражай і зьнікне не наступнага дня!

У рамах вечарыны ка(с)мічнай паязі «Землякі: погляд з космасу» адбудзеца прэзэнтацыя кнігі Андрэя Хадановіча «Землякі, альбо Беларускія лімэрыкі». На арбіце Уладзімер Арлоў, Кася Камоцкая, Максім Жбанкоў, Юр'яс Барысевіч, Вальжына Морт, Глеб Лабадзенка, гурты «Індыга», «Рацыянальная дыяета» й «4.8», «Сны Юр'я Гагарына» ў пастаноўцы эксперыментальнага тэатру «ЕYE», «сатурніянскія» паэты Веры Бурлак і Віктара Жыбуля ды іншыя землякі. Месца дэяньня: вялікі касмадром Дому літаратара (вул. Фрунзэ, 5). Пачатак а 18.00. Уваход вольны.

Звычайны чалавек плюс/мінус боль

СЯРГЕЙ ПРЫЛУЦКІ

Чытае бібліі-караны;
нібы старэнкі патэфон,

хрыпяць старонкі: «...грэшны, грэшны...»
і там, і тут — паўсюль шыза.

Па твары сълізгає нясьпешна
празрыста-вязкая съяза.

Ён дастае з кішэні пляшку,
бы пісталет/балёнчык/нож,

і п'е, каўтае доўга, цяжка...

Пасьля выходзіць. Валіць дождж.

На мосьце між нязнаных terra'у
канец маршруту. Fin-de-шлях.

Ані гетэры; й колы цемры,

бы колы пекла, далавах.

2005, студзень

Тры вершы Робэрту Фросту

Упарадкаваныне парку

*The place is desert and let who so lurks
in silence, if in this he is aggrieved,
break silence now or be forever silent.*

R. Frost,
«The census-taker»

Зайшоўшы выпадкова ў парк стары
узімку, калі вецер рэзай скальпелем марозу
сухія рукі й твар, я ўбачыў унутры
заснуга аазісу у цені высачэенных
акацій, вольхай etc. двух мужчынаў.

Яны наперавес трывалі бэнзапілы; сълёзы —
смалісты мёд — блішчэлі, бы крывя,
на голых пнях. Я падышоў, спытаўся
і ў адказ пачаў: «Наводзім во парадак:
зашмат было тут цемры, глыбіня
палохае, таму во ачышчаем
ад лісьця глебу, парк ад лішніх дрэваў».

І я ўявіў сабе прылізаны ляндафт
з дэкаратыўных дрэўцаў ды газонаў,
амфітэтру, ходнікаў, арэляў...

Бяз той, што ёсьць, таемнасці прысадаў,
маркоты возера і цяжкае расы
на арматуры пліт, фальклёрнае жыгучкі,
птушынага хаосу ў сетках крон, —
я ведаю, упэўнены, жыцьём перакананы, —
душа схаваецца, зъбяжыць, заб'еца ў норку...
Мне хочацца пакінуць ўсё як ёсьць:

той мілы кут, дзе цалаваў дзяўчыну,

і лаўку, дзе Кавафіса чытаў;

той халадок, што абуджае страхі,

2005, студзень

у засені каштанаў, запусьценые
мене застануцца роднаю стыхія.
Я так хачу, каб змоўкі енкі бэнзапіл.

Вось так мы і ўцякаем ад сталенъя:
бы дзеци, інфантыльна плачам: «Мама!»,
не зауважаючи, што мамы ўжо няма,
што самі ўжо жывёмы ня так свабодна;
што час-садоўнік з намі зроссяся,
жалезным шуфлікам, нажніцамі, пілою
гвалтоўна правячы абрсымы нашых лёсай.
Ды ўсё-ткі па-ранейшаму наўні
не ад сябе — ад съвету патрабуем
Гармоніі. А съвет... што съвет? Нічога.
Ён, цынік, клаў на нас, съляпых нябогаў.

Выбар

Стань я гандляром несумленным, судзьдзём
прадажным, распусным старым съятаром,
дык знаў бы дакладна, якое цяпло
і ўтульнасць прыносіць падобнае зло.

Стань фэрмерам мужным наўзбоч ад шашы,
манахам, што песьціць разарый душы;
рупліцам культуры, цудоўным шаўцом, —
хваліўся б паўсюль — *carpe diem!* — жыцьцем.

І вось вагаешся між лёсам тым і тым:
той падаецца слушным, той — благім.

Ды раптам бачыш: кожны ягамосьць
пад маскай застаецца тым, кім ёсьць, —
глытае мяса шчасця й смутку соль;
звычайны чалавек плюс/мінус боль.

Каменная агароджа

Ён быў як агароджа з камянёу,
што попельнаю зьмейкаю тримала
мяжу ўладанняй — горы валуной,
падобны да раштак менш трывалых
за гэты дом палацаў, дзе-нідзе
съвяціліся драпежнымі хадамі;
не баючыся анічога — ні вадзе,
ні сьнегу зім не здаючыся, цяміу,
што небяспека не ў гульні стыхія,
але у росьце траў і шуме дрэваў,
што гэты незнайёмы съвет — глухі
да жальбаў, і таму аховаў — зълева,
справа, адусюды — свой абсяг,
дзе узвышаўся моцы і зымрэння съяг.

2005, студзень

НОВЫЯ КНІГІ

Лунінецкая муз. Альманах. №15: Ільинічык М. Дзе живе душа... Вершы, замалёўкі
/ Рэд. В. Жылко, В. Філатав. — Лунінец, 2004. — 32 с. 100 ас.

Annus albaruthenicus = Год беларускі. Т. 5
/ Рэд. С. Яновіч. — Крынікі: Villa Sokrates, 2004. — 324 с.

Нумар зъміяшае дасьледаваны А. Макміліна
«Васіль Быкаў», А. Латышонка «Зі Белай Русі ў
Беларусь», фрагмент перакладу на польскую
муву паэмі Я. Коласа «Сымон музыка» і інш.

Annus albaruthenicus = Год беларускі. Т. 6
/ Рэд. С. Яновіч. — Крынікі: Villa Sokrates, 2005. — 348 с.

Новы нумар альманаху зь Беласточчыны
зъміяшае публікацыі С. Яновіча «Беларусь заўтра»,
А. Латышонака і А. Белага «Скандинавскія
карані Рагвалода», а таксама П. Васічэнкі, Л. Та-
расевіча, А. Макміліна, А. Разанава, Ч. Мілаша,
ірляндзку пазіці і інш.

Станкевіч Г. Званы: Вершы / Уклад. В. Гра-
кун. — Бешанковічы, 2003. — 82 с. 299 ас.

**Святы Казімер у Паазер'і: 400 годоў ка-
таліцызму ў Лепельскім краі** / Уклад. А. Белы,
І. Зямянчак, Л. Ульскі, В. Явід. — Лепель: Leple, 2004. — 62 с. 299 ас.

Выход кнігі прымеркаваны да 400 годзідзя
Лепельскага касцёлу сьв. Казімера, а прысьве-
чана яна першаму кіраўніку адроджанага Леп-
ельскага дэканату Мечыславу Янчыму. Зъмія-
ше багата ілюстрацый і архіўныя матэрыялы.

Сяргей Лескец

АДАМ
ГЛЁБУС

Сучаснікі

1988. Віка і съцяг

Блакітнавокую Віку Казлову на пасяджэнні таварыства маладых літаратаў «Тутэйшыя» выбрали намеснікам старэнкі. Ніякіх літаратурных твораў Віка на той час ня мела. І раптам яна рабіцца кіраўніком сярод патэату і празікаў... Чаму? «Тутэйшыя» былі моцна палітызаваны, і, як кожнай арганізацыі з акрэсленіем съвєтаглядам, што не супадаў з дзяржаўнай ідэалёгіяй, ім трэба было мець у лідерах людзей, здатных на герайчныя ўчынкі. Вікторыя якраз і зъдзейсніла такі ўчынок. Уночы на пажарнай лесівіцы яна залезла на дах Опэрнага тэатру і ўзьніяла над стапіццаю беларускі нацыянальны съяг. Бел-чырвона-белы штандар пралунаў над Менскам адзін дзень. Міліцыяне не знайшли аўтаркі акцыі. І дзякуючи Богу, бо за падобны ўчынак шмат хто ў СССР атрымаў турэмны тэрмін. Віку абраўші ў кіраўніцтва «Тутэйшых» — хай не вялікая, але ж узнагарода за геройства.

11.01.2005, 14:30

1986. Дамашэвіч і лёгкасць

Быў час напярэдадні вялікіх зъменаў. Адчуваючы съвежай няпэўнасці лунала ў прасторы. На беразе Чорнага мора, седзячы ў дэндрарыі, я напісаў апавяданыне пра каханыне «Паміж папярэднім і наступным». Тэкст я панес у часопіс «Маладосць». А куды ж яшчэ нессыць апавяданыне пра няпэўнасць, пра брыдка і маладое, пра маладыя гады й маладое жаданье?! Загадык аддзелу прозы — Уладзімер Дамашэвіч па мянушы Дзед — накрэмзаў алоўкам на маргінэ мой прагаічнага опусу: «Пуста, лёгка, ні пра што...» Мне спадабалася адзнака. Дзед, зразумела, намерваўся выказаць свой скепсіс адносна малазначнасці такай тэмы, як курортны філіп. Але ў адрозненьніе ад Дзеда мне заўсёды хацелася пісаць лёгка, ні пра што ці пра пустату. Я імкнуўся пісаць так, каб новы час з новым чытаем напаўнялі аноўленым зъместам створаную мной форму. Здавалася, я змагу так пісаць — лёгка і ні пра што. Мяне ў гэтым пекранаў Дзед — Дамашэвіч.

10.01.2005, 12:14

2004. Стогoff і хлопчыкі

У сваёй анталёгii рок-н-рольных упамінаў «Бронзы» рок ад «Санкт-Пецярбургу» да «Ленінграду» Ілья Стогoff заўважыў у прадмове: «Рускі рок-н-рол быў зроблены хлопчыкамі з добрых сем'яў». То ж можна сказаць і пра беларускі рок-н-рол. «Бонда» і «Мроя» — найлепшыя гурты на тутэйшых аштарах — ствараліся «хлопчыкамі з добрых сем'яў». У Лявона Вольскага бацькі былі адоранымі паэтамі, а ў Івана Маркава тата — выбітны скульптар... Ёсьць у нас яшчэ трэці культавы гурт «НН» — «Новае Неба», створаны дзяўчынкай Касяй, якая таксама выхўвалаася «харошымі» бацькамі. І сапраўды, не зразумела, чаму і ў Англіі, і ў Рәсеi, і ў нас існуе міт, што рок-н-рол граоць хаблы і жлабы. Напэўна, гэты міт выпаўзае з кансерваторыі, дзе людзі па дваццаць гадоў вучацца іграць і сціяваць, а стварыць рок-н-рольны каманды ня могуць.

11.01.2005, 14:44

Падарожжа на ўскрайну ночы

«...під мостом Мірабо не розідуться кола піт’ми».

Наталка Білацарківц

Бухі бухгалтар у таксоўцы
імчыць з фуршту на фуршэт.
Яму херова. Ён кіроўцу,
харону ў кепцы, тэт-а-тэт

нікчэмнага жыцьця палову
выкладвае як на духу;
як бавіўся ды біўся клёва,
пра ўсіх знаёмцаў — ху-із-ху.

Бы мікі-маус у масоўцы,
на схіле дзён — нішчымны лох,
Наўны праўда- й шчасцялойца.
Цяпер — што Бах яму, што Босх.

Дом зруйнаваны. «Дах» сарваны.
Ёсьць дрэва, сын і дрэнны сон.

АЛЯКСАНДАР ВОРВУЛЬ

Слоўнік скептыка

людзьмі, якія чулі пра яе ад
тых, хто яе ні бачыў.

Цывілізацыя — гэта калі
цябе забіваюць і не адраза-
юць вушоў.

Цыклён — істота, якой ха-
пae і манокля.

Цынізм — патрыманы ідэ-
ализм.

Цырымонія — вынаходка
разумных, якія дазваляе
трымаць дурніяў на адлег-
ласці.

Цыгата — магчымасць
схаваць уласныя думкі.

Цыгатчык — чалавек, які
выкарыстоўвае чужыя слова
для пацвярджэння чужых
думак.

Цывінтар — месца, дзе ўсё
становіцца на сваё месца.

Капітан футбольнага клубу «Касьцёл»

Калі Карабя Вайтылу спыталі, ці не забаронена кардыналу катаца на лыжах, ён адказаў, што кардыналу забаронена кепска катаца на лыжах. Ян Павал II быў першым папам-спартоўцам. Ён гуляў у футбол, катаўся на горных лыжах, плаваў, усё жыцьцё хварэў за польскі футбольны клуб «Краковія».

Съмерць пантыфіка адсунула на другі плян чвэрцьфінальныя матчы футбольнай Лігі чэмпіёнаў, развязку прэстыжнага тэніснага турніру ў Маямі, іншыя спаборніцтвы. У суботу ў Італіі, за некалькі гадзін да съмерці Яна Павала II, быў адменены ўсе спартовыя спаборніцтвы ў йек-энду. Адміністратары матчы футбольнага чэмпіянату ў Польшчы і Мэксіцы, нядзельныя гульні ў першынствах Гішпаніі і Партугаліі пачаліся з хвіліны маўчання. 4 красавіка на кракаўскім футбольным стадыёне адслужылі съяву імшу. З маленства Карабя Вайтыла хварэў за тантрэйшую «Краковію» і пазней, ужо за часамі пантыфікату, заўжды цікавіўся ейнімі выступленнямі. Хоць чяпер у польскім чэмпіянаце зусім іншы фаварыт — «Вісла».

Сам Карабя Вайтыла — Ян Павал II, каб не абраў шлях съвтара, мог бы стаць някепскім спартоўцам. Падчас вучобы ў Вадовіцах ён гуляў у футбол — спачатку як абаронца, потым як галкіэр. У 1953 г.

Карабя Вайтыла першы раз выбраўся на сплаў на байдарках па Мазурах. Выщечкі сталі штогадовымі і традыцыйнымі. Так, у 1958 г. падчас аналагічнага сплаву ў Мазурах прыйшла вестка, што яго абраў кракаўскім вікарным біскупам. Аўтастопам Карабя Вайтыла прыехаў у Кракаў, адбыў урачыстасці і — вярнуўся на Мазуры, сплаўляцца далей на байдарках з сябрамі. Зімой Карабя Вайтыла бавіў вольны час катаннем на горных лыжах ці вандраваннем па Татрах. Захаваў спартовы звычкі ён і пасля пераезду ў Рым. Тады яшчэ кардынал Вайтыла кожную вольную хвіліну выбіраўся ў горы ды заахвочваў да гэтага падніченых, у якіх дух захопліваў ад гарнальжнага спуску. Усім вядомы наступны факт, калі Карабя Вайтыла спыталі, ці не забаронена кардыналу катаца на лыжах, ён адказаў, што кардыналу забаронена кепска катаца на лыжах.

У жніўні 2004 г. у Ватыкане быў створаны дэпартамент спорту, а пасля съмерці

пантыфіка прэзыдэнт Італьянскага алімпійскага камітэту Джані Патручы заявіў: «Адышоў папа спартоўца».

У першы год пантыфікату Ян Павал II загадаў, каб у ягонай летній рэзыдэнцыі ў Кастэльгандольфа пабудавалі басейн. І плаваў у ім да каstryчніка 2002 году! А крыху раней, пасля настойлівых просьбаў дактароў, «зазвязаў» з горнымі лыжамі. Але працягваў удзяляць шмат увагі спорту ў сваіх казаньнях. Ён лічыў, што спорт — адна з найважнейшых зяў, здольных перадаваць глыбокія каштоўнасці ўсім зразумелай мовай. «Спорт развівае не толькі багатыя мажлівасці чалавека, але і ягоныя інтэлектуальныя і духоўныя здольнасці», — зазначыў 264-ты біскуп Рыму на съвяткаванні спартоўцамі Вялікага юбілею хрысціянства ў каstryчніку 2000 году.

29 каstryчніка 2000 г. каля 60 тыс. спартоўцаў з усяго сьвету сабраліся на Алімпійскім стадыёне ў Рыме. Ян Павал II зрабіў на «папамабілі» ганаровы круг на стадыёне, бласлаўляючы ўсіх прысутніх, а затым адслужыў съвятую імшу. Па заканчэнні літургіі адбыўся футбольны матч Італія — Зоркі астатнія съвету. Перад пачаткам гульні, калі аркестар кара-бінэраў здайграў італьянскі гімн, пантыфік узыняўся як прости заўзятар. Апроч таго,

Ян Павал II насуперак праграме прасядзеў на стадыёне ўесь матч і пакінуў арэну толькі пасля фінальнага сівітка, як і астатнія тыфозі.

У ватыканскіх апартамэнтах прыняў дзясяткі спартовых дэлегацый — ад баксэра Мухамэда Алі да аўтагоншчыка Міхаэля Шумахера і прэзыдэнта «Фэрара» Люкі дэ Мантэзэмалы. Заўзятары клубу «Краковія» падарылі яму білет пад нумарам адзін на хатнія паядынкі клубу ды майку таксама з нумарам адзін і надпісам «Карабя Вайтыла». Легендарная «Барсэлона» абразала яго ганаровым сябрам каманды, і пантыфік штогод улетку атрымліваў абансамент на матчы каталёнскага клубу.

Кіраўнік «Ромы» Франка Сэнсі назваў пантыфіка «Батыстутам гісторыі ХХ стагодзьдзя», парапаўніўша Карабя Вайтылу з найлепшым форвардам сваёй дружыны, і ўдакладніў: «Але папа не толькі гулец атакі, які дзяячкоў інтуіцы і здольнасцям вырашае мноства проблем, ён таксама і капитан, які вядзе за сабой каманду — Касьцёл, і калі трэба, як сапраўдны кіраўнік клубу, размаўляе з'ё за зачыненымі дзъвірьмі».

Спартовы съвет смуткуе па добрым папу, які выступаў супраць расізму, допінгу і камэрцыялізацыі спорту.

Падрыхтаваў Алег Раівец

СЪЦІСЛА

Хэнлан вызначыўся са складам

Галоўны трэнэр нацыянальнай зборнай Беларусі па хакеі Глен Хэнлан, што летасць троніраваў «Вашынгтон Кепітал», называў кандыдатаў на пaeздку на чэмпіянат съвету ў Аўстрію.

Галкінёры — Андрэй Мезін (СКА, Санкт-Пецярбург), Сяргей Шабанаў («Мэталорг», Навакузнецк).

Абаронцы — Андрэй Башко, Аляксандар Радзінскі, Уладзімер Сыўіта (усе — «Керамін», Менск), Аляксандар Журык, Уладзімер Копаць, Сяргей Ярковіч («Юнацтва», Менск), Аляксандар Макрыцкі («Гомель»), Руслан Салей («Ак Барс», Казань), Сяргей Стась («Эсэн», Німеччына), Алег Хмыль (МУС, Цывер).

Форварды — Міхail Грабоўскі («Нафтагазік», Нафтакамск), Уладзімер Цыплакоў (ЦСКА, Москва), Андрэй Касціцын («Гамільтан Бульдогс», Канада), Зыміцер Дудзік, Сяргей Задзялёнай, Андрэй Расолька, Аляксей Савін, Аляксей Страхай, Аляксей Угарай (усе — «Юнацтва»), Аляксей Круцікаў, Зыміцер Мялешка, Яраслаў Чупрыс (усе — «Керамін»), Алег Антоненка (МУС), Яўген Есаулаў («Гомель»), Андрэй Скабелка («Сібір», Новасібірск), Констанцін Кальцоў («Спартак», Москва).

У складзе магчымымі змены. Хэнлан паабязаў выклікаць у нацыянальную дружыну пару галкінграў з нацыянальнага чэмпіянату, бо месяц таму Мезін чарговы раз заяўві, што ня мае намеру гуляць больш за зборную. Першыя кантрольныя матчы беларусы правядуць у Менску 14 і 16 красавіка супраць зборнай Німеччыны. Цікава, што браму немцаў абараняе Олаф Колцыг, асноўны галкінёр «Вашынгтону».

Першы тытул у сэзоне

Максім Мірны і Ёнас Б'ёркман (Швейцарія) выйграў прэстыжны тэнісны турнір сэрыі «Мастэрс» у Маямі (прызывы фонд — \$3,45 млн) — Nasdaq-100. У фінале беларуска-

швейцарская пара выйграла ў зымбабвійцаў Уэйна Блэйка і Кевіна Ульета — 6:1, 6:2. У Міністэрстве спорту і турызму Беларусі пасля перамогі ў парным разрадзе сёлета і 21 за кар'еру. Посьпех у Маямі ўзьніў беларуса ў індывідуальным рэйтынгу парных тэнісістіў з дзясятага на чацвертае месца.

Самсонаў — наймацнейшы ў Эўропе

Майстар «малой ракеткі» Ўладзімер Самсонаў стаў пасыціровым чэмпіёном Эўропы, выйграўшы ў дацкім Орхусе чэмпіянат кантынента па настольным тэнісі ў асабістым першынстве. У фінале беларус перамог бэлгійца Жана Мішэля Сэвэ — 4:1 (11:6, 9:11, 11:9, 11:5, 11:8).

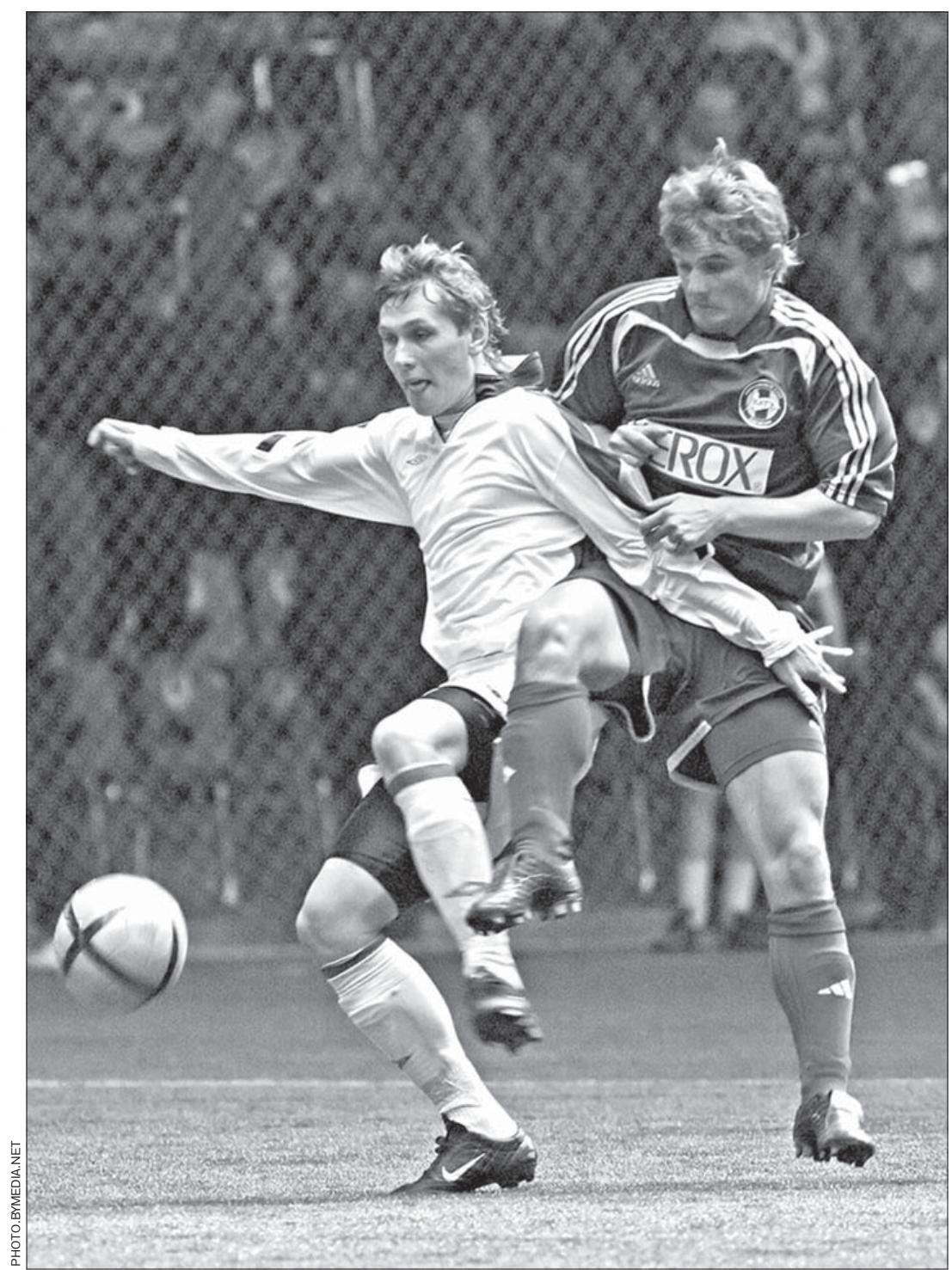
Купляйце францускае

Трэцюю гонку сэзону «Формулы-1» («Гран-пры Бахрэйну») выйграў гішпанец Фэрнанда Алонса на «Рено». Гэта другая перамога гішпанца ў сэзоне, і трэцяя запар перамога французскай стайні — пераможцам першага гран-пры ў Мэльбурне быў напарнік Алонса Джанкарла Фізыкела. У Кубку канструктараў «Рено» трymае першое месца, а вось пераможцы апошніх некалькі гадоў «Фэрара» пакуль не шанцуе, яны толькі шостыя.

Наступная гонка пройдзе 24 красавіка, гран-пры «Сан-Марына».

Ясікявічусам цікавяцца за акіянам

Прэзыдэнт клубу Нацыянальнай баскетбольнай асацыяцыі «Індыйна Пэйсэрз» легендарны Лары Бёрд заяўві, што хоча бачыць у шэршагах сваёй каманды цэнтравога тэль-авіўскага «Макабі» Шарунаса Ясікявічуса. Бёрд называў лідэра літоўскай зборнай адным з найлепшых баскетбалістаў Эўропы. У Шарунаса пакуль адна ўмова пераезду за акіян — выходзіць на пляцоўку ў асноўным складзе каманды, а не сядзець на лаве запасных.

БАРЫСАЎЦАМ ЗАСТАЛОСЯ ДВА РАЗЫ ВЫЙГРАЦЬ, каб выйграць Кубак Беларусі. Матч чвэрцьфіналу між барысаўскім БАТЭ і магілёўскім «Дняпро-Трансмаш» (у белых саколках) завяршыўся перамогай барысаўцаў 1:0.

ІНФАРМАТАР

Менскія аўташколы

«Аўтахой Атлант-М»
вул.Шаранговіча, 22
211-58-58

ТАА «Профіт-А»
пр.Пушкіна, 42
254-11-63

Аўташкола Навучальна-спартовага ўнітарнага прадпрыемства Беларускага абароннага спартовага тэхнічнага таварыства (БелАСТТ)
вул.Стараёўская, 21
234-14-27

УП «Аўтавадзіцель»
вул.Ракаўская, 20
223-78-71

ТАА «Аўтасправа»
пр.Скарыны, 98
263-50-42

Аўташкола «Аўталюкс»
вул.Харкайская, 88
251-74-52

Філіял аўташколы «Аўтасправа»
вул.Кедышкі, 6а
266-98-21

ТАА «Аўташкола БКР»
вул.Аранская, 1

216-21-17

Аўташкола Лякаматыўная дэпо Менску
вул.Брэст-Літоўская, 17
225-20-14

Аўташкола Менскага абласнога савету Беларускай федэрациі бяспекі дарожнага руху
вул.Жылуновіча, 15
210-53-85

ТАА «Аўтаправа»
вул.Жылуновіча, 15 (1 паверх)
210-50-60

Аўташкола ТАА «Трансаўтасэрвіс»
вул.Крапоткіна, 44-506
234-22-46

Аўташкола УП «Мэтрабудаўнік»
вул.Кнорына, 17
266-66-41

Аўташкола УП «Фонд бяспекі дарожнага руху»
пр.Дзяржынскага, 3-513
229-52-65

БелАСТТ Савецкага раёну

вул.Коласа, 55,
285-70-23

БелАСТТ «Спартова-тэхнічны клуб» Каstryчніцкага раёну
вул.Казінца, 3
212-49-30

АТ «Беларуское таварыства аўтаматааматарапа»
вул.Кіжаватава, 7/2, офіс 1310 (3 пад'езд)
278-95-91

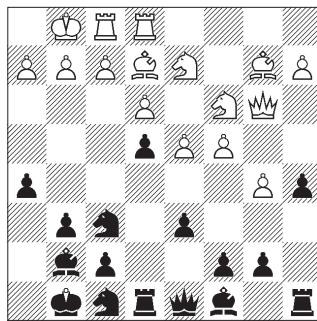
Менская аўяднаная тэхнічная школа БелАСТТ
вул.Бехцерава, 8
245-21-74

ЗАТ «Спэцыялізаваная аўташкола»
пр.Скарыны, 99/2-114
263-27-71

Спартова-тэхнічны клуб БелАСТТ Менскага чыгуначнага вузла
вул.Брэст-Літоўская, 13
225-20-14

ААТ «Цэнтральны аўтамабільны навучальны камбінат»
вул.Сярова, 2а
275-30-82

ПАРТЯ З ГРОСМАЙСТРАМ

Пасля ходу 12... h7-h5, на які ўрэшце наважыліся чытачы, чорныя пешкі тыраць на розных флянгах, быццам рожкі (цікава, што «Фрыц» праноўваў 12... b6, ацніваючы пазыцыю як прыкладна роўную). Гросмайстар заканамера піснё на цэнтар: 13. Та1-e1. Відаочна, рытуеца f2-f3, але што проціставіць? Чакаем адказаў: nn@promedia.by з пазнакай «Kaіса», SMS 754-04-53, bychess.narod.ru. Да панядзелка, 19:00.

3. Лыбін — чытачы «НН». Ход чорных.

Пятніца, 8 красавіка

БТ, 17.05

«Адкрыты архіў». Беларусь, рэж. Але́с Матафонай.

Тэма «Забытая вайна». Перадача, прысьвечаная вайне 1914—1918 гадоў і звязана асаблівой ўвагай на штодзённае жыццё ў Менску падчас завірухі Першай сусветнай. Нечаканы поўзрк, цікавы факты.

«Лад», 22.20

«Мадам Бавары».

Францыя, 1991, рэж. Клод Шаброль.

Драма паводле Гюстава Флібера.

Гісторыя адультэру ў сімерці ў правінцыйным мястэчку выклікала па выхадзе флябрэйскага рамана судовыя працэсы. Клод Шаброль, «францускі Хічок», таксама правакаваў скандалы «дзеля рэалізму». Шаброль аналізуе здрady, комплексы, сацыяльныя аbstавіны й побытавыя ўмовы жыцця буржуазнай сям'і.

Ізабэль Юпэр, якая гравала ўнагароду Маскоўскага кінафесту за найлепшую жаночую ролю. Фільм на мінаваўся на «Оскара» за

найлепшыя касцюмы. Кінакрытыкі ЗША вылучалі Шабролеву карціну на «Залаты глобус».

НТВ, 22.35

«Кантакт».

ЗША, 1997, рэж. Робэрт Зэмекіс.

Фантастыка паводле раману Карла Сагана.

Навуковец Элі Эроўэй (Джодзі Фостэр) зацята праслушоўвае неба ў пошуках іншаплянэтнага жыцця. Аднойчы яе лябараторыя прымеа сыгнал з Вэгі. На Зямлі мусяць набудаваць аппарат для вандроўкі ў далёкія сыветы...

Відовішчная, разумная і сэнтыментальная фантастыка. Чалавеку патрэбен чалавек — і патрэбен Бог. Тэма «Салярысу» Таркоўскага ў нечаканым варыянце.

Субота, 9 красавіка

НТВ, 19.55

«Разбуральнік».

ЗША, 1993, рэж. Марка Брамбіла.

Футурыстычны баявік.

У 2032 годзе з турмы ўцікае замарожаны ў XX ст. злачынец (Уэслі Снайпс). Ба ўмовах «дзіўнага новага

ВОЛЬНЫ ЧАС

КАІСА

Гульня самураяў

9	8	7	6	5	4	3	2	1
a	b	c	d	e	f	g	h	i
星	卦	餽	零	王	零	餽	卦	星
進								
卦	卦	卦	卦	卦	卦	卦	卦	卦
步	步	步	步	步	步	步	步	步
角								飛
香	桂	銀	金	王	金	銀	桂	香

Так выглядае пачатковая расстаноўка фігур у сёгі.
Пачынаюць чорныя, а ў 53% выпадкаў выйграюць белыя.

месца ў чэмпіянаце, перакана-

ны: сёгі навучыцца не цяжэй, чым клясычным шахматам. Іерогліфы, нанесеныя на фігуры, спачатку адпужваюць на вічкоў, аднак вучні сп.Лысенкі засвойвалі і іерогліфы, і назвы за гадзіну-другую. «Таму, хто далучыўся да сёгі, эўрапейскія шахматы пададуцца прымітыўнымі», — съцвярджае настаўнік. На думку сп.Лысенкі, хуткі прагрэс у гульня самураяў робяць якраз тыя, хто ня мае ў галаве стэрэатыпу: «У шахматах важна назапасіць матэрыял, а ў сёгі — стварыць гармонію, своечасова выставіць пабіткы фігуры на дошкі».

У Японіі сягістай — не-

Дзе навучыцца гуляць у сёгі: <http://belarusshogi.net>; контакты сёгістай: kasperovich68@mail.ru, teokratia@mail.ru

калькі мільёнаў, у Беларусі — калі трох тузінаў. Іх леташні паход у сталічны шахматы клуб скончыўся амаль гэтаксама, як сэнс вялікага камбіната. Ім ледзь не далі ў каршэн — як жа, «канкурэнты»! Сягісты выбрали тактыку павольнага захопу інтэлектуальнай аўдыторыі. З 2004 г. што-месяц пад эгідай БАС выходзіць самвыдавецкі лісток «Ягур» — у перакладзе з японскай «вежа». А.Лысенка рэдагуе зъмістоўны сайт [«Belarusshogi.net»](http://Belarusshogi.net) з навінамі, правіламі, філязофіяй гульні. Для марыць аб паказальным турніры ў сушы-бары.

ВР

КАРЦІНІЧНАЯ КАМДЫЯ

«Каб ты жыў на адзін заробак!», а каронна «Не вінаватая я, ён сам прыйшоў!»

31 студзеня 1999 у Манхэтэне зъяўляецца Ісус Хрыстос з сакратаркай Марыяй Магдаленай. Ён зъбираецца зынці пячаткі з Кнігі жыцця і распачаць Апакаліпсис. У Сатаны таксама свае пляны...

У ролі Ісуса — Марцін Данаван, а ролю Сатаны выконвае Томас Джэй Раян, які праславіўся як Генры Фул. А Ўльям Бэройз, infant terrible амэрыканскай контракультуры, пазычыў прапаведніку на радыё свой голас.

Нядзеля, 10 красавіка

АНТ, 18.10

«Брыльянтавая рука».

Расея, 1968, рэж. Леанід Гайдай.

Экспонтычна-камедыя. У Стамбуле савецкі турыст Сямён Сямёновіч Гарбункоў «ішоў, спатыкнуўся, прытомнеў — гіпс», а ў гіпсе — дыямэнты для контрабандыстай. Заглядзаная да дзірак карціна не старэе і расцягнутая на цытаты. «Наши людзі ў булачную на таксоўцы на ездзяць!».

Вікторыянскія нормы — і гармідар спэны, Англія — і Японія, музычныя нумары.

Джым Броўдбэнт атрымаў прыз за найлепшую мужчынскую ролю на МКФ у Венэцыі. Шматлікі ўнагароды за найлепшы фільм і рэжысёру. «Оскары» за грым і дызайн касцюмаў.

сывету», калі расцягнаныя паліцэйскія зусім разылена-валіся, спыніць псыхапата здолыны толькі «яго знаёмы» сяржант Джон Спартан (Сільвестар Сталон), які за круты нораў несправядліва трапіў у турму.

Карціна Марка Брамбіла — лёгкі і дынамічны баявік, працягі гумарам і іроніяй. Сур'ёзныя кампамы антыўтошы ў гэтым нязмушчаным фільме — народна-рэкламныя прыпевкі пра сабачую ежу, сакратар-прыстасаванец у японскім кімано і цяжкая дыета падпольнічкі.

Брамбіл мае непера-

адольную цягу вязаць чырвоныя швэдры.

СТВ, 00.05

«Кніга жыцця».

ЗША-Францыя, 1998, рэж.

Хел Хартлі.

Камедыя.

Хел Хартлі — артыст, які пададзені на фільм «Генры Фул», «Давер» і «Неймаверная праўда». Х

дзе варта быць

ВЫСТАВЫ

Беларуская Атлянтыда: выставка «Пагоні»

У Музэі сучаснага мастацтва ў Менску адкрылася выставка творчай суполкі «Пагоні». Экспазыцыю «Беларуская Атлянтыда» склалі творы дэвашція пляні мастакоў, сярод якіх Уладзімер Басалыга, Мікола Купава, Рыгор Сініца, Уладзімер Вішнеўскі, Віктар Сашчанюк, Сяржук Цімохай.

Бістро

3 12 да 15 красавіка ў выставочным павільёне НВЦ «Белекспа» на Машэрава, 14 адбудзеца выставка «Бістро», дзе можна будзе наведаць салёны «Летняя кавярня» і «Сучасная крама».

Піва, віны і напоі

3 12 да 15 красавіка тамсама (Машэрава, 14) пройдзе XIV Міжнародная спэцыялізаваная выстаўка «Піва, віны і напоі».

Культурная праграма складаецца з конкурса-дэгустацыі піва, він і лікёра-гарэлочных вырабу з уручыннем залатых, сярбрных і бронзавых мэдалёў. Таксама пройдзе конкурс «Бурштыны куфаль», у якім спажыўцы вызнаць найлепшае беларускае піва.

Адпачынак-2005

3 14 да 17 красавіка ў выставочным павільёне на Я. Купалы, 27 адбудзеца VIII Кірмаш турыстычных паслуг «Адпачынак-2005».

ТІБО-2005

8 красавіка — апошні дзень работы спэцыялізаванай выстаўкі «Тэлекам, Інфа, Банк, Офіс, Бяспека, ТІБО-2005» (Я. Купалы, 27).

Кветкі і пылок

Да 9 красавіка ў павільёне на Машэрава, 14 — V Міжнародная спэцыялізованая выстаўка «Кветкі, насынне, сад, агарод-2005». Жывыя кветкі, зеляніна для аранжыроўкі, інструменты аранжавання, аксесуары і ўпакоўка, штучныя расыліны, вырабы з лазы, саломкі...

Менскі мэблевы салён

7 і 8 красавіка тамсама — за-канчынне XI Міжнародной спэцыялізованай выстаўкі «Менскі мэблевы салён», у рамках якой таксама рэалізуецца праекты «Кухня» і «Мэблевыя тэхналёгі».

На сваёй зямлі

Да 10 красавіка ў кінатэатры «Перамога» (вул. Інтэрнацыянальная, 20) праце фатавыстаўка Марыны Дрожа «На сваёй зямлі». Уваход вольны.

Фактура

У Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі **да 20 красавіка** праце выстаўка «Фактура». Творы жывапісу, скульптуры, мэталу, керамікі, скрыні і фарфору «загаворца» на мове фактуры. Экспазыцыю складаюць творы 50 мастакоў з розных мэсцін Беларусі.

Мюзыкл

Да 19 красавіка ў музычным сектэре аддзелу мастацтва Нациянальнай бібліятэкі Беларусі праце выстаўка «Шматаблічны жанр мюзыкл».

ІМПРЭЗЫ

Чароўная Нэда ў Менску

7 красавіка У Палацы культуры прафсаюзаў (пр. Скaryны, 25) адбудзеца канцэрт «Нэда і гіганты балтыйскага джазу». Пачатак у 19:30. Кіткі: 12 500—30 000.

Цуд канфіскаванага дзяцінства

9 красавіка ў бібліятэцы Дому літарата (Фрунзэ, 5) адбудзеца прэзэнтация кнігі вершаш Вікі Трэнса «Цуд канфіскаванага дзяцінства». У імпразе восьмушць узведзені Валянцін Акудовіч, Зыміцер Вішнёў, Вольга Гапеева ды іншыя. Пачатак а 18:00. Уваход вольны.

Фэстываль аўтарской песні

I Міжрэгіянальны (VII Гарадзкі) гомельскі фэстываль аўтарской песні пройдзе **15—17 красавіка** ў Гарадзкім цэнтры культуры (г. Гомель, вул. Ірынінскую, 16). **15 красавіка** з 19:00 адбудзеца канцэрт адкрыцця фэстывалю, **17 красавіка** а 16:00 гадзіне

пачненца заключны гала-канцэрт.

Мы і космас

8 красавіка а 23:00 гадзіне ў памяшканні менскага завода «Пэленг» (Макаёнка, 23) пачненца міжнародны моладзевы шоў-фестываль, прысьвячаны «Космас наш». Гэта электронная музыка ў выкананні папулярных ды-джэяў, відзені-сталицы, сяячлавыя эфекты. Можна будзе пачуць самыя розныя стылі сучаснай танцевальнай электроннай музыкі на трох аўтамоніх танцплошоўках. Усю ноч курсуе аўтобус (ст. м. «Маскоўская» — «Космас наш»)

«Вірус ліха» і «Авэста»

9 красавіка ў Баранавічах каля Старога парку (Царука, 64) а 17:00 адбудзеца канцэрт груп «Вірус ліха», «Нагуль», «Авэста» і дыджея Hot. Кіткі: 4000.

Канцэртная зала**«Менск»**

14 (чц), 19:00 — канцэрт Віктора Зінчука «Амадаў №146». Кіткі: 18 000—45 000 руб.

Паходны шаўкапрад

16 красавіка ў Тэатры эстрады (вул. Маскоўская, 18а) адбудзеца фэстываль авангарднай і пыхадзілчай музыкі «Паходны шаўкапрад»: «Нагуль», «Серебряная свадьба», «Лояльны муравей», «Князь Мышкін», Сяргей Пукст, «Zombie Zoo», «Папары», «Гвозді», «Альтанка», «Первомір», авангардны тэатр «EYE». Пасты: Андрэй Хадановіч (да таго ж съявява пад гітару), Дзіяна Балька, Насцяца Манцэвіч, ЭльФ. Пачатак а 16:00. Кіткі: 6000.

МГА «Гісторыка» запрашае

У сераду **13 красавіка** а 18:00 у рамках адзначэння Міжнароднай спэцыялізованай выстаўкі «Кветкі, насынне, сад, агарод-2005». Жывыя кветкі, зеляніна для аранжыроўкі, інструменты аранжавання, аксесуары і ўпакоўка, штучныя расыліны, вырабы з лазы, саломкі...

Менскі мэблевы салён

7 і 8 красавіка тамсама — за-канчынне XI Міжнародной спэцыялізованай выстаўкі «Менскі мэблевы салён», у рамках якой таксама рэалізуецца праекты «Кухня» і «Мэблевыя тэхналёгі».

Вербны кірмаш

3 да 23 красавіка на Машэрава, 14 адбудзеца III перадсвяточны «Вербны кірмаш». Можна будзе наведаць майстар-клясы па званарнім і дэкаратыўна-прыкладным мастацтве, складаныя вербных букетаў, паглядзецы фатавыстаўкі і выступы царкоўных хораў і званароў...

ТЭАТРЫ

Опера

7 (чц) — «Дзікае паляванье караля Стаха».

9 (сб) — «Чароўная флейта».

10 (нды) — «Багема».

14 (чц) — «Царская нявеста».

Балет

8 (пт) — «Эсмэральда».

Купалаўскі тэатар

7 (чц) — «Эрык XIV».

8 (пт) — «Я не пакіну цябе...».

9 (сб) — «Згублены рай».

10 (нды) — «Дзіўная місіс Сэвідж».

11 (пн) — «Смак яблыка».

13 (ср) — «Уваходзіць свабодны чалавек».

14 (чц) — «Каханье ў стылі барока».

15 (пт) — «Івона, прынцэса Бургундзкай».

16 (сб) — «Падступства і каханье».

17 (нды) — «Ромул Вялікі».

Ранішні спектаклі

17 (нды) — «Паўлінка».

10 (нды) — «Ажаніца — не журыща».

Малая сцэна

8 (пт) — «Муж для пастэсы».

9 (сб) — «Беларусь у фантастичных апавяданнях».

15 (пт) — «Адчыніце кантралёр!».

16 (сб) — «Балядла пра каханье».

Фэстываль аўтарской песні

I Міжрэгіянальны (VII Гарадзкі) гомельскі фэстываль аўтарской песні пройдзе **15—17 красавіка**.

7 (чц) — «П'емонікі з'вер».

8 (пт) — «Валянціна».

9 (сб), 15 (пт) — «Адаль».

10 (нды) — «Кабала съятош».

13 (ср), 16 (сб) — «Палёты з анёлам».

14 (чц) — «Песні ваўка».

Germany Tel.: +49 (0) 172 315 01 08 Fax.: +49 (0)30 695 999 45 Minsk: Tel./Fax.: +3 75 17 2264746

www.belpunkt.de

21 красавіка Дом літарата

(пл.Перамогі, вул.Фрунзэ,5)

T.6490888, 7662425, 4006774

MINSK - BERLIN

10 (сб, нды) 14.30 (іл), 18.50.

«Перамога»

«Гарэзы»: **9, 10** (сб, нды) 12.00.

«Піянер»

«Плянта скарбай»: **9, 10** (сб, нды) 11.15.

«Тайна Заборскага віру»: **8** (пт) 12.00; **9, 10** (сб, нды) 13.00.

«Іван-Царэвіч і Шэры воўк» і іншыя мультфільмы: **9, 10** (сб, нды) 10.00.

КІНО НА DVD

MASTER RECORDS

«Іза»

Баявік, Японія, рэж. Такашы

Miike

У ролях: Дайсаку Акіна, Такешы Кітана.

Закатаваны самурай Іза пайстae з пекла і вандруе па прасторах і часе. Богі спрабуюць спыніць бунтуйніка сіламі сярэднявечных ваяраў, прывідаў і якудза. Але ў Іза ёсьць меч і ятра...

«Лэдзі ў бэзавым»

Драма, Вялікабрытанія, рэж.

ЛЕВЫМ ВОКАМ

Дранікі пад шубай

Самыя шчасльвия людзі на плянэце — аматары беларуска-расейскай інтэграцыі. Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Знайшоў сябе новую гульню — чытаць перадавыя артыкулы, прысьвеченныя дню юднання народаў Беларусі і Pacei.

Здавалася б, ну што тут яшчэ съяткаўша пасыль газавых і інфармацыйных войнаў. Але народнагазэтайцы, звязаныя з эсбэ-бэссынкі і рэспубліканцы, прызначаючы ў сваіх тэкстах па ходзе разыўцы цдумкі наяўнасць масы інтэграцыйных абломаў, у фінале стабільна ставяць «Саюзу» аптымістычны дыягназ. Прычым падставы для радасці заходзяць самыя неймаверныя. У «Рэспубліцы» за 2 красавіка нехта А. Віктараў убачыў адзнаку хуткага прыйсця Саюзу ў пераходзе на спынаныне ПДВ у гандлі з Расеяй па прынцыпе краіны прызначэння і нармальнym становішчы з разылкамі за газ.

Мазгі нармальнага перца адразу пачы-

наюць пухнуць. Хіба Расея з любой краінай Афрыкі, накшталт Гвінэі-Бісаў, яшчэ з часоў Лумумбы не гандлюе паводле загаднага прынцыпу? Дык што, расейска-африканская інтэграцыя пераплюнула расейска-беларускую? Адзінае, відавочна, што замінае ім стварыць Саюз Pacei і Афрыкі, гэта вечная дыскусія наконт разымшчэння адзінага эмісійнага цэнтра валюты новай дзяржавы — у Москве або на беразе Лімана.

Ну, гэта ў вас мазгавы ступар. А ў афіцыёзе ўсе лягічна. І гэта супэр! Прыемна, што ў нашы цяжкія часы ёсьць унікумы, здольныя дзякуючы наўкаму трансу бачыць будучыню ў ружовых акулярах. З другога боку, санкцыянаваны ідеалізм нашых афіцыйных мас-мэдія — вялікая крыніца рызыкі.

Калі б я быў сэктантом, якому дзяржава забараніла ўпадаць у мэдыяцю пад мантры Крышны, я проста стварыў бы клуб аматараў інтэграцыі. Каб легальна выхадзіць у адкрыты астрал пад выглядам мараў або санозе.

І хутка справа зайшла б досьць далёка. На нашым сэнсе ававязкова з'явіўся б крэндзель і сказаў бы: «Што, братва, пра што марым? Пра аднаўленне эканамічных сувязяў часоў СССР? Вы што? Я ўчора закінуўся амфетамінам і ў натуры ўявіў, як расплачваючыся з бабкай за семкі расейска-беларускай адзінай валютай. Прыкінь? А калі мы закаўбасім групэнсэкс на могілках, то, мяркую, убачым і трэшою ветку газаправоду «Ямал—Эўропа». Ну што, так і будзем сядзець?»

Змрочная перспектыва росквіту сэктаў вымушае ўлады хуценка прыніц закон аб рытуале съяткавання 2 красавіка: крыніцай радасці павінны стаць не ружовыя мары фанатыкаў, а проста адыхад ад

штодзённай руціны шляхам выканання нейкага рытуалу. Натуральная, рытуал павінен увабраць ўсё найлепшае з усіх съяточных традыцый народаў сьвету. Я бачу гэта так.

Раніца 2 красавіка пачынаецца з таго, што я спускаюся да паштовай скрынкі. А з'яе, акрамя квітанцыі ад Мінэнэрга, вылятае жменя «пушцінак» з усіх канцоў Расейскай Фэдэрацыі: Анадыр, Калінінград, Урупінск. Мне прыемна, бо я таксама даслаў у Расею прорву «лукашынак». У съяточным настроі канаю на праспект, а там — ваў! — дэфіле сяброў БРСМ! Маладыя патрыёты наразаюць колы па Каstryчніцкай, съцебучы сябе пугамі ў знак выкуплення грахой белавескай тройкі. Увечары 2 красавіка ўся сям'я зьбіраецца за столом, каб съяточна падзяліць паміж сабой традыцыйную страву інтэграцыі — пяльмені і дранік пад шубай.

I, натуральная, салют! Якая інтэграцыя без салюту!

Уладзімер Вербавікоў

У кулюарах Канфэрэнцыі дэмакратычных сілаў Гомельшчыны, зь якой пачалося вылучэнне адзінага кандыдата ад дэмакратаў. Старонка 2.

Конкурс на тэкст для мэмарыялу ў Курапатах

Прадстаўнікі грамадзкага аб'яднання ахвяраў палітычных рэпрэсій і сябры міжнароднага таварыства «Мэмарыял» ахвясыцілі адкрытымі грамадскім конкурсам на найлепшы тэкст для мэмарыяльнага знаку ў Курапатах. Конкурс працягненца да 30 траўня, да 15 чэрвеня журы будзе разглядаць варыянты. Тэкст мае ўтрымліваць не больш за 170 знакаў. Прапановы з пазнакай «На конкурс» можна накіроўваць на адрес: 220005, Менск, Варвашэні, 8 альбо электроннай поштай (ink1430@mail.ru). Мэмарыяльны знак зьбіраюцца паставіць за народныя грошы.

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Аксане П. зь Менску. Верш перадалі рэдактару старонкі вершванага радка. Сагу «Аранжавая жуйка» ў іншым варыянце ўжо запісаў і надрукаваў С. Балахонаў.

Алесю П. зь Віцебску пра «Інструменты» ды іншасе. У газетах цяпер так ня пішуць. Калі будзе Ваша згода, перадамо ў «Дзеяслоў», які мусіць цікавіцца літаратурнай крытыкай.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

КАНТАКТЫ

Анішчык Уладзімер! Пархоменка Ігар! Адгукніцесь! Маю надзею адшукака вяс. Мацкевіч Алег, выпуск 1993 Менскага педагогагічнага інстытуту. Т.: 506-09-17

Беларусь з Эўропу! «Малады фронт» на www.mfront.net. Т.: 755-69-90. За Радзіму разам!

Прадам кветкі — танна. Т.: 221-21-81.

КВАТЭРА

Два браты (адзін — студэнт БДУ, другі — інжынер) здымуць адна-двухпакаўную кватэру ў раёне Паўднёвага Захаду ці вул. Маякоўскага. Т.: 755-03-70. Зыміцер

КІГІ, МУЗЫКА

Куплю «Незвычайні канцэрт» (трэг4, DVD ці на касэце) у Гомелі. Электронны адрес: licvin@tut.by. Т.: 339-46-14

Тэрмінова прадам калекцыю слоўнікаў па беларускай мове: Ластоўскі, Байкоў-Некрашэвіч, глумачальны. Лексычны атлас, энцыклапедыя беларускай мовы. Можна паасобку.

Т.: 753-91-96

Мянняю энцыклапедыю «Этнаграфія Беларусі» на энцыклапедыю «Археалёгія і нумізматыка Беларусі». Т.: 234-93-71, 707-40-01. Сяржук

«Замкі людзі» М. Ткачова, «Страчаная спадчына» (замкі і палацы Беларусі), «Беларускія барока», «Славяне» і «Балты» М. Гімбутас, іншыя кнігі, слоўнікі, відэа, СД на Румянцева, 13 (ТБМ) з панядзелка да пятніцы (13.00—19.00). Т.: 707-40-01

Футбол ці хакей па беларускую DVD шукаю. Т.: 221-21-81. Слава

Шукаю DVD з беларускім рок-гуртамі. Т.: 221-21-81. Слава

ПРАПАНОВЫ

Сапраудныя ліцьвінскія вышываныя кашулі на замову. Зусім танна, пакуль красавік. Т.: 757-02-53 або 212-57-75 (пасля 21-й)

Пошук вашых продактў на тэрыторыі Беларусі, складаныя радаводав. Сыліс удзельніку пай-стання 1830—1831—1863—1964г. Т.: 404-47-24

ПРАЦА

Для вясельля (канец красавіка) патрэбны адзін-тры музыки, якія граюць старадаўнюю беларускую музыку XV—XIX ст. Т.: 341-22-97

- Прыватную абвестку ў «НН» (ня больш за 15 словаў) можна падаць звычайным лістом (а/с 537, 220050, Менск), а таксама электроннай поштай на адрес nn@promedia.by або разымсясцішы на форуме сайту www.nn.by. Дык скарытайцеся!
- ту www.nn.by. Дык скарытайцеся!

Запрашаем у падарожжа

17 красавіка (нядзеля)

па маршруце **Менск—Лагойск—Жардзяжжа—Амішава—Ваўкалата—Парафіянава—Сітцы—Порплішча—Будслаў—Даўгінава—Камена—Менск**.

21000

Запрашаем у падарожжа

17 красавіка (нядзеля)

па маршруце **Менск—Лагойск—Жардзяжжа—Амішава—Ваўкалата—Парафіянава—Сітцы—Порплішча—Будслаў—Даўгінава—Камена—Менск**.

21000

Запрашаем у падарожжа

17 красавіка (нядзеля)

па маршруце **Менск—Лагойск—Жардзяжжа—Амішава—Ваўкалата—Парафіянава—Сітцы—Порплішча—Будслаў—Даўгінава—Камена—Менск**.

21000

Запрашаем у падарожжа

17 красавіка (нядзеля)

па маршруце **Менск—Лагойск—Жардзяжжа—Амішава—Ваўкалата—Парафіянава—Сітцы—Порплішча—Будслаў—Даўгінава—Камена—Менск**.

21000

Запрашаем у падарожжа

17 красавіка (нядзеля)

па маршруце **Менск—Лагойск—Жардзяжжа—Амішава—Ваўкалата—Парафіянава—Сітцы—Порплішча—Будслаў—Даўгінава—Камена—Менск**.

21000

Запрашаем у падарожжа

17 красавіка (нядзеля)

па маршруце **Менск—Лагойск—Жардзяжжа—Амішава—Ваўкалата—Парафіянава—Сітцы—Порплішча—Будслаў—Даўгінава—Камена—Менск**.

21000

Запрашаем у падарожжа

17 красавіка (нядзеля)

па маршруце **Менск—Лагойск—Жардзяжжа—Амішава—Ваўкалата—Парафіянава—Сітцы—Порплішча—Будслаў—Даўгінава—Камена—Менск**.

21000

Запрашаем у падарожжа

17 красавіка (нядзеля)

па маршруце **Менск—Лагойск—Жардзяжжа—Амішава—Ваўкалата—Парафіянава—Сітцы—Порплішча—Будслаў—Даўгінава—Камена—Менск**.

21000

Наша Ніва

незалежная газэта

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Ніве»:
З. Вольскі (1906), А. Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А. Луцкевіч,
У. Знамяроўскі (1920), С. Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская

галоўныя рэдактары Андрэй Дыніко

фотарэдактар Арцём Ліва

нам. галоўнага рэдактара Андрэй Скурко</p